ZESZYTY METODYCZNE RACHUNKOWOŚCI

rok XXIX (2026)
ISSN 1429 - 396X
DWUTYGODNIK
1.09.2026 r.
Nr 17 (665)

A. KONIECZNIE PRZECZYTAJ ..... str. 4

1. Problem zbiegu dwóch znaczników podatkowych dla jednego konta – odpowiedź Min. Fin. na pytanie naszego Wydawnictwa ..... str. 4
2. Wypełnienie węzła RPD przez spółki osobowe – odpowiedź Min. Fin. na pytanie naszego Wydawnictwa ..... str. 5
3. Do końca września należy przekazać drugą ratę odpisu na ZFŚS ..... str. 7

B. RACHUNKOWOŚĆ I SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA ..... str. 8

I. Wyodrębnianie i oznaczanie kont analitycznych na potrzeby pliku JPK_KR_PD ..... str. 8

1. Zasady tworzenia kont analitycznych dla różnych grup zdarzeń ..... str. 8
2. Konta analityczne dla krótkoterminowych i długoterminowych aktywów i pasywów ..... str. 9
3. Znacznik do konta kosztów odpisów aktualizujących ..... str. 10
4. Znacznik do konta amortyzacji niestanowiącej kosztów uzyskania przychodów ..... str. 12
5. Konta analityczne dla kosztów używania samochodów osobowych objętych limitem ..... str. 13

II. Zakup lokalu przeznaczonego na wynajem ..... str. 15

1. Kwalifikacja do inwestycji i dopuszczalne metody wyceny ..... str. 15
2. Konieczność wyodrębnienia nieruchomości i udziału w gruncie jako odrębnych składników majątku ..... str. 17

C. RACHUNKOWOŚĆ PODATKOWA ..... str. 19

III. Faktury korygujące za energię elektryczną z ubiegłego roku ..... str. 19

1. Rozliczenie korekty kosztów na gruncie podatku dochodowego od osób prawnych ..... str. 19
2. Ujęcie korekty kosztów w księgach rachunkowych ..... str. 20

Dziś dodatek specjalny:

Pomocniki Rachunkowości – KSeF w rachunkowości...

D. RACHUNKOWOŚĆ W PRZYKŁADACH LICZBOWYCH ..... str. 23

IV. Obrót towarami, których ewidencję prowadzi się w stałych cenach ewidencyjnych ..... str. 23

1. Zasady bieżącej ewidencji i wyceny towarów ..... str. 23
2. Rodzaje stałych cen ewidencyjnych stosowanych w odniesieniu do rzeczowych aktywów obrotowych i ustalenie odchyleń od tych cen ..... str. 24
3. Księgowe rozliczenie odchyleń od cen ewidencyjnych towarów w związku z ich rozchodem z tytułu sprzedaży ..... str. 26

E. ŚRODKI TRWAŁE ORAZ WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE... str. 30

V. Obiekty inwentarzowe w ewidencji środków trwałych i pliku JPK_ST_KR ..... str. 30

1. Obiekt inwentarzowy jako podstawowa jednostka ewidencji ..... str. 30
2. Zasady tworzenia pojedynczych i zbiorczych obiektów inwentarzowych..... str. 31
3. Obiekty inwentarzowe w przypadku sieciowych środków trwałych..... str. 33
4. Znaczenie właściwego wyodrębnienia obiektu na potrzeby JPK_ST_KR .... str. 34
5. Lista kontrolna pomocna w przygotowaniu ewidencji środków trwałych na potrzeby JPK_ST_KR ..... str. 36

F. RACHUNKOWOŚĆ KROK PO KROKU ..... str. 37

VI. Procedura potwierdzenia sald i sposób jej udokumentowania ..... str. 37

1. Obowiązek uzyskania od kontrahentów potwierdzeń stanu należności..... str. 37
2. Inwentaryzacja rozrachunków z kontrahentami według stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości..... str. 38
3. Elementy jakie powinien zawierać dokument „Potwierdzenie salda”..... str. 40

G. RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA W PRAKTYCE ..... str. 42

1. Nowe zasady klasyfikowania wydatków na zakup środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych..... str. 42
2. Odzyskanie należności dochodzonej na drodze sądowej przez samorządowy zakład budżetowy..... str. 44
3. Bezgotówkowe rozliczenie naprawy pojazdu w księgach zakładu gospodarki komunalnej ..... str. 46

H. STANDARDY RACHUNKOWOŚCI KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE.. str. 47

VII. Kwalifikacja nakładów związanych z instalacją nowej maszyny według KSR nr 11..... str. 47

1. Przygotowanie nowej maszyny do użytkowania ..... str. 47
2. Nakłady dotyczące istniejącego budynku uznawane za remont środka trwałego..... str. 49

3. Nakłady powodujące wzrost wartości użytkowej istniejącego budynku, spełniające kryteria ulepszenia ..... str. 51
4. Próg istotności przy ulepszeniu środka trwałego ..... str. 52

I. ODPOWIADAMY NA PYTANIA ..... str. 53

VIII. Relacja z dyżuru telefonicznego ..... str. 53

1. Pod jaką datą wprowadzić samochód osobowy do ewidencji środków trwałych? ..... str. 53
2. Jak wycenić i ująć w księgach operację przesunięcia waluty obcej pomiędzy rachunkami bankowymi? ..... str. 54
3. Czy koszt badań archeologicznych można doliczyć do wartości początkowej gruntu? ..... str. 54

IX. Z listów Czytelników ..... str. 55

1. Numer KSeF wpisywany w pliku JPK_KR_PD przy ujmowaniu wyciągu bankowego ..... str. 55
2. Inwentaryzacja paliwa w zbiornikach samochodów firmowych ..... str. 56
3. Możliwość niesporządzania sprawozdania finansowego przy zawieszeniu działalności przez cały rok ..... str. 59
4. Odstąpienie od tworzenia rezerwy na świadczenia pracownicze z uwagi na próg istotności ..... str. 61
5. Nieoprocentowana pożyczka udzielona prezesowi zarządu, będącemu wspólnikiem spółki z o.o. ..... str. 62
   - 5.1. Dopuszczalność udzielenia nieoprocentowanej pożyczki i wymogi formalne ..... str. 62
   - 5.2. Ujęcie pożyczki w sprawozdaniu finansowym ..... str. 63
   - 5.3. Skutki podatkowe umorzenia pożyczki po stronie spółki i prezesa zarządu, będącego wspólnikiem ..... str. 64
6. Udział w zysku spółki komandytowej otrzymany przez komplementariusza, będącego spółką z o.o. ..... str. 65
7. Zasady rozliczania kosztów na poszczególne lokale w spółdzielni mieszkaniowej ..... str. 67
8. Wydatki na pozyskanie dotacji oraz obsługę administracyjno-prawną projektu inwestycyjnego ..... str. 68
9. Stawka amortyzacji podatkowej w pliku JPK_ST_KR ..... str. 69

WZORCOWY WYKAZ KONT ..... str. 71

Podstawowym aktem prawnym, na którym oparto wyjaśnienia zawarte w niniejszej publikacji, jest ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2026 r. poz. 522 ze zm.), dalej zwana ustawą o rachunkowości.

A. KONIECZNIE PRZECZYTAJ

1. Problem zbiegu dwóch znaczników podatkowych dla jednego konta – odpowiedź Min. Fin. na pytanie naszego Wydawnictwa

W artykule pt. „Dochody zwolnione z opodatkowania w pliku JPK_KR_PD oraz w nocie podatkowej", opublikowanym w Zeszytach Metodycznych Rachunkowości nr 16 z 2026 r., zwróciliśmy uwagę na problem oznaczenia konta, którego treść odpowiada jednocześnie dwóm znacznikom podatkowym. Wątpliwość dotyczyła konta pozabilansowego służącego do ewidencji otrzymanych odsetek naliczonych i ujętych w księgach roku ubiegłego, gdy przychód z tych odsetek jest związany z dochodem korzystającym ze zwolnienia z opodatkowania na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 4 updop. W takim przypadku zastosowanie mógłby znaleźć zarówno znacznik PD3_PB, odnoszący się do momentu podatkowego rozpoznania przychodu, jak i znacznik PD1_PB_3, wskazujący na jego związek z dochodem zwolnionym z opodatkowania.

Naszym zdaniem w opisanej sytuacji bardziej uzasadnione wydawało się zastosowanie znacznika PD1_PB_3. Jednak z uwagi na fakt, iż przepisy nie regulują sposobu postępowania w przypadku zbiegu dwóch znaczników podatkowych dla jednego konta, a dostępne objaśnienia również nie odnoszą się do tej kwestii, nasze Wydawnictwo zwróciło się do Ministerstwa Finansów z prośbą o zajęcie stanowiska. Skierowaliśmy do Ministerstwa następujące pytanie:

„Prosimy o rozstrzygnięcie wątpliwości dotyczących przypisywania znaczników podatkowych do kont przez podmioty objęte obowiązkiem przesyłania pliku JPK_KR_PD na mocy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Na podstawie § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 sierpnia 2024 r. w sprawie dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe podlegające przekazaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (…), księgi rachunkowe należy uzupełnić m.in. o znaczniki identyfikujące konta ksiąg (w tym znaczniki podatkowe).

Jaki znacznik podatkowy zastosować w przypadku, gdy dany przychód podlega oznaczeniu znacznikiem dotyczącym momentu jego podatkowego rozpoznania (np. PD3_PB) oraz znacznikiem identyfikującym związek z dochodem zwolnionym z opodatkowania na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 4 updop (PD1_PB_3)?"

MF W piśmie z 7 sierpnia 2026 r., będącym odpowiedzią na pytanie naszego Wydawnictwa, resort finansów wyjaśnił:

„(…) stosownie do postanowień § 2 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16.08.2024 r. w sprawie dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe podlegające przekazaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym

od osób prawnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1314), danymi dodatkowymi, o które należy uzupełnić księgi, są m.in. znaczniki identyfikujące konta ksiąg.

Zwracamy uwagę, że znaczniki przypisywane są do kont księgowych a nie do poszczególnych zdarzeń.

Zatem jeżeli na jednym koncie ewidencjonowane są różne zdarzenia gospodarcze, którym powinny zostać przypisane odmienne znaczniki, podatnik powinien:

1) podzielić te zdarzenia na jednorodne grupy,

2) wyodrębnić dla każdej grupy osobne konto analityczne,

3) dokonywać zapisów księgowych na tych odrębnych kontach,

4) przypisać każdemu kontu właściwy znacznik zgodnie z jego treścią".

W odpowiedzi Ministerstwo Finansów przypomniało, że znaczniki są przypisywane do kont księgowych, a nie do poszczególnych zdarzeń gospodarczych. Wskazało również, że jeżeli na jednym koncie ewidencjonowane są różne zdarzenia gospodarcze, dla których właściwe są odmienne znaczniki, to podatnik powinien wyodrębnić jednorodne grupy tych zdarzeń i prowadzić dla nich odrębne konta analityczne, którym przypisze odpowiednie znaczniki.

Stanowisko to nie rozstrzyga jednak wątpliwości przedstawionej w naszym pytaniu. Nie dotyczyło ono bowiem sytuacji, w której na jednym koncie ewidencjonowane są różne zdarzenia gospodarcze wymagające zastosowania odmiennych znaczników. Chodziło o konkretny przychód ujęty na jednym koncie księgowym, któremu ze względu na moment podatkowego rozpoznania tego przychodu odpowiada znacznik PD3_PB, a jednocześnie – ze względu na związek tego przychodu z dochodem zwolnionym z opodatkowania – znacznik PD1_PB_3. Wyodrębnienie osobnych kont analitycznych nie rozwiązuje tego problemu, w tym przypadku mamy bowiem do czynienia z jednorodnym zdarzeniem gospodarczym ujętym na jednym koncie, któremu odpowiadają dwa znaczniki podatkowe.

Nadal pozostaje więc wątpliwość, który znacznik przypisać do ww. konta, skoro w strukturze JPK_KR_PD w polu S_12_3 przewidziano możliwość wskazania tylko jednego znacznika podatkowego. Ministerstwo Finansów nie odniosło się do tej kwestii, dlatego przedstawiony przez nas problem pozostaje nierozstrzygnięty.

2. Wypełnienie węzła RPD przez spółki osobowe – odpowiedź Min. Fin. na pytanie naszego Wydawnictwa

Ministerstwo Finansów w piśmie z 28 kwietnia 2026 r., będącym odpowiedzią na pytanie naszego Wydawnictwa m.in. w zakresie obowiązku wypełniania węzła RPD przez spółki osobowe, tj. spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych i spółki partnerskie, wskazało m.in.:

„(…) Stosownie do przepisów PIT, spółki niebędące osobami prawnymi, zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych, prowadzą te księgi przy użyciu programów komputerowych oraz przesyłają te księgi właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w formie pliku JPK_KR_PD. Struktura logiczna JPK_KR_PD ma zastosowanie do podmiotów, które prowadzą swoje księgi rachunkowe w oparciu o przepisy ustawy o rachunkowości, a wykazywane wartości dotyczą podmiotu jako całości.

Tym samym nie są wykazywane wartości w odniesieniu do poszczególnych wspólników spółki osobowej".

Ponadto Ministerstwo Finansów w odniesieniu do wspólnika takiej spółki zaznaczyło:

„(…) Wspólnik spółki osobowej nie składa również dodatkowo w swoim imieniu pliku JPK_KR_PD dotyczącego tej spółki osobowej, w którym raportowałby przychody i koszty przypadające na niego z tytułu jego udziałów w przychodach i kosztach spółki osobowej, której jest wspólnikiem (…)".

Należy jednak podkreślić, iż nasze pytanie dotyczyło podmiotów objętych obowiązkiem przesyłania JPK_KR_PD na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w tym spółek jawnych osób fizycznych. Nie obejmowało natomiast przypadku spółki jawnej, której wspólnikami nie są wyłącznie osoby fizyczne i która dzięki złożeniu informacji CIT-15J zachowała status podmiotu transparentnego podatkowo. W odniesieniu do takiej spółki powstała dodatkowa wątpliwość. Na stronie internetowej p*odatki.gov.pl* w zakładce *Podatki dla przedsiębiorców/JPK_PD/Pytania i odpowiedzi JPK_PD/Pytania i odpowiedzi merytoryczne*, w odpowiedzi na pytanie 33, wskazano bowiem:

MF

„W przypadku spółek jawnych, które nie są podatnikami CIT, przychody z tych spółek jawnych raportują również ich wspólnicy. Wspólnik wykazuje w JPK_KR_PD dane dotyczące przychodu i kosztów uzyskania przychodów osiągniętych w tej spółce proporcjonalnie do posiadanego prawa do udziału w zysku (udziału) oraz wykazuje je w węźle RPD:

- *wyżej wymienione przychody – w polu K_7,*
- *wyżej wymienione koszty uzyskania przychodów – w polu K_8".*

KIS

Podobne stanowisko wynika z interpretacji indywidualnej Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 19 stycznia 2026 r., nr 0111-KDIB1-2.4010.562.2025.3.END.

Powstało zatem pytanie, jak należy rozumieć użyte w tych wyjaśnieniach określenie „wspólnicy". Czy obowiązek wykazania w JPK_KR_PD przychodów i kosztów przypadających z tytułu udziału w transparentnej podatkowo spółce jawnej dotyczy wszystkich jej wspólników, w tym osób fizycznych, czy wyłącznie wspólników będących podatnikami CIT? Wątpliwość ta miała istotne znaczenie praktyczne. Jeżeli obowiązek raportowania przychodów i kosztów przypadających na wspólnika miałby dotyczyć również osoby fizycznej, to powstawało pytanie, w jaki sposób powinna ona go zrealizować, skoro nie prowadzi odrębnych ksiąg rachunkowych dotyczących działalności spółki.

W związku z wątpliwościami zgłaszanymi przez naszych Czytelników ponownie zwróciliśmy się do Ministerstwa Finansów. Zapytaliśmy wprost, czy wyjaśnienia zawarte w odpowiedzi 33 oraz stanowisko wynikające z ww. interpretacji dotyczą wyłącznie wspólników innych niż osoby fizyczne. Jeżeli natomiast obowiązek miałby obejmować wszystkich wspólników, w tym osoby fizyczne, poprosiliśmy o wskazanie, w jaki sposób osoby te powinny go zrealizować, jeżeli nie prowadzą własnych ksiąg rachunkowych dotyczących działalności spółki.

MF

W piśmie z 13 sierpnia 2026 r., będącym odpowiedzią na pytanie naszego Wydawnictwa, Ministerstwo Finansów wskazało:

„zgodnie z art. 9 ust. 1e ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (CIT), obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu programów komputerowych oraz ich przesyłania w formie pliku JPK_KR_PD ciąży bezpośrednio na spółce niebędącej osobą prawną, której wspólnikami nie są wyłącznie osoby fizyczne.

Przepis ten nakłada zatem ww. obowiązek ewidencyjny na samą spółkę jawną, a nie na jej poszczególnych wspólników.

W przypadku wspólników spółki jawnej będących podatnikami CIT obowiązek wykazywania w strukturze JPK przychodów i kosztów uzyskania przychodów z tytułu udziału w takiej spółce jawnej wynika z art. 9 ust. 1c ustawy o CIT.

Obowiązek ten dotyczy jednak wyłącznie podmiotów prowadzących księgi rachunkowe, które same są podatnikami CIT i na mocy tego przepisu są zobowiązane do składania własnego pliku JPK_KR_PD z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Wspólnicy spółki jawnej będący osobami fizycznymi nie mają obowiązku odrębnego prowadzenia przy użyciu programów komputerowych ksiąg rachunkowych dotyczących tej spółki i ich przesyłania w strukturze JPK.

Zgodnie bowiem z art. 24a ust. 1e ustawy o PIT obowiązek ten spoczywa na spółce jawnej osób fizycznych. Zatem to spółka jawna osób fizycznych prowadzi księgi rachunkowe

przy użyciu programów komputerowych i spółka jawna osób fizycznych jest zobowiązana do ich przesłania w strukturze JPK".

Z odpowiedzi resortu finansów z 13 sierpnia 2026 r. wynika zatem, że zakres obowiązków związanych z JPK_KR_PD zależy od statusu wspólnika transparentnej podatkowo spółki jawnej. W przypadku transparentnej podatkowo spółki jawnej, której wspólnikami nie są wyłącznie osoby fizyczne, obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu programów komputerowych i ich przesyłania w strukturze JPK_KR_PD ciąży na samej spółce. Wspólnik tej spółki będący osobą fizyczną nie składa odrębnego JPK_KR_PD z tytułu udziału w spółce. Jeżeli natomiast wspólnik jest podatnikiem CIT, prowadzi księgi rachunkowe i jest zobowiązany do przesyłania własnego JPK_KR_PD, to wykazuje w nim również przypadające na niego przychody i koszty uzyskania przychodów z tytułu udziału w tej spółce.

3. Do końca września należy przekazać drugą ratę odpisu na ZFŚS

Do 30 września 2026 r. jednostki zobowiązane do tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (ZFŚS) powinny przekazać pozostałą część odpisów podstawowych za 2026 r. i całość dokonanych zwiększeń.

Zasady tworzenia i gospodarowania środkami ZFŚS określa ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 288 ze zm.), zwana dalej ustawą o ZFŚS. Stosownie do jej przepisów, ZFŚS tworzy się z corocznego odpisu podstawowego, naliczanego w stosunku do przeciętnej liczby zatrudnionych. W 2026 r. odpis podstawowy na jednego zatrudnionego w tzw. normalnych warunkach pracy wynosi: 2.943,23 zł. Pracodawcy tworzący obowiązkowo ZFŚS są zobligowani do przekazywania odpisów na rachunek bankowy tego funduszu w terminach wskazanych w ustawie o ZFŚS. W świetle art. 6 ust. 2 tej ustawy, równowartość dokonanych odpisów i zwiększeń naliczonych na dany rok kalendarzowy pracodawca przekazuje na rachunek bankowy ZFŚS w terminie do 30 września tego roku, z tym że w terminie do 31 maja tego roku przekazuje kwotę stanowiącą co najmniej 75% równowartości odpisów podstawowych. Przelewu środków pieniężnych na rachunek bankowy ZFŚS pracodawca może również dokonać jednorazowo, np. na początku roku, lub w miesięcznych ratach, z zachowaniem terminów określonych w ww. przepisie. Jak wynika z treści art. 10 i 12 ustawy o ZFŚS, środki funduszu gromadzi się na odrębnym rachunku bankowym, a środkami tymi administruje pracodawca.

W księgach rachunkowych środki funduszu ujmuje się na koncie 13-5/0 „Rachunek bankowy wyodrębnionych środków ZFŚS". Ewidencja przelewu środków na rachunek bankowy ZFŚS może odbywać się z wykorzystaniem konta 13-9 „Środki pieniężne w drodze" lub z pominięciem tego konta. Przyjęte zasady ewidencji księgowej przekazywania środków pieniężnych na wyodrębniony rachunek ZFŚS opisuje się w zasadach (polityce) rachunkowości.

Ewidencja księgowa przelewu środków pieniężnych na rachunek bankowy ZFŚS

1. WB (rachunek bieżący) – obciążenie rachunku bieżącego:
   - **Wn konto 13-9** „Środki pieniężne w drodze",
   - **Ma konto 13-0** „Rachunek bieżący".
2. WB (rachunek bankowy ZFŚS) – uznanie rachunku ZFŚS:
   - **Wn konto 13-5/0** „Rachunek bankowy wyodrębnionych środków ZFŚS",
   - **Ma konto 13-9** „Środki pieniężne w drodze".
3. Przekazanie środków pieniężnych na rachunek ZFŚS, gdy jednostka nie stosuje konta 13-9:
   - **Wn konto 13-5/0** „Rachunek bankowy wyodrębnionych środków ZFŚS",
   - **Ma konto 13-0** „Rachunek bieżący".

Co ważne, odpis na ZFŚS, któremu nie towarzyszy przelew środków na wyodrębniony rachunek bankowy funduszu, nie stanowi kosztu uzyskania przychodów. Warunkiem zaliczenia odpisów na ZFŚS do kosztów uzyskania przychodów jest przekazanie środków pieniężnych stanowiących równowartość tych odpisów i zwiększeń na rachunek bankowy ZFŚS (por. art. 23 ust. 1 pkt 7 lit. b updof i art. 16 ust. 1 pkt 9 lit. b updop).

B. RACHUNKOWOŚĆ I SPRAWOZDAWCZOŚĆ FINANSOWA

I. WYODRĘBNIANIE I OZNACZANIE KONT ANALITYCZNYCH NA POTRZEBY PLIKU JPK_KR_PD

Obowiązek przypisywania znaczników do kont księgowych na potrzeby JPK_KR_PD może wymagać odpowiedniego dostosowania zakładowego planu kont. Jeżeli na jednym koncie ujmowane są zdarzenia gospodarcze, którym należy przypisać odmienne znaczniki, to konieczne jest zapewnienie takiego poziomu szczegółowości ewidencji, który pozwoli na ich prawidłowe oznaczenie.

1. Zasady tworzenia kont analitycznych dla różnych grup zdarzeń

Jednostki objęte obowiązkiem przesyłania ksiąg rachunkowych w postaci elektronicznej powinny dostosować swoje księgi rachunkowe oraz zakładowe plany kont do wymogów JPK. W przypadku podatników podatku dochodowego od osób prawnych (podatników CIT) zakres danych, jakie należy uwzględnić w księgach rachunkowych w celu uzyskania prawidłowego pliku JPK_KR_PD, określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 sierpnia 2024 r. w sprawie dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe podlegające przekazaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. poz. 1314 ze zm.), dalej zwane rozporządzeniem w sprawie dodatkowych danych dla podatników CIT. Z kolei w przypadku podatników podatku dochodowego od osób fizycznych (podatników PIT) zakres dodatkowych danych określa rozporządzenie Ministra Finansów i Gospodarki z dnia 6 września 2025 r. w sprawie dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe i ewidencję środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych podlegające przekazaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. poz. 1311), dalej zwane rozporządzeniem w sprawie dodatkowych danych dla podatników PIT. Jak wskazują przepisy tych rozporządzeń, przekazywane w ramach pliku JPK_KR_PD księgi rachunkowe należy uzupełnić m.in. o znaczniki identyfikujące konta ksiąg wykazywane według słowników znaczników określonych w załącznikach do ww. rozporządzeń.

Co do zasady każde konto księgowe wykorzystywane do ewidencji operacji gospodarczych powinno zostać oznakowane odpowiednim znacznikiem bilansowym lub wynikowym, stosownie do treści konta, jeżeli w raportowanym okresie występują na nim obroty lub salda. Przy czym ten sam znacznik może być przypisany do kilku kont księgowych. Znaczniki powinny być przypisane do kont analitycznych, jeśli dane konto syntetyczne je posiada. W szczególnych przypadkach, zgodnie ze strukturą JPK_KR_PD, można zastosować maksymalnie dwa znaczniki identyfikujące konto, dla którego wykorzystano nazewnictwo wyni-

kające z bilansu oraz rachunku zysków i strat. Przykładowo ma to zastosowanie w przypadku kont rozrachunkowych, które są kontami aktywno-pasywnymi, a więc wykazują równocześnie saldo Wn i saldo Ma. W takiej sytuacji można przypisać dwa znaczniki do jednego konta księgowego, wskazujące przyporządkowanie salda konta w bilansie do pozycji aktywów, tj. należności, i pozycji pasywów, tj. zobowiązań. Z kolei znacznik podatkowy może być użyty tylko jeden. Jeżeli nie jest możliwe przypisanie treści konta do znacznika o określonym opisie, można zastosować znacznik „INNE". Przy czym znacznik ten powinien być zastosowany wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach.

Oznaczając konta księgowe należy pamiętać, że nie jest wymagane wprowadzanie do zakładowego planu kont i znakowanie kont dotyczących tych pozycji, które w jednostce nie występują. Ponadto wprowadzony obowiązek przypisania odpowiednich znaczników do kont nie wiąże się z koniecznością zmiany dotychczas stosowanej symboliki i nazw kont. Wymagane jest jednak, aby zdarzenia o różnej treści ekonomicznej były ujmowane na różnych kontach księgowych. Zatem w niektórych przypadkach obowiązek znakowania kont odpowiednim znacznikiem może skutkować koniecznością rozbudowania stosowanego w danej jednostce zakładowego planu kont.

Na temat przypisywania znaczników do kont księgowych wypowiedziało się Ministerstwo Finansów w odpowiedzi na pytanie 138, zamieszczone na stronie *www.podatki.gov.pl* w zakładkach *Podatki dla Przedsiębiorców/JPK/JPK_PD/Pytania i odpowiedzi JPK_PD/Pytania i odpowiedzi merytoryczne*. W odpowiedzi tej czytamy:

*„(…) Znaczniki identyfikujące konta **należy stosować** zgodnie **z prezentacją** przewidzianą w słownikach, **w sposób możliwie najszerszy**, co oznacza, że oznaczeniu podlega każde konto, którego treść odpowiada któremukolwiek ze znaczników wskazanych w rozporządzeniach.*

*Sformułowanie »**w sposób możliwie najszerszy**« oznacza również, że **jeżeli na jednym koncie ewidencjonowane są różne zdarzenia gospodarcze, którym powinny zostać przypisane odmienne znaczniki**, podatnik ma **obowiązek:***

*1) podzielić te zdarzenia na **jednorodne grupy**,*

*2) wyodrębnić dla każdej grupy **osobne konto analityczne**,*

3) dokonywać zapisów księgowych na tych odrębnych kontach,

*4) przypisać każdemu kontu **właściwy znacznik** zgodnie z jego treścią.*

*Jest to wymóg wynikający wprost z przepisów **podatkowych**, które określają sposób prowadzenia ksiąg na potrzeby podatku CIT/PIT w zakresie **ich struktury, kompletności i oznaczeń** (…)".*

2. Konta analityczne dla krótkoterminowych i długoterminowych aktywów i pasywów

W naszym zakładowym planie kont figurują konta aktywów i pasywów, które na potrzeby pliku JPK_KR_PD trzeba podzielić na krótkoterminowe i długoterminowe. Czy dla takich pozycji należy stosować tylko znaczniki bilansowe? Chodzi np. o konto pożyczek otrzymanych. Z poziomu analityki tego konta nie są dostępne informacje o ich podziale na krótkoterminowe i długoterminowe. Czy można takiego podziału dokonać na kontach pozabilansowych? Ogólnie mówi się o znacznikach podatkowych dla kont pozabilansowych. Czy konta pozabilansowe mogą być oznaczone znacznikami bilansowymi?

W przedstawionej sytuacji jednostka powinna wyodrębnić konta analityczne umożliwiające ujęcie aktywów i pasywów w podziale na krótkoterminowe i długoterminowe. Nie należy zastępować tego podziału ewidencją na kontach pozabilansowych.

Jeżeli w jednostce występują różne kategorie zobowiązań finansowych wymagające przypisania odmiennych znaczników, to należy wyodrębnić je w zakładowym planie kont. Dotyczy to w szczególności zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek, emisji dłużnych papierów wartościowych oraz innych zobowiązań finansowych. Należy również pamiętać, aby dla każdego z wymienionych wyżej tytułów zobowiązań finansowych część krótkoterminowa zobowiązania była ujmowana na innym koncie księgowym niż część długoterminowa.

Odnosząc się do treści pytania, jednostka powinna wyodrębnić w zakładowym planie kont osobne konta analityczne umożliwiające ujęcie aktywów i pasywów w podziale na długoterminowe i krótkoterminowe oraz przypisanie im właściwych znaczników. Nie powinna tych informacji prezentować na kontach pozabilansowych, gdyż obligatoryjne raportowanie danych z tych kont dotyczy tylko kont pozabilansowych, które są wykorzystywane przez jednostkę dla celów zaprezentowania różnic pomiędzy wynikiem bilansowym a wynikiem podatkowym.

Jak raportować konta pozabilansowe w pliku JPK_KR_PD wyjaśniło Ministerstwo Finansów w odpowiedzi na pytanie 143, zamieszczone na stronie *www.podatki.gov.pl* w zakładkach *Podatki dla Przedsiębiorców/JPK/JPK_PD/Pytania i odpowiedzi JPK_PD/Pytania i odpowiedzi merytoryczne*. W odpowiedzi tej czytamy:

„W pliku JPK_KR_PD wymagane jest obligatoryjne raportowanie danych tylko z tych kont pozabilansowych, które są wykorzystywane przez jednostkę dla celów zaprezentowania różnic pomiędzy wynikiem podatkowym a bilansowym. Konta te oznaczamy znacznikami określonymi w słowniku znaczników PD odpowiednio z oznaczeniem »POZABILANSOWE« w polu S_12_3 i »INNE« w polu S_12_1.

Zapisy na ww. kontach muszą zostać wykazane w węźle »KontoZapis«. Ww. konta pozabilansowe wykazywane są na poziomie węzła »ZOiS« wraz ze wszystkimi wymaganymi w tym węźle danymi (…)”.

Przykładową analitykę do konta 24-0 „Pożyczki” wraz ze znacznikami przedstawiamy w poniższej tabeli.

Wykaz kont				Nazwa konta	Znacznik konta
Podsta-wowy	Rozszerzony				
	I	II	III		
24				**Pozostałe rozrachunki**	**INNE**
	24-0			Pożyczki	INNE
		24-0/1		Otrzymane pożyczki długoterminowe	BPBII3a
		24-0/2		Otrzymane pożyczki krótkoterminowe	BPBIII3a

3. Znacznik do konta kosztów odpisów aktualizujących

Jaki znacznik podatkowy powinna posiadać analityka dla konta wynikowego odpisów aktualizujących, które nigdy nie będą kosztem uzyskania przychodu? Czy będzie to znacznik PD4, czy może PD4_2?

Do konta wynikowego analitycznego, utworzonego dla odpisów aktualizujących, które nigdy nie będą stanowiły kosztu uzyskania przychodu, wskazane jest przypisać znacznik PD4.

Jeżeli w ocenie jednostki istnieje duże prawdopodobieństwo, że dany składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości spodziewanych korzyści ekonomicznych, to można mówić o trwałej utracie jego wartości (por. art. 28 ust. 7 ustawy o rachunkowości). Sytuacja taka uzasadnia dokonanie odpisu aktualizującego doprowadzającego wartość składnika aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych do ceny sprzedaży netto, a w przypadku jej braku – do ustalonej w inny sposób wartości godziwej. Odpisy aktualizujące dotyczą takich składników aktywów jak środki trwałe, wartości niematerialne i prawne, zapasy towarów, materiałów, produktów gotowych, w odniesieniu do których nastąpiła utrata wartości użytkowej lub handlowej, a także należności, których spłata jest zagrożona lub wątpliwa oraz finansowych aktywów trwałych i obrotowych, których cena (wartość) rynkowa na dzień bilansowy jest niższa od ich wartości księgowej.

Odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, w tym środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, zapasów oraz należności dokonuje się w księgach rachunkowych w ciężar konta 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne", z kolei odpisy aktualizujące wartość aktywów finansowych, w tym m.in. z tytułu utraty wartości akcji, udziałów, odsetek, odnosi się na konto 75-1 „Koszty finansowe".

Dla celów podatkowych odpisów aktualizujących nie uważa się za koszty uzyskania przychodów. Tak wynika z przepisów art. 16 ust. 1 pkt 26a updop oraz art. 23 ust. 1 pkt 21 updof, które jednocześnie wprowadzają wyjątek od tej zasady. Dotyczy on odpisów aktualizujących wartość należności, określonych w ustawie o rachunkowości, od tej części należności, która była uprzednio zaliczona na podstawie art. 12 ust. 3 updop oraz art. 14 updof do przychodów należnych, a ich nieściągalność została uprawdopodobniona na podstawie art. 16 ust. 2a pkt 1 updop oraz art. 23 ust. 3 updof. Takie odpisy są kosztami podatkowymi.

Z pytania wprost nie wynika, ale zakładamy, że nie mamy do czynienia z odpisem aktualizującym wartość należności. Zaznaczono w nim bowiem, że odpisy nigdy nie będą kosztem uzyskania przychodu. Z takim przypadkiem mamy do czynienia w sytuacji, gdy odpis aktualizujący dotyczy np. rzeczowych aktywów obrotowych, takich jak towary, lub aktywów trwałych, takich jak środki trwałe. Odpis aktualizujący wartość takich aktywów utworzony zgodnie z przepisami bilansowymi i odniesiony w pozostałe koszty operacyjne nie podlega zaliczeniu do kosztów podatkowych. Powstanie w związku z tym trwała różnica miedzy wynikiem finansowym a wynikiem podatkowym.

Dla potrzeb sporządzenia pliku JPK_KR_PD, do konta wynikowego lub konta pozabilansowego, na którym ujęto opisy aktualizujące będące NKUP, należy przyporządkować właściwy znacznik podatkowy. Jeśli jednostka odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych stanowiących NKUP odnosi na:

1) konto wynikowe 76-1, to wskazane jest wyodrębnienie odpowiedniego konta analitycznego, np. konta 76-1/3/1 „Koszty z tytułu aktualizacji wartości aktywów niefinansowych – NKUP",
2) konto pozabilansowe, to może w ewidencji pozabilansowej utworzyć np. konto 90-11 „Koszty z tytułu aktualizacji wartości aktywów niefinansowych – NKUP".

Zasady znakowania kont określają załączniki do rozporządzeń w sprawie dodatkowych danych. Znaczniki podatkowe służące do oznaczenia kont wynikowych (lub pozabilansowych), na których ujmowane są trwałe różnice po stronie kosztów, wymieniamy w poniższej tabeli.

Znacznik podatkowy		Opis znacznika
wynikowy	pozabilansowy	
PD4	PD4_PB	Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów (trwałe różnice pomiędzy zyskiem/stratą dla celów rachunkowych a dochodem/stratą dla celów podatkowych)

PD4_1	PD4_PB_1	Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów (trwałe różnice pomiędzy zyskiem/stratą dla celów rachunkowych a dochodem/stratą dla celów podatkowych) – koszty związane z przychodami, w stosunku do których przepisów ustawy o podatku dochodowym nie stosuje się
PD4_2	PD4_PB_2	Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów (trwałe różnice pomiędzy zyskiem/stratą dla celów rachunkowych a dochodem/stratą dla celów podatkowych) – koszty związane z przychodami, które nie są zaliczane do przychodów podatkowych
PD4_3	PD4_PB_3	Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów (trwałe różnice pomiędzy zyskiem/stratą dla celów rachunkowych a dochodem/stratą dla celów podatkowych) – koszty związane z dochodami (przychodami) wolnymi

Jak wynika z ww. opisu, znacznik PD4 obejmuje wszystkie koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów stanowiące trwałe różnice, o ile nie zachodzą szczególne przypadki objęte znacznikami od PD4_1 do PD4_3, przy czym znacznik PD4_2 jest przeznaczony wyłącznie dla kosztów związanych z przychodami, które nie są zaliczane do przychodów podatkowych. Odnosząc się do sytuacji przedstawionej w pytaniu, naszym zdaniem do konta wynikowego analitycznego, na którym ujęto odpisy aktualizujące, które podatkowo nigdy nie będą kosztem uzyskania przychodu, należy przypisać znacznik PD4. Nie zachodzi natomiast przesłanka do zastosowania znacznika PD4_2.

4. Znacznik do konta amortyzacji niestanowiącej kosztów uzyskania przychodów

W ewidencji mamy środek trwały, dla którego amortyzacja podatkowa w poprzednich latach była wyższa niż bilansowa. Różnicę tę dodawaliśmy statystycznie do kosztów podatkowych. Od 2026 r. amortyzacja podatkowa już się zakończyła i mamy sytuację odwrotną. Czy w związku z obowiązkiem raportowania ksiąg taką amortyzację powinniśmy oznaczyć znacznikiem PD5?

W sytuacji przedstawionej w pytaniu, jednostka powinna przypisać znacznik PD5.

Przepisy bilansowe i podatkowe w zakresie amortyzacji różnią się między sobą. Ustawa o rachunkowości nie zawiera stawek amortyzacyjnych dla poszczególnych grup środków trwałych. Nie stanowi również wprost o możliwości stosowania stawek podatkowych dla celów bilansowych. Jeżeli jednak stosowana dla celów podatkowych metoda i stawka amortyzacji odzwierciedla faktyczny ustalony okres ekonomicznej użyteczności środka trwałego, to nie ma przeszkód, by dla celów bilansowych stosować tę samą stawkę co do amortyzacji podatkowej. Jeśli jednak przebieg amortyzacji podatkowej w czasie nie oddaje istoty faktycznego zużywania się danego środka trwałego w okresie jego ekonomicznej użyteczności, to amortyzacja dla celów bilansowych powinna przebiegać w sposób niezależny od podatkowej.

Jednostka, która dokonuje odpisów amortyzacyjnych dwutorowo, czyli odrębnie dla celów podatkowych i bilansowych, powinna odpowiednio dostosować ewidencję księgową. W tym celu może przyjąć rozwiązanie polegające na wyodrębnieniu w księgach rachunkowych na koncie w zespole 4, prowadzonym dla amortyzacji, kont analitycznych z podziałem na amortyzację stanowiącą koszt podatkowy (KUP) i amortyzację niestanowiącą kosztów uzyskania przychodów (NKUP), np. 40-0/1 „Amortyzacja – KUP” i 40-0/2 „Amortyzacja – NKUP”. Innym rozwiązaniem jest ujmowanie kosztów amortyzacji NKUP na wyodrębnionym koncie w ewidencji pozabilansowej.

W sytuacji opisanej w pytaniu mamy do czynienia z przyspieszoną amortyzacją podatkową, tzn. stawka amortyzacji podatkowej była większa od stawki amortyzacji bilansowej. Zatem bilansowe odpisy amortyzacyjne są przejściowo niezgodne z amortyzacją podatkową. Odpisy amortyzacyjne nie stanowią kosztu uzyskania przychodów w bieżącym roku, ponieważ koszt podatkowy został rozpoznany w latach wcześniejszych wskutek szybszej amortyzacji podatkowej. Jest to przejściowa różnica między wynikiem bilansowym a podatkowym.

W konsekwencji do konta wynikowego, np. 40-0/2, wskazane jest przypisać znacznik PD5 „Koszty nieuznawane za koszty uzyskania przychodów w bieżącym roku".

Warto w tym miejscu dodać, że prawidłowe przypisanie odpowiednich znaczników wymaga każdorazowo indywidualnej analizy zapisów księgowych oraz stosowanych zasad (polityki) rachunkowości. Czynność ta może zostać wykonana wyłącznie przez podatnika, który – dysponując wiedzą o rzeczywistym charakterze zdarzeń gospodarczych ujętych na kontach – jest w stanie właściwie określić ich klasyfikację i nadać im adekwatny znacznik. Tak wynika z odpowiedzi Ministerstwa Finansów na pytanie 132, zamieszczone na stronie *www.podatki.gov.pl* w zakładkach *Podatki dla przedsiębiorców/JPK/JPK_PD/Pytania i odpowiedzi JPK_PD/Pytania i odpowiedzi merytoryczne*.

MF

W przypadku amortyzacji NKUP zastosowanie mogą znaleźć również inne znaczniki podatkowe. Przykładowo w odniesieniu do:

1) odpisów amortyzacyjnych w części ustalonej od wartości samochodu osobowego przewyższającej limity określone w art. 16 ust. 1 pkt 4 updop i art. 23 ust. 1 pkt 4 updof – zastosowanie znajdzie znacznik PD4 (lub odpowiedni znacznik pozabilansowy PD4_PB),
2) odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych wykorzystywanych w działalności rolniczej (stanowiące koszty działalności rolniczej, z wyjątkiem dotyczących dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej) na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 updop i art. 2 ust. 1 pkt 1 updof – zastosowanie znajdzie znacznik PD4_1 (lub odpowiedni znacznik pozabilansowy PD4_PB_1),
3) odpisów amortyzacyjnych od środka trwałego w części sfinansowanej z dotacji wolnej od podatku na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 48 updop – zastosowanie znajdzie znacznik PD4_3 (lub odpowiedni znacznik pozabilansowy PD4_PB_3).

5. Konta analityczne dla kosztów używania samochodów osobowych objętych limitem

Spółka prowadzi ewidencję kosztów wyłącznie w zespole 4. W analityce do kont kosztów rodzajowych wyodrębniła wydatki z tytułu używania samochodów osobowych wykorzystywanych również do celów niezwiązanych z działalnością gospodarczą. W jaki sposób wyodrębnić w księgach część stanowiącą koszty uzyskania przychodów i część niestanowiącą tych kosztów? Jakie znaczniki podatkowe należy przypisać do takich kont? Czy dopuszczalne jest dokonanie odpowiednich przeksięgowań na konto pozabilansowe dopiero na koniec roku?

Jeżeli jednostka prowadzi ewidencję kosztów wyłącznie w zespole 4, to dla celów podatkowych powinna zapewnić wyodrębnienie części wydatków niestanowiącej kosztów uzyskania przychodów (NKUP). Może w tym celu wyodrębnić odpowiednie konto analityczne w ramach kont kosztów rodzajowych albo dla celów podatkowych ewidencjonować część NKUP na koncie pozabilansowym. W przedstawionej sytuacji praktycznym rozwiązaniem jest wyodrębnienie w analityce części stanowiącej koszty uzyskania przychodów (KUP) oraz części stanowiącej NKUP. Do konta ujmującego część NKUP należy przypisać znacznik podatkowy PD4.

W przypadku samochodów osobowych wykorzystywanych do celów mieszanych, do kosztów uzyskania przychodów zalicza się 75% wydatków z tytułu ich używania, a pozostałe 25% stanowi koszty NKUP.

W praktyce w odniesieniu do rejestracji kosztów i przychodów podlegających wyłączeniom pod względem podatkowym można spotkać dwa różne rozwiązania. Jedno polega na tym, że ujmuje się je w księgach rachunkowych na kontach analitycznych wyodrębnionych w ramach kont wynikowych, natomiast drugie polega na ich ujęciu w wyodrębnionej ewidencji pozabilansowej. Często stosuje się także oba rozwiązania równocześnie, tj. dla niektórych różnic pomiędzy wynikiem bilansowym a podatkowym prowadzi się wynikowe konta analityczne, a dla innych – odpowiednie konta pozabilansowe.

Jeżeli jednostka prowadzi ewidencję kosztów wyłącznie w zespole 4, to do kosztów dotyczących samochodów osobowych wykorzystywanych do celów mieszanych praktycznym rozwiązaniem jest wyodrębnienie w analityce części stanowiącej KUP oraz części stanowiącej NKUP. Przykładowo można prowadzić następujące konta:

- ❒ 40-X-01 „Koszty używania samochodów osobowych – KUP”,
- ❒ 40-X-02 „Koszty używania samochodów osobowych – NKUP”.

Możliwe jest również bardziej szczegółowe prowadzenie kont analitycznych według rodzaju kosztów, np. na kontach:

- ❒ 40-1-01 „Paliwo – KUP”,
- ❒ 40-1-02 „Paliwo – NKUP”,
- ❒ 40-2-03 „Serwis – KUP”,
- ❒ 40-2-04 „Serwis – NKUP”.

Przykład

Spółka otrzymała fakturę za paliwo na kwotę: 492 zł (w tym VAT: 92 zł). Przysługuje jej prawo do odliczenia 50% VAT, tj.: 46 zł. Zgodnie z polityką rachunkowości spółki, ewidencję kosztów prowadzi się wyłącznie na kontach zespołu 4, a w analityce do kont kosztów rodzajowych wyodrębnia się konta służące ewidencji wydatków związanych z używaniem samochodów osobowych wykorzystywanych do celów mieszanych. Koszt bilansowy wynosi: 400 zł + 46 zł nieodliczonego VAT = 446 zł. Spółka do kosztów uzyskania przychodów zalicza 75% tej kwoty, tj.: 334,50 zł, natomiast pozostała kwota, tj.: 111,50 zł, stanowi koszt NKUP.

Na podstawie faktury spółka w księgach rachunkowych ujęła:

1) *koszt paliwa w kwocie: 446 zł, obejmującej wartość netto oraz VAT niepodlegający odliczeniu, w podziale na:*
   a) *część stanowiącą KUP (334,50 zł): **Wn konto 40-1-01** „Paliwo – KUP”,*
   b) *część stanowiącą NKUP (111,50 zł): **Wn konto 40-1-02** „Paliwo – NKUP”,*
2) *VAT naliczony podlegający odliczeniu (46,00 zł): **Wn konto 22-1** „VAT naliczony i jego rozliczenie”,*
3) *wartość brutto faktury (492,00 zł): **Ma konto 21** „Rozrachunki z dostawcami”.*

Do konta wynikowego, na którym ujmowana jest część kosztów dotycząca samochodów osobowych wykorzystywanych do celów mieszanych, niestanowiąca kosztów uzyskania przychodów, należy przypisać znacznik podatkowy PD4. Jeżeli natomiast jednostka ewidencjonuje część NKUP dla celów podatkowych na koncie pozabilansowym, to do konta tego stosuje odpowiedni znacznik PD z oznaczeniem „POZABILANSOWE”.

Odnosząc się natomiast do wskazanego w pytaniu sposobu postępowania, polegającego na przeksięgowaniu kosztów NKUP na konto pozabilansowe dopiero na koniec roku obrotowego, należy wskazać, że nie jest prawidłowe dokonywanie jednego zbiorczego zapisu obejmującego te koszty. Jeżeli jednostka wykorzystuje konto pozabilansowe do celów podatkowych, to zapisy na tym koncie powinny odzwierciedlać rzeczywiste operacje gospodarcze i umożliwiać ich identyfikację. Tak prowadzona ewidencja pozwala na prawidłowe przygotowanie danych na potrzeby JPK_KR_PD. Wyodrębnienie kosztów NKUP ma również znaczenie dla bieżących rozliczeń podatku dochodowego. Koszty te obciążają wynik finansowy, lecz nie stanowią kosztów uzyskania przychodów, dlatego należy je uwzględnić przy ustalaniu dochodu podatkowego oraz należnych zaliczek na podatek dochodowy (tj. miesięcznych lub kwartalnych). Z tego względu wyodrębnienie kosztów NKUP nie powinno następować dopiero na koniec roku w formie jednego zbiorczego przeksięgowania na konto pozabilansowe.

II. ZAKUP LOKALU PRZEZNACZONEGO NA WYNAJEM

Spółka, której podstawową działalnością jest doradztwo biznesowe, nabyła apartament hotelowy z przeznaczeniem na wynajem. W akcie notarialnym dokumentującym tę transakcję wskazano jedną, łączną cenę nabycia, obejmującą lokal oraz udział w gruncie. Jak ująć zakupioną nieruchomość w księgach rachunkowych spółki? Czy będzie to jej środek trwały?

Jeżeli celem zakupu apartamentu jest uzyskanie korzyści w postaci przychodów z najmu, to taki lokal spółka powinna zakwalifikować do inwestycji. Nieruchomości inwestycyjne wycenia się według zasad stosowanych dla środków trwałych lub według ceny rynkowej (wartości godziwej). Wybrany sposób wyceny powinien wynikać z zasad (polityki) rachunkowości spółki. W przypadku gdy apartament i udział w gruncie wyceniane są według zasad stosowanych dla środków trwałych, należy wyodrębnić je w ewidencji księgowej.

1. Kwalifikacja do inwestycji i dopuszczalne metody wyceny

Przez inwestycje rozumie się aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych, wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej. W szczególności są to aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia tych korzyści (por. art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy o rachunkowości). O kwalifikacji nieruchomości do środków trwałych lub inwestycji decyduje zatem cel, w jakim są one posiadane przez jednostkę, jak również charakter działalności, co zostało doprecyzowane w Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe". Z pkt 4.27 tego standardu wynika, że jeśli jednostka prowadzi działalność polegającą na dzierżawie lub wynajmie nieruchomości, to nieruchomości oddane do użytkowania innym jednostkom na podstawie umowy dzierżawy, najmu lub leasingu operacyjnego w rozumieniu Krajowego Standardu Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa" lub innej umowy o podobnym charakterze, uznaje się za wykorzystywane na własne potrzeby tej jednostki, czyli za środki trwałe. W przeciwnym przypadku nieruchomości te zalicza się do inwestycji,

podobnie jak środki trwałe związane z tą nieruchomością, czyli np. grunt, na którym posadowiona jest nieruchomość, windy, kotłownia.

W przypadku jednostek, których działalność nie polega na wynajmie nieruchomości, nieruchomości utrzymywane wyłącznie w celu osiągania przychodów z najmu lub wzrostu wartości zasadniczo kwalifikuje się w księgach rachunkowych do inwestycji. Z treści pytania wynika, że spółka nabyła apartament hotelowy w celu osiągania korzyści ekonomicznych w postaci pożytków z najmu, przy czym wynajem nieruchomości nie stanowi jej podstawowej działalności. W konsekwencji lokal ten powinien zostać przez spółkę zakwalifikowany do inwestycji, a nie do środków trwałych.

Nieruchomość inwestycyjną nabytą w drodze zakupu ujmuje się pod datą zakupu w księgach rachunkowych w cenie nabycia, ustalonej zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy o rachunkowości. Po początkowym ujęciu nieruchomość ta jest wyceniana zgodnie z modelem przyjętym przez jednostkę – według zasad właściwych dla środków trwałych albo według ceny rynkowej bądź inaczej określonej wartości godziwej.

Wyboru jednej z ww. metod wyceny dokonuje kierownik jednostki, który odpowiedzialny jest również za określenie i ujęcie przyjętej metody w dokumentacji opisującej obowiązujące w jednostce zasady (politykę) rachunkowości.

Jeżeli nieruchomość inwestycyjna jest wyceniana według zasad stosowanych do środków trwałych, to podlega wycenie w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, lub wartości przeszacowanej (po aktualizacji wyceny) powiększonej o koszty ulepszenia oraz pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości (por. art. 28 ust. 2, 3, 7 i 8, art. 31 ust. 1 i 3 oraz art. 32 ust. 1 ustawy o rachunkowości).

Ewidencja księgowa nieruchomości inwestycyjnej wycenianej według zasad stosowanych dla środków trwałych

1. OT – wprowadzenie nieruchomości do ewidencji bilansowej:
   - **Wn konto 04-1** „Inwestycje w nieruchomości”,
   - **Ma konto 30** „Rozliczenie zakupu”.
2. PK – odpisy amortyzacyjne:
   - **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne”,
   - **Ma konto 07-3** „Odpisy umorzeniowe inwestycji w nieruchomości i prawa”.
3. PK – odpis z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości inwestycyjnej:
   - **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne”,
   - **Ma konto 07-6** „Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości inwestycji w nieruchomości i prawa”.

Z kolei jeżeli jednostka wycenia nieruchomości inwestycyjne według wartości rynkowej (wartości godziwej), to aktualizacji wyceny dokonuje nie rzadziej niż na dzień bilansowy. Aktualizację jednostka może przeprowadzić samodzielnie lub przy pomocy rzeczoznawcy. Za wartość godziwą przyjmuje się kwotę, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązanymi ze sobą stronami (por. art. 28 ust. 6 ustawy o rachunkowości). Podstawą ustalenia na dzień bilansowy wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych mogą być aktualnie obowiązujące na aktywnym rynku ceny rynkowe podobnych nieruchomości o podobnej lokalizacji, stanie technicznym, służące podobnym celom. Sposób ujęcia wyceny w księgach rachunkowych wynika wprost z art. 3 ust. 1 pkt 32 lit. c) ustawy o rachunkowości. W myśl tego przepisu, koszty i przychody związane z aktualizacją wartości nieruchomości zaliczonej do inwestycji, jeżeli do jej wyceny

przyjęto cenę rynkową (wartość godziwą), zalicza się do pozostałych kosztów i pozostałych przychodów operacyjnych. Ważne jest, że przy wycenie nieruchomości według ceny rynkowej (wartości godziwej) nie uwzględnia się w wartości inwestycji utraty wartości spowodowanej używaniem lub upływem czasu. Skutki utraty wartości nieruchomości inwestycyjnej znajdują odzwierciedlenie w wartości rynkowej. Oznacza to, że w tym przypadku nie nalicza się odpisów amortyzacyjnych dla celów bilansowych ani nie dokonuje się odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

Ewidencja księgowa skutków wyceny nieruchomości inwestycyjnej w cenach rynkowych

1. Wzrost wartości rynkowej nieruchomości inwestycyjnej na dzień bilansowy:
   – **Wn konto 04-1** „Inwestycje w nieruchomości”,
   – **Ma konto 76-0** „Pozostałe przychody operacyjne”.
2. Obniżenie wartości rynkowej nieruchomości inwestycyjnej na dzień bilansowy:
   – **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne”,
   – **Ma konto 04-1** „Inwestycje w nieruchomości”.

2. Konieczność wyodrębnienia nieruchomości i udziału w gruncie jako odrębnych składników majątku

Jeżeli nieruchomość inwestycyjna wyceniana jest według zasad stosowanych dla środków trwałych, to w związku z tym, że grunt nie podlega amortyzacji, wartość udziału w gruncie należy wyodrębnić z całości ceny nieruchomości. Przypominamy bowiem, że w myśl art. 31 ust. 2 ustawy o rachunkowości, wartość początkową środków trwałych – z wyjątkiem gruntów niesłużących wydobyciu kopalin metodą odkrywkową – zmniejszają odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe dokonywane w celu uwzględnienia utraty ich wartości, na skutek używania lub upływu czasu. W świetle powyższego uznać należy, że amortyzacji nie podlega większość gruntów. Oznacza to, że pytająca spółka powinna wyodrębnić w ewidencji analitycznej wartość apartamentu oraz wartość udziału w gruncie.

Przed wprowadzeniem składników nieruchomości inwestycyjnych do ewidencji należy ustalić ich wartość początkową. W związku z tym, że w akcie notarialnym podana została łączna wartość lokalu użytkowego wraz z udziałem w gruncie, cenę poszczególnych nieruchomości wycenianych według zasad stosowanych dla środków trwałych, spółka zobowiązana jest ustalić we własnym zakresie.

Ewidencja księgowa nieruchomości inwestycyjnej wraz z udziałem w gruncie, wycenianej według zasad stosowanych dla środków trwałych

1. OT – wprowadzenie nieruchomości do ewidencji bilansowej:
   a) wartość początkowa apartamentu – ustalona we własnym zakresie:
      – **Wn konto 04-1** „Inwestycje w nieruchomości” (w analityce: Apartament hotelowy),
      – **Ma konto 30** „Rozliczenie zakupu”,
   b) wartość początkowa udziału w gruncie – ustalona we własnym zakresie:
      – **Wn konto 04-1** „Inwestycje w nieruchomości” (w analityce: Udział w gruncie),
      – **Ma konto 30** „Rozliczenie zakupu”.

Powyższy sposób wyodrębnienia apartamentu oraz związanego z nim udziału w gruncie dotyczy nieruchomości inwestycyjnej wycenianej według zasad stosowanych dla środków

trwałych. W przypadku przyjęcia do wyceny nieruchomości inwestycyjnej ceny rynkowej lub inaczej określonej wartości godziwej obowiązujące obecnie regulacje nie rozstrzygają wprost kwestii ustalania obiektów inwentarzowych. Warto w tym zakresie zwrócić uwagę na projekt Krajowego Standardu Rachunkowości „Inwestycje w nieruchomości i wartości niematerialne i prawne" zamieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Finansów *www.mf.gov.pl/web/finanse* w zakładce *O ministerstwie/Rady komisje, komitety, zespoły/Komitet Standardów Rachunkowości/Konsultacje*. W pkt 4.7 projektu wskazano, że zasady ustalania obiektów inwentarzowych nieruchomości zaliczonych do inwestycji są tożsame z zasadami określonymi w rozdziale V KSR 11 „Środki trwałe". Rozwiązanie to wskazuje zatem na kierunek, zgodnie z którym wyodrębnianie obiektów inwentarzowych miałoby znaczenie również przy stosowaniu modelu wartości godziwej.

Dla celów podatku dochodowego również należy wyodrębnić wartość udziału w gruncie. Zarówno bowiem na podstawie art. 16c pkt 1 updop, jak i art. 22c pkt 1 updof, amortyzacji nie podlegają grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntów. Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej w interpretacji indywidualnej z 7 września 2023 r., nr 0115-KDIT3.40 11.464.2023.1.DP, stwierdził:

„(...) skoro ustawodawca jednoznacznie określił, że amortyzacji nie podlegają grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntów, zwane odpowiednio środkami trwałymi lub wartościami niematerialnymi i prawnymi, to w niniejszym przypadku amortyzacji podlegać będzie wyłącznie wartość lokalu usługowego wraz z udziałem w części wspólnej budynku i urządzenia niesłużące do wyłącznego użytku właścicieli lokali. Tak więc amortyzacji nie będzie podlegać wartość gruntu przypadająca na ten lokal usługowy, zgodnie z art. 22c pkt 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Dla Prenumeratorów GOFIN

Baza interpretacji wydawanych przez organy podatkowe dostępna w serwisie *interpretacje.gofin.pl*

W związku z tym, że w akcie notarialnym ustanowienia odrębnej własności lokalu i sprzedaży podana została łączna wartość gruntu oraz lokalu usługowego wraz z udziałem w części wspólnej budynku i urządzeń niesłużących do wyłącznego użytku właścicieli lokali bez prawa udziału w gruncie jest Pani zobowiązana odrębnie ustalić wartość początkową lokalu usługowego wraz z udziałem w części wspólnej budynku i urządzeń niesłużących do wyłącznego użytku właścicieli lokali, która to wartość stanowi podstawę dokonywania odpisów amortyzacyjnych (...)".

Dodajmy, że przy określaniu wartości początkowej apartamentu i udziału w gruncie należy pamiętać, aby ich suma była zgodna z sumą widniejącą w akcie notarialnym, co również wynika z powyższej interpretacji.

Co istotne, bilansowa kwalifikacja apartamentu do inwestycji nie przesądza o sposobie jego rozliczenia dla celów podatku dochodowego. W przepisach ustaw o podatku dochodowym (CIT i PIT) nie istnieje pojęcie inwestycji w nieruchomości. Nieruchomości wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą zalicza się do środków trwałych podlegających amortyzacji według zasad ogólnych. Dla celów podatkowych istotne jest m.in. ustalenie, czy nabyty apartament ma charakter lokalu mieszkalnego, czy niemieszkalnego. Nieruchomości mieszkalne są bowiem wyłączone z amortyzacji podatkowej (por. art. 22c pkt 2 updof oraz art. 16c pkt 2a updop). Niezależnie od charakteru lokalu, amortyzacji nie podlega również wartość przypadającego na niego gruntu (por. art. 22c pkt 1 updof oraz art. 16c pkt 1 updop). Samo wykorzystywanie apartamentu do celów gospodarczych (tu: krótkoterminowego wynajmu) nie przesądza o jego kwalifikacji jako lokalu niemieszkalnego.

C. RACHUNKOWOŚĆ PODATKOWA

III. FAKTURY KORYGUJĄCE ZA ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ Z UBIEGŁEGO ROKU

W lipcu 2026 r. spółka z o.o. otrzymała od kontrahenta kilka faktur korygujących, zwiększających opłaty za energię elektryczną za 2025 r. Są to koszty bezpośrednie, związane z produkcją. Deklarację CIT złożono w terminie (tj. do 31 marca 2026 r.), a sprawozdanie finansowe za ubiegły rok zostało już zatwierdzone. Jak ująć te koszty i do którego roku je przypisać? Czy należy zaksięgować je jako pozostałe koszty operacyjne NKUP bieżącego roku i skorygować deklarację CIT za 2025 r., czy też ująć jako koszty wydziałowe obecnego roku?

Zwiększenie opłat za energię elektryczną dotyczące ubiegłego roku obrotowego i podatkowego, udokumentowane fakturami korygującymi otrzymanymi już po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego oraz po złożeniu deklaracji CIT-8, wymaga odrębnego podejścia na gruncie prawa podatkowego i przepisów o rachunkowości. Sposób ujęcia tych kosztów w księgach oraz moment ich zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów zależą od przyczyny wystawienia korekty przez dostawcę energii oraz od istotności kwoty przyjętej w zasadach (polityce) rachunkowości.

1. Rozliczenie korekty kosztów na gruncie podatku dochodowego od osób prawnych

Zasady korekty kosztów uzyskania przychodów reguluje art. 15 ust. 4i–4m updop. Z przepisów tych wynika, że jeżeli korekta kosztu uzyskania przychodów, w tym odpisu amortyzacyjnego, nie jest spowodowana błędem rachunkowym lub inną oczywistą omyłką, korekty dokonuje się poprzez zmniejszenie lub zwiększenie kosztów uzyskania przychodów poniesionych w okresie rozliczeniowym, w którym została otrzymana faktura korygująca lub, w przypadku braku faktury, inny dokument potwierdzający przyczyny korekty. Jeśli w ww. okresie rozliczeniowym podatnik nie poniósł kosztów uzyskania przychodów lub kwota poniesionych kosztów uzyskania przychodów jest niższa niż kwota zmniejszenia, podatnik jest obowiązany zwiększyć przychody o kwotę, o którą nie zostały zmniejszone koszty uzyskania przychodów.

W przypadku natomiast, gdy korekta kosztów uzyskania przychodów jest spowodowana błędem rachunkowym lub inną oczywistą omyłką, to przyjmuje się, że korekty tej dokonuje się wstecz, tj. w okresie rozliczeniowym, w którym podatnik potrącił koszt na podstawie faktury pierwotnej.

Powyższe przepisy uzależniają moment ujęcia faktury korygującej od przyczyny jej wystawienia, nie różnicując przy tym zasad w zależności od tego, czy korekta dotyczy kosztów bezpośrednio, czy pośrednio związanych z przychodami.

Zagadnienie to doprecyzowują licznie wydawane interpretacje indywidualne. Jak wskazał Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej w interpretacji z 16 lipca 2026 r., nr 0111-KDIB1-1.4010.216.2026.1.KM, kluczowe jest rozróżnienie, czy pierwotnie sporządzona faktura błędnie dokumentowała stan faktyczny, czy też korekta wynika z oko-

KIS

liczności powstałych już po jej wystawieniu. Za błąd rachunkowy organ podatkowy uznał sytuację, w której:

„(…) koszt został niewłaściwie ujęty ze względu na błąd w toku wykonywania obliczeń; może to dotyczyć zarówno okoliczności leżących po stronie wystawcy faktury czy innego dokumentu księgowego (np. błędne podanie na fakturze cen lub wartości towarów), jak i po stronie odbiorcy takiego dokumentu (np. wprowadzenie do ksiąg rachunkowych nieprawidłowej cyfry, zastosowanie wadliwego kursu waluty obcej przy przeliczaniu wartości kosztu na złote, etc.) (…)”.

Z kolei za inną oczywistą omyłkę organ podatkowy uznał:

„(…) inny oczywisty błąd, który nie jest jednocześnie błędem rachunkowym. Takim błędem będzie np. ujęcie w kosztach podatkowych faktury wystawionej na podmiot inny niż faktyczny nabywca towaru. »Omyłka« wiązać się również będzie z błędem polegającym albo na nieprawidłowym wystawieniu albo nieprawidłowym ujęciu dowodu księgowego. Okoliczność taka musi mieć zatem charakter »pierwotny«. Co więcej, »omyłka« musi być »oczywista« (…)”.

Z treści pytania nie wynika jednoznacznie, jaki jest powód skorygowania rozliczeń przez dostawcę energii. Jeżeli przyczyną wystawienia faktur korygujących był błąd popełniony przez firmę energetyczną (omyłka), który skutkował np. zaniżeniem cen dostaw na fakturach pierwotnych, to należy skorygować koszty wstecz. Wiąże się to z koniecznością skorygowania zeznania CIT-8 za 2025 r. Takie stanowisko zajął Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej w interpretacji indywidualnej z 28 maja 2025 r., nr 0111-KDIB-1-3.4010.152.2025.1.JKU. Organ podatkowy uznał jednoznacznie, że w przypadku korekty wynikającej z błędu systemowego sprzedawcy energii elektrycznej podatnik nie ma prawa do rozliczenia faktur korygujących na bieżąco. Jest on zobowiązany przyporządkować korektę wstecznie do okresów, których dotyczy.

KIS

Jeśli jednak faktura pierwotna w momencie wystawienia w sposób prawidłowy dokumentowała stan faktyczny, a korekta wynikała z przyczyn występujących po jej wystawieniu, to zwiększenie kosztów należało uwzględniać na bieżąco, tj. w okresie otrzymania dokumentów korygujących w 2026 r.

2. Ujęcie korekty kosztów w księgach rachunkowych

Dla celów bilansowych obowiązują odmienne zasady rozliczania korekt. Dokonując korekty w księgach, należy uwzględnić zasadę memoriału oraz współmierności przychodów i kosztów. W myśl zasady memoriału, w księgach rachunkowych jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty. Natomiast dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów danego okresu sprawozdawczego zaliczane będą koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które jeszcze nie zostały poniesione (por. art. 6 ustawy o rachunkowości). W konsekwencji, dla celów bilansowych, faktury korygujące powinny co do zasady odnosić się do tego samego roku, w którym poniesiono koszt pierwotny – bez względu na przyczynę korekty (oraz fakt, czy jest to korekta *in plus*, czy *in minus*).

Z pytania wynika jednak, że dokumenty korygujące za 2025 r. wpłynęły już po sporządzeniu i zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za ten rok. W takiej sytuacji ma zastosowanie art. 54 ust. 2 i 3 ustawy o rachunkowości. Przepisy te nakazują ująć skutki takich zdarzeń w księgach roku obrotowego, w którym otrzymano informacje – czyli w 2026 r. Sposób ewidencji zależy od tego, czy kwota korekty jest istotna dla rzetelności sprawozdania finansowego.

W sytuacji gdy kwota korekty nie wpływa istotnie na obraz sytuacji majątkowej i finansowej spółki, jej skutki ujmuje się w księgach za 2026 r. na zasadach ogólnych. Zwiększenie kosztów księguje się na koncie 40-1 „Zużycie materiałów i energii" lub na koncie 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne", wprowadzając wartość netto zapisem po stronie Wn w korespondencji ze stroną Ma konta 21 „Rozrachunki z dostawcami". Ponieważ koszt bilansowy za 2026 r. zostanie włączony do rachunku podatkowego za 2025 r. poprzez korektę deklaracji CIT-8. Dla celów podatkowych bieżącego roku wykazana kwota stanowi koszt niestanowiący kosztu uzyskania przychodów (NKUP).

Jeśli kwota korekty jest na tyle wysoka, że jej ujęcie w kosztach bieżących zniekształciłoby wynik finansowy za 2026 r., to wartość netto korekty jest odnoszona bezpośrednio na kapitał (fundusz) własny, jako korekta błędu istotnego z lat ubiegłych. Księgowanie polega na obciążeniu strony Wn konta 82 „Rozliczenie wyniku finansowego" (w analityce: Zysk (strata) z lat ubiegłych), w korespondencji ze stroną Ma konta 21. W rozliczeniu podatkowym spółka składa korektę deklaracji CIT-8 za 2025 r., zwiększając koszty uzyskania przychodów ubiegłego roku o wartość netto korekty. Informację o charakterze i kwocie korekty należy szczegółowo opisać w dodatkowych informacjach i objaśnieniach do sprawozdania finansowego za 2026 r.

Przykład

Kwota nieistotna korekty

I. Założenia:

1. *Spółka z o.o. w lipcu 2026 r., po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za 2025 r., otrzymała faktury korygujące opłaty za energię elektryczną za 2025 r. Łączna kwota korekty to: 12.300 zł (w tym VAT: 2.300 zł). Wartość tę spółka uznała za nieistotną.*
2. *Zgodnie z polityką rachunkowości spółki, korekty kosztów ujmuje się według zasad ogólnych na kontach, na których pierwotnie ujęto koszt.*
3. *Korekta wynika z błędu systemowego sprzedawcy energii (błąd pierwotny), co wymaga korekty CIT-8 za 2025 r.*

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. Faktura korygująca koszty zużycia energii:			
a) wartość netto (koszt bieżącego roku)	10.000 zł	**40-1**	**30**
b) VAT naliczony	2.300 zł	**22-1**	**30**
c) wartość brutto	12.300 zł	**30**	**21**

III. Księgowania:

Konto 21 „Rozrachunki z dostawcami"

		12.300	(1c)

Konto 22-1 „VAT naliczony i jego rozliczenie"

(1b)	2.300		

Konto 30 „Rozliczenie zakupu"

(1c)	12.300	10.000	(1a)
		2.300	(1b)

Konto 40-1 „Zużycie materiałów i energii"

(1a)	10.000		

IV. Rozliczenie za lata 2025–2026:

1. Księgi rachunkowe za 2026 r.:
   Koszt w kwocie: 10.000 zł zaksięgowany na koncie 40-1 stanowi w 2026 r. koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów (NKUP), ponieważ zostanie wykazany w zeznaniu podatkowym za rok poprzedni.
2. Korekta CIT-8 za 2025 r.:
   Zwiększa się koszty uzyskania przychodów 2025 r. o kwotę: 10.000 zł, co powoduje powstanie nadpłaty w CIT za 2025 r. lub zmniejszenie straty.

Przykład

Kwota istotna korekty

I. Założenie:

Na podstawie danych z poprzedniego przykładu, przy założeniu, że wartość korekty wynosiła: 246.000 zł (w tym VAT: 46.000 zł) i spółka uznała ją za istotną.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. Faktura korygująca koszty zużycia energii:			
a) wartość netto (korekta błędu istotnego z lat ubiegłych)	200.000 zł	**82**	**30**
b) VAT naliczony	46.000 zł	**22-1**	**30**
c) wartość brutto	246.000 zł	**30**	**21**

III. Księgowania:

Konto 21 „Rozrachunki z dostawcami”

		246.000	(1c)

Konto 22-1 „VAT naliczony i jego rozliczenie”

(1b)	46.000		

Konto 30 „Rozliczenie zakupu”

(1c)	246.000	200.000	(1a)
		46.000	(1b)

Konto 82 „Rozliczenie wyniku finansowego” (w analityce: Zysk (strata) z lat ubiegłych)

(1a)	200.000		

IV. Rozliczenie za lata 2025-2026:

1. Wynik finansowy 2026 r.:
   Kwota: 200.000 zł nie jest wykazywana w rachunku zysków i strat za 2026 r., tj. nie wpływa na wynik finansowy 2026 r., lecz rozlicza się ją bezpośrednio przez kapitały własne.
2. Korekta CIT-8 za 2025 r.:
   Zwiększa się koszty uzyskania przychodów 2025 r. o kwotę: 200.000 zł, co powoduje powstanie nadpłaty w CIT za 2025 r. lub zmniejszenie straty.

D. RACHUNKOWOŚĆ W PRZYKŁADACH LICZBOWYCH

IV. OBRÓT TOWARAMI, KTÓRYCH EWIDENCJĘ PROWADZI SIĘ W STAŁYCH CENACH EWIDENCYJNYCH

Rozliczenie odchyleń od cen ewidencyjnych jest niezbędnym elementem ewidencji towarów wycenianych według stałych cen ewidencyjnych. Jego celem jest doprowadzenie wartości rozchodu towarów oraz zapasu pozostającego w magazynie do rzeczywistych cen zakupu (nabycia) lub kosztu wytworzenia. W praktyce jednostki mogą rozliczać odchylenia na bieżąco lub okresowo, najczęściej z wykorzystaniem wskaźnika odchyleń przeciętnych. W niniejszym artykule przedstawiamy na przykładach liczbowych zasady ustalania i rozliczania odchyleń od cen ewidencyjnych w jednostce handlowej prowadzącej ewidencję towarów według stałych cen ewidencyjnych ustalonych na poziomie cen sprzedaży netto oraz cen sprzedaży brutto.

1. Zasady bieżącej ewidencji i wyceny towarów

W świetle art. 3 ust. 1 pkt 19 ustawy o rachunkowości, przez rzeczowe aktywa obrotowe rozumie się materiały nabyte w celu zużycia na własne potrzeby, wytworzone lub przetworzone przez jednostkę produkty gotowe (wyroby i usługi) zdatne do sprzedaży lub w toku produkcji, półprodukty oraz towary nabyte w celu odprzedaży w stanie nieprzetworzonym. Rzeczowe aktywa obrotowe są przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy (por. art. 3 ust. 1 pkt 18a ww. ustawy).

Towary na dzień ich nabycia ujmuje się w księgach rachunkowych w cenach nabycia. W ramach uproszczeń można je także ujmować w cenach zakupu, jeśli nie zniekształca to stanu aktywów oraz wyniku finansowego jednostki (por. art. 28 ust. 11 pkt 1 oraz art. 34 ust. 1 pkt 1 ustawy o rachunkowości).

W odniesieniu do towarów można również stosować uproszczoną metodę ich ewidencji, polegającą na odpisywaniu ich w koszty w momencie zakupu, ustalaniu ich stanu niepóźniej niż na dzień bilansowy oraz korekcie kosztów o wartość tego stanu (por. art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości).

Ustawa o rachunkowości dopuszcza także ujęcie w księgach rachunkowych towarów na dzień nabycia w cenach przyjętych do ewidencji, czyli w tzw. stałych cenach ewidencyjnych, z uwzględnieniem różnic pomiędzy tymi cenami a rzeczywistymi cenami ich nabycia albo zakupu, albo kosztami wytworzenia (por. art. 34 ust. 2 ustawy o rachunkowości). Podsumowanie zasad wyceny towarów na dzień ich nabycia przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Sposób wyceny/ewidencji towarów	Podstawa prawna (ustawa o rachunkowości)	Opis
1.	**Cena nabycia**	Art. 28 ust. 11 pkt 1	Towary wycenia się w cenie nabycia, obejmującej cenę zakupu powiększoną o koszty bezpośrednio związane z zakupem (np. transport, załadunek, ubezpieczenie), pomniejszoną o rabaty, opusty i inne zmniejszenia

2.	**Cena zakupu**	Art. 34 ust. 1 pkt 1	Towary wycenia się według ceny zakupu, czyli kwoty należnej sprzedawcy, łącznie z niepodlegającym odliczeniu VAT i podatkiem akcyzowym, a w przypadku importu powiększonej o obciążenia o charakterze publicznoprawnym, pomniejszonej o rabaty, opusty i inne zmniejszenia ceny, bez doliczania kosztów zakupu
3.	**Ceny ewidencyjne**	Art. 34 ust. 2	Towary mogą być ujmowane w cenach ewidencyjnych ustalonych przez jednostkę; różnice między cenami ewidencyjnymi a rzeczywistymi rozlicza się za pomocą odchyleń od cen ewidencyjnych
4.	**Uproszczona metoda ewidencji towarów**	Art. 17 ust. 2 pkt 4	Towary odpisuje się bezpośrednio w koszty w momencie zakupu, a następnie ustala się ich stan niepóźniej niż na dzień bilansowy i dokonuje korekty kosztów o wartość niesprzedanych towarów

2. Rodzaje stałych cen ewidencyjnych stosowanych w odniesieniu do rzeczowych aktywów obrotowych i ustalenie odchyleń od tych cen

Cena ewidencyjna służy do ewidencji rzeczowych aktywów obrotowych na dzień ich nabycia lub wytworzenia. Wśród cen ewidencyjnych można wyróżnić zmienne ceny ewidencyjne oraz stałe ceny ewidencyjne. Zmienne ceny ewidencyjne to rzeczywiste ceny nabycia (zakupu) lub koszt wytworzenia produktów, materiałów i towarów. Stałe ceny ewidencyjne to ceny niezmieniające się w ciągu pewnego okresu, które jednostka przyjęła do wyceny przychodu i rozchodu rzeczowych aktywów obrotowych, w tym m.in. towarów.

Stosowanie stałych cen ewidencyjnych w odniesieniu do rzeczowych aktywów obrotowych stanowi pewnego rodzaju uproszczenie ewidencyjne, gdyż w praktyce gospodarczej każda kolejna przyjęta lub rozchodowana partia towaru, materiału czy produktu może mieć inną wartość. Przyjęcie z góry ustalonej stałej w danym okresie ceny ewidencyjnej upraszcza ewidencję w momencie zakupu i rozchodu składników aktywów. Stałe ceny ewidencyjne ustala się na poziomie cen planowanych lub na poziomie cen, które występują w danym okresie najczęściej albo na poziomie cen występujących w poprzednim okresie. Jako stałe ceny ewidencyjne można przyjąć ceny ustalane na poziomie:

- cen zakupu (nabycia) netto,
- cen sprzedaży netto (obejmujących cenę zakupu netto i marżę),
- cen sprzedaży brutto (obejmujących cenę sprzedaży netto i VAT należny),
- planowanego kosztu wytworzenia (w przypadku wyceny wyrobów gotowych, produkcji w toku i półproduktów).

Jednostki prowadzące sprzedaż hurtową najczęściej przyjmują dla towarów stałą cenę ewidencyjną na poziomie ceny sprzedaży netto. Z kolei towary w punktach sprzedaży detalicznej, z uwagi na sprzedaż w większości za pomocą kasy fiskalnej oraz dużą różnorodność towaru w ofercie, z reguły ewidencjonuje się w cenach sprzedaży brutto.

Wyboru cen stosowanych do ewidencji rzeczowych aktywów obrotowych dokonuje kierownik jednostki i zapisuje je w zasadach (polityce) rachunkowości.

Przyjmowanie do ewidencji aktywów obrotowych stałych cen ewidencyjnych prowadzi bowiem do tego, że wartość zaewidencjonowanych towarów, materiałów, produktów różni się od ich wartości w rzeczywistych cenach zakupu (nabycia) lub kosztach wytworzenia.

Różnice pomiędzy stałymi cenami ewidencyjnymi towarów, a ich rzeczywistymi cenami zakupu (nabycia), stanowią odchylenia od cen ewidencyjnych towarów. Odchylenia te ujmu-

je się w księgach rachunkowych na koncie 34-2 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów. Mogą one mieć charakter odchyleń:

– debetowych, gdy cena rzeczywista jest wyższa od ceny ewidencyjnej,
– kredytowych, gdy cena rzeczywista jest niższa od ceny ewidencyjnej.

Odchylenia korygują wartość towarów ujętych na koncie 33 „Towary", doprowadzając ich wartość do cen rzeczywistych. W zależności od kierunku odchyleń, zmniejszają one lub zwiększają wartość zapasu towarów w bilansie w ten sposób, że odchylenia:

– debetowe zwiększają wartość zapasu towarów,
– kredytowe zmniejszają wartość zapasu towarów.

Ewidencja księgowa przyjęcia towarów do magazynu ewidencjonowanych według stałych cen ewidencyjnych na poziomie cen sprzedaży netto

1. Pz – przyjęcie towaru do magazynu w stałej cenie ewidencyjnej:
   – **Wn konto 33** „Towary",
   – **Ma konto 30** „Rozliczenie zakupu".
2. PK – ustalenie odchyleń od cen ewidencyjnych towarów (różnica pomiędzy rzeczywistą ceną zakupu/nabycia a przyjętą stałą ceną ewidencyjną):
   – **Wn/Ma konto 30** „Rozliczenie zakupu",
   – **Ma/Wn konto 34-2** „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów".

Co istotne, w jednostkach, w których ewidencja towarów odbywa się w stałych cenach ewidencyjnych ustalonych na poziomie ceny sprzedaży brutto, powstają dwa rodzaje odchyleń, tzn.:

– odchylenia od cen ewidencyjnych z tytułu marży,
– odchylenia od cen ewidencyjnych z tytułu VAT należnego.

Jest to związane z tym, że w cenę sprzedaży brutto wkalkulowana jest marża detaliczna i VAT należny. Dlatego w przypadku stosowania stałych cen ewidencyjnych na poziomie cen sprzedaży brutto wskazane jest prowadzenie dwóch kont analitycznych do konta 34-2, osobno dotyczących odchyleń od cen ewidencyjnych z tytułu marży oraz odchyleń od cen ewidencyjnych z tytułu VAT należnego.

W takim przypadku odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu marży to różnica między wartością towarów w cenach sprzedaży netto a wartością w cenach zakupu (nabycia) lub w koszcie wytworzenia (jeśli towary przychodzą z własnej produkcji). Natomiast odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu VAT obejmują wartość podatku VAT zawartego w cenie sprzedaży brutto przyjętej za cenę ewidencyjną towaru, obliczoną według właściwej stawki podatku.

Ewidencja księgowa przyjęcia do magazynu towarów wycenianych według cen ewidencyjnych na poziomie cen sprzedaży brutto

1. PZ – przyjęcie towaru do magazynu w cenie ewidencyjnej ustalonej na poziomie cen sprzedaży brutto:
   – **Wn konto 33** „Towary",
   – **Ma konto 30** „Rozliczenie zakupu".
2. PK – odchylenia od cen ewidencyjnych towarów:
   a) odchylenia z tytułu marży:
      – **Wn konto 30** „Rozliczenie zakupu",
      – **Ma konto 34-2/1-1** „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu marży",

b) odchylenia z tytułu VAT:
   – **Wn konto 30** „Rozliczenie zakupu”,
   – **Ma konto 34-2/1-2** „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu VAT”.

3. Księgowe rozliczenie odchyleń od cen ewidencyjnych towarów w związku z ich rozchodem z tytułu sprzedaży

Wycenę rozchodu towarów prowadzi się w takich samych cenach co wycenę ich przychodu. Oznacza to, że jeśli jednostka przyjmuje do magazynu towary po stałych cenach ewidencyjnych, to ich rozchodowanie z magazynu odbywa się również według stałych cen ewidencyjnych.

W celu doprowadzenia wartości rozchodu oraz pozostałego zapasu towarów do rzeczywistych cen zakupu (nabycia) należy rozliczyć odchylenia od cen ewidencyjnych, przypadające na rozchód towarów oraz ich zapas.

O odchylenia przypadające na sprzedane towary należy skorygować konto 73-1 „Wartość sprzedanych towarów w cenach zakupu (nabycia)”, co – w zależności od rodzaju powstałych odchyleń – może zostać ujęte w księgach, zapisem po stronie Wn/Ma konta 73-1, w korespondencji odpowiednio ze stroną Ma/Wn konta 34-2. Odchylenia od cen ewidencyjnych jednostka powinna rozliczać co najmniej na koniec okresu sprawozdawczego, czyli miesiąca, kwartału, lub roku. Można je rozliczać na dwa sposoby:

– na bieżąco w miarę rozchodu rzeczowych aktywów obrotowych (w takim przypadku wielkość odchyleń dotyczącą każdego rozchodu potwierdza się dowodem dokumentującym wydanie z magazynu) lub
– po zakończeniu okresu sprawozdawczego za pomocą wskaźnika odchyleń przeciętnych (Wop); wskaźnik ten oblicza się według następującego wzoru:

Wop = (O × 100) : (Rk + S + Rw)	gdzie: **O** – podlegające rozliczeniu odchylenia od cen ewidencyjnych za dany okres sprawozdawczy, łącznie ze stanem tych odchyleń na początek tego okresu, **Rk** – wartość zapasów w cenach ewidencyjnych na koniec okresu sprawozdawczego, którego odchylenia dotyczą, **S** – rozchód towarów, materiałów i produktów z tytułu ich sprzedaży, ustalony w cenach ewidencyjnych za okres sprawozdawczy, którego odchylenia dotyczą, **Rw** – rozchód towarów, materiałów i produktów z tytułu dostaw wewnętrznych

Na podstawie obliczonego wskaźnika odchyleń przeciętnych rozlicza się odchylenia przypadające na rozchodowane towary i na zapas pozostający w magazynie na koniec okresu sprawozdawczego. Odchylenia oblicza się według następujących wzorów:

Os = (S × Wop) : 100 – odchylenia z tytułu sprzedaży,

ORw = (Rw × Wop) : 100 – odchylenia z tytułu innego rozchodu,

ORk = (Rk × Wop) : 100 lub ORk = (O – Os) – odchylenia przypadające na zapas.

Wybraną metodę oraz częstotliwość rozliczania odchyleń od cen ewidencyjnych należy opisać w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości.

Przykład

Rozliczenie odchyleń od cen ewidencyjnych towarów ujmowanych na poziomie cen sprzedaży netto

I. Założenia:

1. *Spółka z o.o. zajmująca się handlem hurtowym prowadzi ewidencję towarów w stałych cenach ewidencyjnych i stosuje marżę handlową w wysokości: 20%.*
2. *Zgodnie z polityką rachunkowości spółki, do wyceny towarów stosuje się stałe ceny ewidencyjne ustalone na poziomie cen sprzedaży netto, odchylenia od tych cen ujmuje się na koncie 34-2 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów" i rozlicza się je na koniec każdego miesiąca, za pomocą wskaźnika odchyleń przeciętnych.*
3. *W dniu 1 lipca 2026 r. spółka kupiła towary w cenie zakupu: 123.000 zł (w tym VAT: 23.000 zł). Towary ujęła w ewidencji bilansowej w wartości: 120.000 zł, w tym odchylenia od cen ewidencyjnych z tytułu marży wynosiły: 100.000 zł × 20% = 20.000 zł.*
4. *W dniu 20 lipca 2026 r. spółka sprzedała towary na kwotę: 110.700 zł (w tym VAT: 20.700 zł).*
5. *Na początku lipca 2026 r. saldo początkowe konta 33 „Towary" wynosiło: 5.000 zł, a konta 34-2 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów" wynosiło: 2.000 zł. Stan zapasu towarów na koniec lipca 2026 r. według cen ewidencyjnych wynosił: 35.000 zł.*

II. Rozliczenie odchyleń przypadających na sprzedane towary i pozostały zapas:

1. Wskaźnik odchyleń przeciętnych:
   Wop = [(20.000 zł + 2.000 zł) × 100] : (35.000 zł + 90.000 zł) = 17,60.
2. Odchylenia przypadające na towary sprzedane:
   Os = (90.000 zł × 17,60) : 100 = 15.840 zł.
3. Odchylenia przypadające na zapas towarów:
   Ork = (35.000 zł × 17,60) : 100 = 6.160 zł.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. FZ – faktura zakupu towarów:			
a) wartość netto faktury	100.000 zł	**30**	
b) VAT naliczony	23.000 zł	**22-1**	
c) zobowiązanie wobec dostawcy	123.000 zł		**21**
2. PZ – przyjęcie towarów do magazynu według cen ewidencyjnych ustalonych na poziomie cen sprzedaży netto	120.000 zł	**33**	**30**
3. PK – ustalenie odchyleń od cen ewidencyjnych z tytułu marży	20.000 zł	**30**	**34-2**
4. FS – faktura sprzedaży towarów:			
a) wartość towarów w cenie sprzedaży netto	90.000 zł		**73-0**
b) VAT należny	20.700 zł		**22-2**
c) należność od odbiorcy	110.700 zł	**20**	
5. WZ – rozchód towarów z magazynu	90.000 zł	**73-1**	**33**
6. PK – odchylenia od cen ewidencyjnych przypadające na sprzedane towary	15.840 zł	**34-2**	**73-1**

IV. Księgowania:

Konto 30 „Rozliczenie zakupu”

(1a)	100.000	120.000	(2)
(3)	20.000		

Konto 22-1 „VAT naliczony i jego rozliczenie”

(1b)	23.000		

Konto 21 „Rozrachunki z dostawcami”

		123.000	(1c)

Konto 33 „Towary”

(S.p.)	5.000	90.000	(5)
(2)	120.000		
(S.k.)	35.000		

Konto 34-2 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów”

(6)	15.840	2.000	(S.p.)
		20.000	(3)
		6.160	(S.k.)

Konto 73-0 „Sprzedaż towarów”

		90.000	(4a)

Konto 22-2 „Rozrachunki z urzędem skarbowym z tytułu VAT należnego”

		20.700	(4b)

Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami”

(4c)	110.700		

Konto 73-1 „Wartość sprzedanych towarów w cenach zakupu (nabycia)”

(5)	90.000	15.840	(6)

Uwaga: Zapas towaru według rzeczywistych cen nabycia na 31 lipca 2026 r. wynosi: 35.000 zł (saldo Wn konta 33) – 6.160 zł (saldo Ma konta 34-2) = 28.840 zł.

W przypadku stosowania stałych cen ewidencyjnych na poziomie cen sprzedaży brutto, co zazwyczaj ma miejsce w jednostkach prowadzących sprzedaż detaliczną towarów, rozliczeniu podlegają dwa rodzaje odchyleń, tj. odchylenia od cen ewidencyjnych z tytułu marży oraz odchylenia od cen ewidencyjnych z tytułu VAT należnego. Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu VAT rozlicza się w momencie sprzedaży towarów, w wysokości VAT należnego zawartego w utargach gotówkowych lub fakturach, zarachowanego na uznanie urzędu skarbowego.

Przykład

Rozliczenie odchyleń w jednostce handlu detalicznego

I. Założenia:

1. *Spółka z o.o. zajmująca się handlem detalicznym prowadzi ewidencję towarów w stałych cenach ewidencyjnych i stosuje marżę handlową w wysokości: 30%.*
2. *Zgodnie z polityką rachunkowości spółki, do wyceny towarów stosuje się stałe ceny ewidencyjne ustalone na poziomie cen sprzedaży brutto, odchylenia od tych cen ujmuje się na dwóch odrębnych kontach analitycznych, tj. 34-2/1-1 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu marży” i 34-2/1-2 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu VAT” i rozlicza się na koniec każdego miesiąca, za pomocą wskaźnika odchyleń przeciętnych.*
3. *W lipcu 2026 r. spółka kupiła towary na kwotę: 24.600 zł (w tym VAT: 4.600 zł). Towary ujęła w ewidencji bilansowej w wartości: 31.980 zł, w tym odchylenia od cen ewidencyjnych z tytułu marży wynosiły: 20.000 zł × 30% = 6.000 zł, a odchylenia od cen ewidencyjnych z tytułu VAT wynosiły: (20.000 zł + 6.000 zł) × 23% = 5.980 zł.*
4. *Według raportu z kasy fiskalnej, w lipcu 2026 r. dokonano sprzedaży gotówkowej towarów na kwotę: 18.450 zł (w tym VAT: 3.450 zł).*

II. Rozliczenie na koniec miesiąca odchyleń od cen ewidencyjnych:

1. Odchylenia z tytułu marży przypadające na sprzedane towary:
   Wop = (6.000 zł × 100) : 31.980 zł = 18,7617,
   Os = (18.450 zł × 18,7617) : 100 = 3.462 zł, w zaokrągleniu do pełnych złotych.
2. Odchylenia z tytułu VAT przypadające na sprzedane towary rozlicza się w wielkości równej kwocie VAT należnego, zawartego w zainkasowanych utargach, wykazanej w raportach fiskalnych. Kwota VAT według raportu z kasy fiskalnej wyniosła: 3.450 zł.
3. Odchylenia przypadające na zapas towarów:
   Ork marża = 6.000 zł – 3.462 zł = 2.538 zł,
   Ork VAT = 5.980 zł – 3.450 zł = 2.530 zł.

III. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. FZ – faktura zakupu towarów:			
a) wartość netto faktury	20.000 zł	**30**	
b) VAT naliczony	4.600 zł	**22-1**	
c) zobowiązanie wobec dostawcy	24.600 zł		**21**
2. PZ – przyjęcie towarów do magazynu według stałych cen ewidencyjnych na poziomie ceny sprzedaży brutto: 24.600 zł + (24.600 zł × 30%) =	31.980 zł	**33**	**30**
3. PK – ustalenie odchyleń od cen ewidencyjnych:			
a) odchylenia z tytułu marży: 20.000 zł × 30% =	6.000 zł	**30**	**34-2/1-1**
b) odchylenia z tytułu VAT: (20.000 zł + 6.000 zł) × 23% =	5.980 zł	**30**	**34-2/1-2**
4. Raport z kasy fiskalnej – gotówkowa sprzedaż towaru:			
a) przychód ze sprzedaży towarów (wartość netto)	15.000 zł		**73-0**
b) VAT należny	3.450 zł		**22-2**
c) wartość brutto sprzedaży (utarg)	18.450 zł	**10**	
5. WZ – wydanie sprzedanych towarów z magazynu w cenach ewidencyjnych	18.450 zł	**73-1**	**33**
6. PK – odchylenia od cen ewidencyjnych przypadające na sprzedane towary:			
a) odchylenia z tytułu marży	3.462 zł	**34-2/1-1**	**73-1**
b) odchylenia z tytułu VAT	3.450 zł	**34-2/1-2**	**73-1**

IV. Księgowania:

Konto 30 „Rozliczenie zakupu”

(1a)	20.000	31.980	(2)
(3a)	6.000		
(3b)	5.980		

Konto 22-1 „VAT naliczony i jego rozliczenie”

(1b)	4.600		

Konto 21 „Rozrachunki z dostawcami”

		24.600	(1c)

Konto 33 „Towary”

(2)	31.980	18.450	(5)
(S.k.)	13.530		

Konto 34-2/1-1 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu marży”

(6a)	3.462	6.000	(3a)
		2.538	(S.k.)

Konto 34-2/1-2 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów z tytułu VAT”

(6b)	3.450	5.980	(3b)
		2.530	(S.k.)

Konto 73-0 „Sprzedaż towarów”

		15.000	(4a)

Konto 22-2 „Rozrachunki z urzędem skarbowym z tytułu VAT należnego”

		3.450	(4b)

Konto 10 „Kasa”

(4c)	18.450		

Konto 73-1 „Wartość sprzedanych towarów w cenach zakupu (nabycia)”

(5)	18.450	3.462	(6a)
		3.450	(6b)

Uwaga: Zapas towaru na koniec lipca 2026 r. według rzeczywistych cen nabycia wynosi: 13.530 zł (saldo Wn konta 33) – 2.538 zł (saldo Ma konta 34-2/1-1) – 2.530 zł (saldo Ma konta 34-1/1-2) = 8.462 zł.

E. ŚRODKI TRWAŁE ORAZ WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE

V. OBIEKTY INWENTARZOWE W EWIDENCJI ŚRODKÓW TRWAŁYCH I PLIKU JPK_ST_KR

Prawidłowe tworzenie obiektów inwentarzowych stanowi jeden z podstawowych warunków rzetelnego prowadzenia ewidencji środków trwałych. Już na etapie wyodrębnienia obiektu podejmowane są decyzje dotyczące zakresu składnika majątku, ustalenia jego wartości początkowej, klasyfikacji według Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT), nadania numeru inwentarzowego oraz zasad jego dalszej ewidencji. Wprowadzenie obowiązku przekazywania danych w strukturze JPK_ST_KR nadaje temu zagadnieniu dodatkowe znaczenie. Informacje wykazywane w tej strukturze odzwierciedlają bowiem dane wynikające z ewidencji środków trwałych. Dla poszczególnych obiektów inwentarzowych przekazywane są m.in. dane dotyczące: numeru inwentarzowego, symbolu KŚT, wartości początkowej, dat związanych z ujęciem środka trwałego w ewidencji oraz amortyzacji. Jeżeli obiekt inwentarzowy został nieprawidłowo wyodrębniony, to nieprawidłowość ta może znaleźć bezpośrednie odzwierciedlenie w JPK_ST_KR. W niniejszym artykule przedstawiamy najważniejsze zasady tworzenia obiektów inwentarzowych wynikające z ustawy o rachunkowości i Krajowego Standardu Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe” (KSR nr 11) oraz ich znaczenie dla prawidłowego sporządzania pliku JPK_ST_KR. W artykule wykorzystano m.in. przykłady pochodzące z KSR nr 11.

1. Obiekt inwentarzowy jako podstawowa jednostka ewidencji

Podstawową jednostką ewidencji środków trwałych, dla której ustala się wartość początkową i odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, jest obiekt inwentarzowy (obiekt środków trwałych). Po potwierdzeniu, że dany składnik aktywów spełnia kryteria kwalifikujące go jako środek trwały, dokonuje się jego klasyfikacji zgodnie z odpowiednią grupą, podgrupą oraz rodzajem określonym w KŚT. Następnie ustala się zakres obiektu inwentarzowego, dla którego zostanie określona wartość początkowa, a także właściwy okres i metoda amortyzacji. Obiekt inwentarzowy, oprócz własnego środka trwałego, który tworzą jego części składowe, może obejmować także części dodatkowe i części peryferyjne w szczególności,

jeśli są one z nim związane w sposób trwały fizycznie lub na podstawie przepisów prawa (por. pkt 5.1–5.2 KSR nr 11).

Przykład

W samochodach wykorzystuje się kilka rodzajów pomp – paliwa, płynu chłodzącego silnika, hamulcowe itd. Klasyfikacja środków trwałych przewiduje dla pomp stanowiących odrębne obiekty inwentarzowe klasyfikację do rodzajów 440–443. Nie należy jednak pomp wchodzących w skład pojazdu traktować jako odrębnych środków trwałych.

Każdemu obiektowi inwentarzowemu nadaje się unikalny (niepowtarzalny), kolejny numer inwentarzowy, zamieszczany – w miarę możliwości – w sposób trwały na obiekcie. Numer ten, wraz z opisem obiektu środka trwałego, ujmuje się we wchodzącej w skład ewidencji środków trwałych (przyjmującej formę np. kart inwentarzowych) – księdze obiektów (księdze inwentarzowej), prowadzonej na bieżąco oraz odpowiednio przechowywanej i zabezpieczonej, zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości (por. pkt 5.3 KSR nr 11).

Przykład

Każdy pojedynczy obiekt budowlany jest odrębnym obiektem inwentarzowym. Jednak elementów składowych obiektu budowlanego nie traktuje się jako odrębnych obiektów inwentarzowych, nawet jeśli okres ich ekonomicznej użyteczności jest istotnie różny od okresu ekonomicznej użyteczności pozostałej części środka trwałego. Okna w budynku wymienia się kilka razy w trakcie okresu ekonomicznej użyteczności obiektu budowlanego. Nie stanowi to jednak podstawy do uznania okien za odrębny obiekt inwentarzowy względem pozostałej części obiektu budowlanego.

2. Zasady tworzenia pojedynczych i zbiorczych obiektów inwentarzowych

Pojedynczy lub zbiorczy obiekt inwentarzowy

Pojedynczy obiekt to indywidualny środek trwały. Typowym, pojedynczym obiektem inwentarzowym jest np. działka wyodrębniona w księdze wieczystej (w przypadku gruntów) lub samochód (w przypadku środków transportu). Nie łączy się w jeden (pojedynczy) obiekt inwentarzowy kilku indywidualnych składników aktywów, jeżeli każdy spełnia definicję środka trwałego, nawet wtedy gdy są ze sobą połączone (por. 5.6–5.7 KSR nr 11).

Przykład

Budynek lub budowla nie stanowią jednego obiektu z gruntem, na którym zostały posadowione, mimo iż są z nim trwale połączone. Decydują o tym różne grupy klasyfikacji rodzajowej środków trwałych oraz fakt, iż budynek lub budowla są amortyzowane, a grunt nie. Podobnie budynki w zabudowie szeregowej nie stanowią jednego obiektu inwentarzowego, mimo iż posiadają wspólne ściany. Kluczowa jest tu zdolność do samodzielnego wykonywania funkcji przez każdy z tych budynków

Natomiast zbiorczy obiekt inwentarzowy to obiekt, w którego skład wchodzą co najmniej dwa środki trwałe. Każdy z nich mógłby stanowić pojedynczy obiekt, jednak ich połączenie

jest uzasadnione względami wskazanymi w pkt 5.8 KSR nr 11. Jak wynika z tego punktu standardu, zbiorczy obiekt inwentarzowy mogą tworzyć:

– obiekty zespolone funkcjonalnie, w skład których mogą wchodzić środki trwałe różne co do rodzaju, ale pełniące swą funkcję łącznie,
– obiekty zespolone rodzajowo, w skład których wchodzą środki trwałe identyczne lub podobne co do rodzaju (np. liczniki energii elektrycznej, meble, latarnie, wiaty komunikacyjne, pojemniki na śmieci).

Obiekt zbiorczy zespolony funkcjonalnie

Zbiorczy obiekt inwentarzowy zespolony funkcjonalnie tworzy się, gdy kilka środków trwałych jest ze sobą powiązanych i spełnia określoną funkcję łącznie. Przykładem może być gniazdo obróbcze lub taśma produkcyjna (por. pkt 5.9 KSR nr 11). Przy ustalaniu, czy takie powiązane ze sobą środki trwałe mogą zostać ujęte jako jeden obiekt inwentarzowy, należy również uwzględnić zasady wyodrębniania obiektów określone w KŚT.

Przykład

Według opisu do grupy 4 KŚT „Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania" odrębnymi obiektami są poszczególne maszyny, urządzenia i aparaty (w tym maszyny automatyczne i półautomatyczne), a także agregaty i zespoły urządzeń wraz ze stałym wyposażeniem, powiązane ze sobą konstrukcyjnie i technologicznie w agregaty, zespoły, linie obróbki albo ciągi technologiczne.

Obiekt zbiorczy zespolony rodzajowo

Zbiorczy obiekt inwentarzowy zespolony rodzajowo, zgodnie z pkt 5.10 KSR nr 11, może być utworzony, jeżeli wchodzące w jego skład rzeczowe aktywa trwałe:

– należą do tego samego rodzaju KŚT,
– są użytkowane w podobnych warunkach i spełniają zbliżone funkcje oraz nie zachodzi potrzeba ustalania amortyzacji odrębnie dla każdego z nich,
– jednorazowe odpisanie wartości poszczególnych składników w koszty zniekształciłoby wynik finansowy jednostki.

Przykład

W hotelu okresowo wymieniane jest wyposażenie pokoi, w tym meble, których jednostkowa cena nabycia jest zwykle niższa od przyjętej przez jednostkę dolnej granicy wartości środków trwałych. Jeżeli jednak łączna wartość zakupionych mebli jest istotna, a jednorazowe odniesienie jej w koszty zniekształciłoby wynik finansowy, to zasadne może być ujęcie wyposażenia w środkach trwałych z zastosowaniem obiektów zbiorczych. Sposób utworzenia obiektu inwentarzowego zależy od charakteru i sposobu użytkowania mebli:

1) meble wbudowane, trwale połączone z budynkiem – wchodzą w skład obiektu inwentarzowego, którym jest budynek; nie tworzą odrębnego obiektu zbiorczego,
2) meble wolnostojące i uniwersalne, stanowiące wyposażenie różnych pokoi – mogą być grupowane w obiekty inwentarzowe na różne sposoby, np. według wyposażenia poszczególnych pokoi, łącznie dla typowych pokoi hote-

lowych albo według rodzaju mebli (np. łóżka, krzesła, sofy, stoliki); ostatnie rozwiązanie może być zasadne zwłaszcza wtedy, gdy meble są przenoszone między pokojami,

3) meble wolnostojące tworzące komplet stanowiący unikalne wyposażenie konkretnego apartamentu – mogą tworzyć jeden obiekt inwentarzowy; poszczególnym elementom kompletu można nadać podnumery inwentarzowe.

Nie można natomiast pierwszego wyposażenia hotelu ująć jako jednego zbiorczego obiektu razem z budynkiem, ponieważ budynek i meble należą do różnych rodzajów KŚT, a ponadto budynek ma istotną wartość.

3. Obiekty inwentarzowe w przypadku sieciowych środków trwałych

Szczególnym przypadkiem obiektów zespolonych funkcjonalnie są sieciowe środki trwałe. Na potrzeby KSR nr 11 przez sieciowy środek trwały rozumie się zespół środków trwałych połączonych ze sobą w celu realizowania zadań przesyłowych, dystrybucyjnych lub transportowych. Dotyczy to m.in. sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, energetycznych, gazowych, telekomunikacyjnych oraz drogowych i szynowych.

W przypadku sieciowych środków trwałych odrębnym obiektem inwentarzowym może być urządzenie pełniące w sieci indywidualną funkcję, nawet jeżeli realizowanie tej funkcji nie jest możliwe bez jego połączenia z innymi urządzeniami sieciowymi. Urządzenia takie posiadają zazwyczaj własny numer seryjny, tabliczkę znamionową, certyfikat CE itp. (por. pkt 5.12–5.13 KSR nr 11).

Przykład

Terminal komputerowy jest połączony za pomocą okablowania z serwerem sieciowym. Urządzenia te ściśle ze sobą współpracują – serwer nie posiada osobnej klawiatury ani monitora, natomiast terminal nie posiada dysku twardego. Terminal pełni jednak indywidualną funkcję w sieci, dlatego stanowi odrębny środek trwały od serwera.

Odrębnie należy rozpatrywać sieć komputerową w postaci okablowania. Co do zasady nie jest ona urządzeniem komputerowym, lecz może spełniać definicję sieciowego (liniowego) obiektu budowlanego i stanowić odrębny obiekt inwentarzowy. Jeżeli jednak sieć komputerowa jest trwale wbudowana w budynek lub budowlę, to wchodzi w skład obiektu inwentarzowego, którym jest ten budynek lub budowla.

Nie zalicza się natomiast do sieciowych środków trwałych instalacji tworzących obiekt inwentarzowy wspólnie z obiektem niesieciowym (por. pkt 5.12 KSR nr 11).

Przykład

Instalacje wodna, kanalizacyjna, elektryczna, sanitarna i przeciwpożarowa, trwale połączone z budynkiem, tworzą wraz z nim jeden środek trwały. Nie są traktowane jako odrębne sieciowe środki trwałe, ponieważ wchodzą w skład obiektu inwentarzowego, którym jest budynek.

W przypadku obiektów budowlanych sieciowych (liniowych) zasadą jest, że każdy obiekt budowlany stanowi odrębny środek trwały, chyba że jednostka utworzy zbiorczy obiekt inwentarzowy na zasadach określonych w KSR nr 11. Instalacje trwale związane z takim

obiektem, zapewniające możliwość jego użytkowania zgodnie z przeznaczeniem i niestanowiące samodzielnych obiektów budowlanych, wchodzą w skład obsługiwanego przez nie obiektu. Urządzenia techniczne mogą natomiast stanowić odrębne obiekty inwentarzowe, jeżeli samodzielnie spełniają definicję środka trwałego (por. pkt 5.14 KSR nr 11).

Przykład

Na potrzeby ewidencji środków trwałych odrębnymi obiektami inwentarzowymi są sieć kanalizacyjna (rury), pompy zamontowane w przepompowni oraz budynek przepompowni. Podobnie w przypadku sieci energetycznej odrębnymi obiektami są sieć energetyczna (słupy i przewody), budynek transformatorowni oraz transformatory.

KSR nr 11 dopuszcza również tworzenie zbiorczych obiektów inwentarzowych obejmujących więcej niż jeden sieciowy środek trwały. Przy ich wyodrębnianiu można uwzględnić kryteria geograficzne, techniczne i historyczne (por. pkt 5.15–5.16 KSR nr 11). Kryterium geograficzne pozwala grupować elementy sieci znajdujące się na określonym terenie, np. przewody rurociągowe wykorzystywane w jednym celu na terenie zakładu lub osiedla. Nie można jednak łączyć w jeden obiekt zbiorczy sieci służących różnym celom, np. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Kryterium techniczne wymaga natomiast uwzględnienia cech technicznych składników sieci, w tym ich rodzaju i technologii wykonania. Z kolei kryterium historyczne ma znaczenie zwłaszcza w przypadku rozbudowy istniejącej sieci. Jeżeli nowy odcinek stanowi rozbudowę istniejącego obiektu, to poniesione nakłady zwiększają wartość tego środka trwałego. Jeżeli natomiast powstaje nowy obiekt i spełnia warunki jego wyodrębnienia, to może zostać ujęty jako odrębny obiekt inwentarzowy albo – po spełnieniu właściwych kryteriów – połączony z obiektem już istniejącym.

4. Znaczenie właściwego wyodrębnienia obiektu na potrzeby JPK_ST_KR

Informacje wykazywane w pliku JPK_ST_KR

Podatnicy objęci obowiązkiem prowadzenia i przekazywania ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych w postaci elektronicznej powinni zatem dostosować tę ewidencję do wymogów struktury pliku JPK_ST_KR.

Zakres dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe, określają rozporządzenia w sprawie dodatkowych danych (dla podatników CIT oraz dla podatników PIT). Do dodatkowych danych odnoszących się bezpośrednio do środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych należą w szczególności:

- numer identyfikujący fakturę w KSeF, jeśli jest to faktura wystawiona przy użyciu KSeF – w przypadku faktury dotyczącej zbycia środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej,
- numer dokumentu, na podstawie którego przyjęto do używania lub wykreślono z ewidencji środek trwały lub wartość niematerialną i prawną,
- rodzaj dokumentu stwierdzającego nabycie lub wytworzenie środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej,
- data nabycia, wytworzenia, przyjęcia do używania lub wykreślenia z ewidencji,
- numer inwentarzowy nadawany przez jednostkę.

W przypadku podatników CIT katalog dodatkowych danych obejmuje ponadto przyczynę wykreślenia środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej z ewidencji.

Struktura węzła *ST_KR*

Plik JPK_ST_KR składa się z węzłów *Naglowek*, *Podmiot1* oraz *ST_KR*. W węźle *Naglowek* podaje się informacje dotyczące pliku, w tym m.in. cel jego złożenia i okres, którego dotyczy, natomiast w węźle *Podmiot1* – dane identyfikujące podmiot przekazujący JPK_ST_KR.

Z punktu widzenia ewidencji środków trwałych zasadnicze znaczenie ma węzeł *ST_KR*, w którym wykazywane są dane dotyczące poszczególnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Węzeł ten zawiera pola od E_1 do E_8, pola E_9_1, E_9_2, E_9_3, E_10A i E_10B, pola od E_11 do E_24, E_25A i E_25B, pola od E_26 do E_30 i E_32 oraz węzeł KSeF, w którym może wielokrotnie występować pole E_31. Poszczególne pola tworzą zestaw informacji przypisanych do konkretnego środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej.

Właściwe utworzenie obiektu inwentarzowego jako punkt wyjścia do JPK_ST_KR

Dane dotyczące środków trwałych prezentowane są w węźle *ST_KR* odrębnie dla każdego składnika ujętego w ewidencji, czyli dla każdego obiektu inwentarzowego. Punktem wyjścia do prawidłowego sporządzenia tego węzła jest zatem właściwe utworzenie obiektu inwentarzowego. Sposób jego wyodrębnienia wpływa bowiem na zakres informacji wykazywanych w JPK_ST_KR.

Jeżeli jako jeden obiekt inwentarzowy zostanie ujętych kilka składników majątku, to wszystkie dane przewidziane dla tego środka trwałego będą prezentowane łącznie. Jeżeli natomiast jeden środek trwały zostanie niezasadnie podzielony na kilka obiektów, to dla każdego z nich konieczne będzie wykazanie odrębnych danych identyfikacyjnych i wartościowych.

Decyzja o sposobie utworzenia obiektu inwentarzowego wpływa m.in. na wykazywanie takich danych jak: numer inwentarzowy w polu E_1, nazwę środka trwałego w polu E_7, symbol KŚT w polu E_8, podatkową i rachunkową wartość początkową wykazywaną odpowiednio w polach E_12 i E_21, zmianę tych wartości wykazywaną w polach E_15 i E_24 oraz dane dotyczące amortyzacji. Jeżeli obiekt został nieprawidłowo wyodrębniony, to błędne mogą okazać się całe zestawy informacji przekazywanych w węźle *ST_KR*, mimo że zostanie on prawidłowo wygenerowany przez system finansowo-księgowy. System odzwierciedla bowiem stan prowadzonej ewidencji, nie weryfikuje natomiast prawidłowości zasad przyjętych przez jednostkę przy wyodrębnianiu obiektów inwentarzowych.

Przykład

Jednostka posiada linię technologiczną składającą się z kilku urządzeń, które zgodnie z przyjętymi zasadami powinny tworzyć jeden zbiorczy obiekt inwentarzowy. Jeżeli każde urządzenie zostanie błędnie ujęte w ewidencji jako odrębny środek trwały, to również w JPK_ST_KR zostaną wykazane odrębne pozycje, z osobnymi numerami inwentarzowymi, wartościami początkowymi oraz danymi dotyczącymi amortyzacji. Prawidłowe pod względem technicznym wygenerowanie pliku nie wyeliminuje zatem błędu popełnionego na etapie tworzenia obiektów inwentarzowych.

Przygotowanie jednostki do przekazywania JPK_ST_KR powinno więc obejmować nie tylko analizę technicznych możliwości wygenerowania pliku, lecz także ocenę jakości prowadzonej ewidencji środków trwałych. W szczególności warto zweryfikować, czy przyjęte zasa-

dy tworzenia obiektów inwentarzowych są zgodne z ustawą o rachunkowości, KSR nr 11 oraz KŚT i czy zapewniają jednoznaczną identyfikację poszczególnych środków trwałych.

Jakie obiekty należy wykazać w pliku JPK_ST_KR?

Co do zasady w węźle *ST_KR* należy wykazać wszystkie obiekty inwentarzowe (środki trwałe) posiadane przez jednostkę, które nie zostały zlikwidowane bądź zbyte, niezależnie od tego kiedy zostały wprowadzone do ewidencji bilansowej środków trwałych. Potwierdziło to Ministerstwo Finansów na stronie internetowej *www.podatki.gov.pl* w zakładkach *Podatki dla przedsiębiorców/JPK/JPK_PD/Pytania i odpowiedzi JPK_PD/Pytania i odpowiedzi merytoryczne*, w odpowiedzi na pytanie 113. Poniżej prezentujemy treść tego pytania wraz z odpowiedzią:

„Czy w plikach JPK_ST_KR i JPK_ST należy umieszczać wszystkie historyczne środki trwałe, czy tylko te które jednostka posiadała w danym roku np. 2026?

Pliki JPK_ST_KR i JPK_ST muszą odzwierciedlać rzeczywistą treść ewidencji/wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Oznacza to, że zgodnie z przepisami ustaw o CIT/PIT, należy wykazywać wszystkie środki trwałe pozostające w ewidencji/wykazie w danym roku, także w pełni zamortyzowane, dopóki nie zostały z nich wykreślone (...)".

Numer inwentarzowy środka trwałego dla potrzeb pliku JPK_ST_KR

Ze struktury JPK_ST_KR wynika, że pole E_1, w którym podaje się numer inwentarzowy środka trwałego, jest polem znakowym i może składać się maksymalnie z 256 znaków. Pola znakowe są polami alfanumerycznymi. Dopuszczalne jest stosowanie małych i dużych liter oraz cyfr. Polskie znaki diakrytyczne muszą być wpisywane przy użyciu kodowania UTF-8. W polach znakowych dopuszczalne jest stosowanie znaków specjalnych np. /, –, :, +. Znaki specjalne muszą odpowiadać formatowi pliku XML.

Istotne jest również prawidłowe przypisanie symbolu KŚT wykazywanego w polu E_8. Chociaż pole to ma w strukturze charakter opcjonalny, to jeżeli raportowany składnik jest środkiem trwałym, w polu E_8 należy podać właściwy symbol KŚT. Pole pozostaje niewypełnione zasadniczo w przypadku wartości niematerialnych i prawnych (poza prawami spółdzielczymi).

5. Lista kontrolna pomocna w przygotowaniu ewidencji środków trwałych na potrzeby JPK_ST_KR

Przed wygenerowaniem pliku JPK_ST_KR warto zweryfikować poniższe kwestie.

Lp.	Czynność podlegająca sprawdzeniu	TAK	NIE
1.	Czy każdy środek trwały został prawidłowo wyodrębniony jako obiekt inwentarzowy?	☐	☐
2.	Czy kilku niezależnych środków trwałych nie połączono bez uzasadnienia w jeden obiekt inwentarzowy?	☐	☐
3.	Czy jeden środek trwały nie został bez uzasadnienia podzielony na kilka obiektów inwentarzowych?	☐	☐
4.	Czy zasady tworzenia obiektów są zgodne z przepisami ustawy o rachunkowości, KSR nr 11 oraz KŚT?	☐	☐
5.	Czy każdy środek trwały posiada unikalny numer inwentarzowy i właściwy symbol KŚT?	☐	☐

6.	Czy dla poszczególnych obiektów poprawnie ustalono wartości początkowe oraz dane dotyczące amortyzacji i ulepszeń?	☐	☐
7.	Czy zweryfikowano kompletność wymaganych dat i dokumentów dotyczących nabycia, przyjęcia do używania i wykreślenia z ewidencji?	☐	☐
8.	Czy JPK_ST_KR obejmuje wszystkie środki trwałe pozostające w ewidencji, w tym środki całkowicie zamortyzowane?	☐	☐
9.	Czy dane wykazane w JPK_ST_KR są zgodne z ewidencją środków trwałych?	☐	☐
10.	Czy przed wygenerowaniem pliku przeprowadzono przegląd ewidencji pod kątem błędów wynikających z nieprawidłowego wyodrębnienia obiektów inwentarzowych?	☐	☐

Prawidłowość JPK_ST_KR zależy więc nie tylko od technicznego dostosowania programu finansowo-księgowego do wymogów struktury. Równie istotna jest poprawność samej ewidencji środków trwałych, w szczególności zasad wyodrębniania obiektów inwentarzowych. Jeżeli obiekt został utworzony nieprawidłowo, to błąd ten może zostać przeniesiony do JPK_ST_KR mimo prawidłowego działania systemu informatycznego.

F. RACHUNKOWOŚĆ KROK PO KROKU

VI. PROCEDURA POTWIERDZENIA SALD I SPOSÓB JEJ UDOKUMENTOWANIA

Z jakich elementów powinno składać się potwierdzenie salda? Jakie przepisy regulują tę kwestię?

W świetle obowiązujących przepisów nie istnieje jeden, ustawowo określony wzór potwierdzenia salda ani zamknięty katalog elementów, które taki dokument musi zawierać. Przepisy regulujące inwentaryzację metodą potwierdzenia sald nakładają obowiązek przeprowadzenia tej procedury, jednak pozostawiają jednostkom swobodę w zakresie formy dokumentu. Oznacza to, że przedsiębiorstwa mogą stosować własne formularze, pod warunkiem jednak, że umożliwiają one prawidłowe przeprowadzenie i udokumentowanie procesu potwierdzenia sald.

1. Obowiązek uzyskania od kontrahentów potwierdzeń stanu należności

Stosownie do art. 4 ust. 3 ustawy o rachunkowości, jednym z elementów rachunkowości jest okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów. Jednostki stosujące ustawę o rachunkowości są zobowiązane do przeprowadzania inwentaryzacji składników aktywów i pasywów zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 3 „Inwentaryzacja" tej ustawy.

Inwentaryzację przeprowadza się na ostatni dzień każdego roku obrotowego, z wykorzystaniem jednej z trzech metod wskazanych w art. 26 ust. 1 ww. ustawy, tj. spisu z natury, potwierdzenia sald lub weryfikacji. Jak wynika z art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy o rachunkowości, drogą otrzymania od banków i uzyskania od kontrahentów potwierdzeń prawidłowości wykazanego

w księgach rachunkowych jednostki stanu aktywów oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic (tzw. inwentaryzacja drogą potwierdzenia sald) przeprowadza się inwentaryzację:

- aktywów finansowych zgromadzonych na rachunkach bankowych lub przechowywanych przez inne jednostki, w tym papierów wartościowych w formie zdematerializowanej,
- należności, w tym udzielonych pożyczek,
- powierzonych kontrahentom własnych składników aktywów.

Z kolei nie inwentaryzuje się drogą potwierdzenia sald należności spornych i wątpliwych, a w bankach również należności zagrożonych, należności i zobowiązań od osób nieprowadzących ksiąg rachunkowych oraz z tytułów publicznoprawnych. Należności takie inwentaryzuje się drogą porównania danych ujętych w księgach rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikacji ich wartości (por. art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy).

Ustawa o rachunkowości zawiera przepisy dotyczące terminów, metod oraz częstotliwości przeprowadzania inwentaryzacji, nie zawiera jednak zasad opisujących techniki jej przeprowadzania. Dlatego każda jednostka prowadząca księgi rachunkowe powinna posiadać własne wypracowane regulacje w zakresie inwentaryzacji, uwzględniające wielkość jednostki, specyfikę prowadzonej działalności oraz rodzaj posiadanych zasobów.

W świetle art. 10 ust. 3 ustawy o rachunkowości w sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy, przyjmując zasady (politykę) rachunkowości, jednostki mogą stosować krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości, a w przypadku braku odpowiedniego standardu krajowego, mogą stosować MSR. Zasada ta ma również zastosowanie w zakresie procedur przeprowadzania inwentaryzacji. Wskazówki w zakresie inwentaryzacji drogą potwierdzenia sald zawiera stanowisko Komitetu Standardów Rachunkowości w sprawie rozrachunków z kontrahentami.

2. Inwentaryzacja rozrachunków z kontrahentami według stanowiska Komitetu Standardów Rachunkowości

Przywołany na wstępie art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy o rachunkowości wskazuje jedynie na obowiązek uzyskania potwierdzeń sald od banków oraz kontrahentów. Natomiast szerzej procedurę potwierdzania sald opisuje pkt 8 stanowiska w sprawie rozrachunków z kontrahentami. Wskazówki zawarte w tym stanowisku przedstawiono w poniższej tabeli.

Lp.	Etap	Opis	Podstawa prawna
1.	**Przegląd sald przed uzgodnieniem**	Przed rozpoczęciem procedury potwierdzania sald jednostka dokonuje przeglądu sald należności od kontrahentów w celu określenia ich statusu na dzień uzgodnienia.	Pkt 8 stanowiska
2.	**Klasyfikacja należności**	W ramach przeglądu identyfikuje się w szczególności należności: nieściągalne, przedawnione, umorzone, przeterminowane (z podziałem według okresu opóźnienia), sporne oraz dochodzone na drodze sądowej.	Pkt 8 stanowiska
3.	**Zakres potwierdzanego salda**	Z kontrahentem potwierdzana jest kwota wymaganej zapłaty należności, obejmująca należność główną oraz naliczone na dzień uzgodnienia odsetki (umowne, ustawowe i za opóźnienie), kary umowne oraz zasądzone koszty postępowania sądowego.	Pkt 3 i 6 stanowiska wyjaśnia pojęcie kwoty wymaganej zapłaty

4.	**Forma potwierdzenia**	Jednostka wysyła kontrahentowi dwa egzemplarze pisma (wezwania do potwierdzenia wysokości salda), zawierającego informację o wysokości i składowych salda należności. Kontrahent potwierdza saldo poprzez odesłanie jednego egzemplarza, podpisanego przez osobę upoważnioną.	Pkt 8 stanowiska
5.	**Stwierdzenie różnic przez kontrahenta**	Jeżeli kontrahent stwierdzi różnice w wysokości salda lub jego poszczególnych składnikach, wskazuje je na egzemplarzu pisma zwracanym jednostce.	Pkt 8 stanowiska
6.	**Potwierdzenie drogą elektroniczną**	Wezwanie do potwierdzenia salda oraz odpowiedź na nie mogą być przekazywane drogą elektroniczną, np. za pośrednictwem poczty elektronicznej, jeżeli strony uzgodniły taką formę oraz przekazane informacje zostały odpowiednio uwierzytelnione.	Pkt 8 stanowiska
7.	**Salda zerowe**	Jednostka uzgadnia również zerowe salda należności, jeżeli w ciągu roku obrotowego wystąpiły z danym kontrahentem istotne pod względem częstotliwości lub kwot obroty.	Pkt 8 stanowiska
8.	**Termin przeprowadzenia inwentaryzacji**	Inwentaryzację należności w drodze potwierdzenia sald można przeprowadzić na dowolny dzień w okresie 3 miesięcy przed końcem roku obrotowego i 15 dni następnego roku obrotowego.	Art. 26 ust. 3 pkt 1 ustawy o rachunkowości, pkt 8 stanowiska
9.	**Brak potwierdzenia przez kontrahenta**	Jeżeli kontrahent nie potwierdzi salda w wyznaczonym terminie, a jednostka uzna, że saldo nie może zostać potwierdzone z uzasadnionych przyczyn, przeprowadza inwentaryzację tego salda poprzez porównanie danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikację ich wartości.	Art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy o rachunkowości, pkt 8 stanowiska
10.	**Brak tzw. milczącego potwierdzenia**	Ustawa o rachunkowości nie przewiduje tzw. milczącego potwierdzenia salda. Brak odpowiedzi kontrahenta na wezwanie nie oznacza potwierdzenia salda, nawet jeżeli wezwanie zawierało klauzulę, zgodnie z którą brak odpowiedzi miałby być uznany za jego potwierdzenie.	Pkt 8 stanowiska
11.	**Rozbieżności między saldami**	W przypadku różnic pomiędzy kwotami ujętymi w księgach rachunkowych jednostki a kwotami wskazanymi przez kontrahenta jednostka wyjaśnia przyczyny ich powstania oraz ustala sposób ich rozliczenia.	Art. 27 ust. 1 ustawy o rachunkowości, pkt 8 stanowiska
12.	**Ujęcie korekt**	Jeżeli jednostka uzna korektę salda za zasadną, ujmuje ją w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, którego dotyczy inwentaryzacja.	Art. 27 ust. 2 ustawy o rachunkowości, pkt 8 stanowiska
13.	**Kontrahenci zagraniczni**	Rozrachunki z kontrahentami zagranicznymi inwentaryzuje się według tych samych zasad co rozrachunki w walucie polskiej, przy czym uzgodnienie sald przeprowadza się w walucie obcej.	Pkt 8 stanowiska

3. Elementy jakie powinien zawierać dokument „Potwierdzenie salda”

Nie istnieje jeden, szczegółowo określony przez przepisy prawa bilansowego opis elementów potwierdzenia salda ani obowiązkowy formularz tego dokumentu. Obowiązujące regulacje wskazują jedynie na konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji metodą potwierdzenia sald. Natomiast praktyka oraz literatura przedmiotu wypracowały zestaw elementów, które powinny znaleźć się w dokumencie, aby skutecznie realizował swój cel dowodowy i potwierdzał zgodność rozrachunków pomiędzy kontrahentami.

Najczęściej stosowany w obrocie gospodarczym druk składa się z części „A” i „B”. Otrzymany odcinek „A” kontrahent zatrzymuje u siebie, a odcinek „B” odsyła wystawcy, potwierdzając stan należności wierzyciela, a swoich zobowiązań lub z adnotacją o ewentualnych rozbieżnościach. Elementy, jakie powinno zawierać potwierdzenie salda, to w szczególności:

a) odcinek „A”: nazwa i adres firmy, do której kierowane jest potwierdzenie (adresata), dane wystawcy (nadawcy), numer faktury oraz data jej wystawienia, kwota transakcji, dzień, na który należy potwierdzić saldo, pieczęć i podpis wystawcy,
b) odcinek „B”: nazwa i adres firmy, do której kierowane jest potwierdzenie (adresata), dane wystawcy (nadawcy), numer faktury, data jej wystawienia oraz kwota transakcji, dzień, na który należy potwierdzić należność, pieczęć i podpis potwierdzającego saldo, ewentualna adnotacja o niezgodności salda.

Należy pamiętać, że potwierdzenie salda powinno zawierać wszystkie informacje niezbędne do jednoznacznego ustalenia, jakiego salda dotyczy oraz czy druga strona uznaje jego prawidłowość. Dokument powinien być sporządzony w sposób czytelny, kompletny i umożliwiający jego wykorzystanie jako dowodu przeprowadzenia inwentaryzacji. Najważniejszą częścią dokumentu jest przedstawienie informacji o saldzie. Powinna ona obejmować wysokość należności – a w razie potrzeby – szczegółowe zestawienie dokumentów składających się na wskazaną kwotę, takich jak faktury, noty księgowe czy dokumenty korygujące. Dzięki temu kontrahent może zweryfikować zgodność danych z własną ewidencją księgową. Konieczne jest również wskazanie dnia, na który ustalono saldo. W praktyce często zamieszcza się również elementy dodatkowe, w tym m.in. dane kontaktowe osoby odpowiedzialnej za wyjaśnianie ewentualnych rozbieżności, a także informację o sposobie zwrotu dokumentu (w formie papierowej lub elektronicznej).

Dokument „Potwierdzenie salda” dostępny w programie DRUKI Gofin w dziale Rachunkowość

Przykład

I. Założenia:

1. *Rok obrotowy spółki z o.o. „ABC” trwał od 1 września 2025 r. do 31 sierpnia 2026 r. Spółka „ABC” wysłała do kontrahentów prośby o potwierdzenia sald swoich należności na dzień bilansowy, tj. 31 sierpnia 2026 r.*
2. *Na saldo należności od spółki akcyjnej „Alfa” w wysokości: 20.295 zł składały się należności wynikające z faktury nr 35207/2026 z 10 sierpnia 2026 r. na kwotę: 13.530 zł oraz faktury nr 22334/2026 z 28 sierpnia 2026 r. na kwotę: 6.765 zł.*
3. *We wrześniu 2026 r. spółka „Alfa” potwierdziła zgodność salda i odesłała spółce „ABC” odcinek „B” potwierdzenia salda.*

II. Odcinek „A" i „B" druku „Potwierdzenie salda":

POTWIERDZENIE SALDA
Odcinek "A"

ABC spółka z o.o.
ul. Miodowa 100,
11-222 Warszawa
Nadawca

Alfa SA
ul. Prosta 30
33-444 Kraków
Odbiorca

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości informujemy, że na dzień 31.08.2026 r. Wasze zadłużenie wobec naszej jednostki wynosi 20.295 zł 00 gr.
Zgodność powyższego salda z danymi Waszych ksiąg rachunkowych prosimy potwierdzić na odcinku B.
W przypadku niezgodności salda prosimy o przesłanie specyfikacji różnic.
Na powyższe saldo składają się następujące pozycje:

Nazwa, nr dowodu i treść operacji	Data wystawienia	Kwota	
		Wn zł, gr	Ma zł, gr
Faktura 35207/2026	10.08.2026 r.	13 530,00	
Faktura 22334/2026	28.08.2026 r.	6 765,00	

Jan Kowalski
(Data i podpis)

POTWIERDZENIE SALDA
Odcinek "B"

ABC spółka z o.o.
ul. Miodowa 100,
11-222 Warszawa
Odbiorca

Alfa SA
ul. Prosta 30
33-444 Kraków
Nadawca

Kwota naszego zobowiązania wobec Waszej jednostki na dzień 31.08.2026 r. wynosi 20.295 zł 00 gr.

Na powyższe saldo składają się następujące pozycje:

Nazwa, nr dowodu i treść operacji	Data wystawienia	Kwota	
		Ma zł, gr	Wn zł, gr
Faktura 35207/2026	10.08.2026 r.	13 530,00	
Faktura 22334/2026	28.08.2026 r.	6 765,00	

Kwota salda figurująca w naszych księgach rachunkowych **jest zgodna /~~nie jest zgodna z powodu~~**[*)]:

. . . . . .

. . . . . .

[*)] niepotrzebne skreślić

7.09.2026 r., Katarzyna Mazur
(Data i podpis)

Zwracamy uwagę, że nieprawidłowo sporządzone potwierdzenie salda zwiększa ryzyko wystąpienia błędów podczas inwentaryzacji. Brak danych identyfikujących kontrahenta, nieprecyzyjne określenie salda, błędna data, pominięcie części należności lub brak informacji o dokumentach składających się na saldo mogą utrudnić jego prawidłową weryfikację. W konsekwencji jednostka może nie wykryć rozbieżności pomiędzy własnymi księgami rachunkowymi, a ewidencją kontrahenta, co prowadzi do pozostawienia niezgodności bez wyjaśnienia. Nieprawidłowości w procesie potwierdzania sald mogą także negatywnie wpłynąć na wiarygodność sprawozdania finansowego. Celem inwentaryzacji jest bowiem potwierdzenie, że dane wykazane w księgach rachunkowych odzwierciedlają rzeczywisty stan aktywów i pasywów. Jeżeli potwierdzenie salda zostało sporządzone nierzetelnie bądź nie zawiera wszystkich niezbędnych informacji, istnieje ryzyko, że w sprawozdaniu finansowym zostaną wykazane należności lub zobowiązania w nieprawidłowej wysokości.

Podsumowując, staranne sporządzenie potwierdzenia salda ma istotne znaczenie dla prawidłowego przebiegu inwentaryzacji, zapewnienia rzetelności ksiąg rachunkowych oraz wiarygodności sprawozdania finansowego. Kompletna i poprawnie przygotowana dokumentacja ułatwia również przebieg ewentualnego badania sprawozdania finansowego, stanowiąc potwierdzenie, że jednostka wywiązała się z obowiązków wynikających z przepisów ustawy o rachunkowości.

G. RACHUNKOWOŚĆ BUDŻETOWA W PRAKTYCE

1. Nowe zasady klasyfikowania wydatków na zakup środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych

Nowa klasyfikacja budżetowa całkowicie odchodzi od limitu 10 tys. zł przy kwalifikowaniu wydatków na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne. O ostatecznym przypisaniu wydatku do odpowiedniego paragrafu decyduje sposób ujęcia danego składnika majątku trwałego w księgach rachunkowych, a także sposób jego amortyzacji, a nie wartość początkowa.

Począwszy od 2027 r. przyporządkowania ponoszonych wydatków do odpowiednich paragrafów klasyfikacji budżetowej jednostki dokonują w oparciu o załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów i Gospodarki z dnia 20 kwietnia 2026 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. poz. 582), zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie nowej klasyfikacji budżetowej.

Jedną z najistotniejszych zmian wprowadzonych powyższym rozporządzeniem jest odejście od kryterium wartości środka trwałego i wartości niematerialnej i prawnej przy kwalifikowaniu wydatku jako majątkowego. Nawet nakłady na składniki majątku o niewielkiej wartości, które wcześniej ujmowano w wydatkach bieżących, będą teraz traktowane jako wydatki majątkowe. O ostatecznym przypisaniu wydatku do odpowiedniego paragrafu decyduje bowiem to czy dany składnik stanowić będzie środek trwały bądź wartość niematerialna i prawną oraz sposób jego amortyzacji, a nie wartość początkowa.

Przepisy rozporządzenia w sprawie nowej klasyfikacji budżetowej przewidują następujące paragrafy przeznaczone dla wydatków na nabycie środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych:

– 701 „Środki trwałe amortyzowane jednorazowo”,
– 702 „Środki trwałe”,
– 711 „Wartości niematerialne i prawne amortyzowane jednorazowo”,
– 712 „Wartości niematerialne i prawne”,
– 778 „Materiały i wyposażenie”.

Pomocne mogą okazać się odpowiedzi Ministerstwa Finansów na pytania dotyczące nowych zasad klasyfikacji budżetowej środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, które opublikowano na stronie internetowej *https://www.gov.pl/web/finanse* w zakładce *Co robimy/Budżet państwa/Klasyfikacja budżetowa/Klasyfikacja szczegółowa od planowania na 2027 rok/Pytania i odpowiedzi (Q&A),* odpowiednio 22 czerwca i 7 lipca 2026 r. Poniżej prezentujemy ich treść.

Czy w odniesieniu do wydatków majątkowych ujmowanych w nowych paragrafach „701 Środki trwałe amortyzowane jednorazowo” i „711 Wartości niematerialne i prawne amortyzowane jednorazowo” stosuje się próg wartościowy?

W nowej klasyfikacji odstąpiono od stosowania progu wynikającego z art. 16f ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, jako kryterium zakwalifikowania wydatków do kategorii wydatków majątkowych.

Klasyfikacja budżetowa nie przesądza o możliwości jednorazowego amortyzowania środków trwałych. Regulacja taka wynika z ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. 2025 poz. 278). W nowej klasyfikacji przyjęto założenie ujmowania w ramach wydatków majątków pełnych nakładów na środki trwałe.

Podział na środki trwałe/wartości niematerialne i prawne amortyzowane jednorazowo i liniowo powinien być zgodny z przepisami i przyjętą polityką rachunkowości w jednostce.

Jak stosować paragrafy dotyczące środków trwałych (ŚT) i wartości niematerialnych i prawnych (WNiP)? W jakim paragrafie nowej klasyfikacji należy ujmować środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne tzw. niskocenne?

Rozporządzenie Ministra Finansów i Gospodarki z dnia 20 kwietnia 2026 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2026 r. poz. 582), nie określa progów wartościowych dla środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych. Próg 10 tys. zł stanowiący limit wartości początkowej ŚT oraz WNIP określony jest w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2026 poz. 554).

W paragrafach „701 Środki trwałe amortyzowane jednorazowo” oraz „711 Wartości niematerialne i prawne amortyzowane jednorazowo” ujmuje się, wydatki na nabycie ŚT i WNIP, które zgodnie z polityką rachunkowości jednostki, na mocy odrębnych przepisów, są amortyzowane jednorazowo.

Z kolei wydatki na zakup materiałów i wyposażenia (paragraf „778 Materiały i wyposażenie”) obejmują zakup towarów, które nie spełniają kryteriów zaliczenia ich do środków trwałych (np. przewidywany okres używania krótszy niż rok) lub na podstawie przepisów odrębnych nie podlegają ewidencjonowaniu na kontach środków trwałych.

Biorąc powyższe pod uwagę, począwszy od 2027 r. wydatki na zakup tzw. podstawowych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, umarzanych stopniowo (w czasie), ewidencjonowanych w księgach na koncie 011 „Środki trwałe” i 020 „Wartości

niematerialne i prawne", będą klasyfikowane odpowiednio w paragrafach 702 „Środki trwałe" i 712 „Wartości niematerialne i prawne".

Natomiast w przypadku zakupu pozostałych środków trwałych oraz pozostałych wartości niematerialnych i prawnych, amortyzowanych jednorazowo, ewidencjonowanych w księgach na koncie 013 „Pozostałe środki trwałe" i 020 „Wartości niematerialne i prawne", właściwym będzie odpowiednio paragraf 701 „Środki trwałe amortyzowane jednorazowo" i 711 „Wartości niematerialne i prawne amortyzowane jednorazowo".

Z kolei zakup składników majątkowych spełniających co prawda warunki określone dla środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, które jednak – np. ze względu na niską wartość początkową – nie podlegają ewidencjonowaniu na kontach 011, 013 i 020, wskazane jest począwszy od 2027 r. klasyfikować w paragrafie 778 „Materiały i wyposażenie".

2. Odzyskanie należności dochodzonej na drodze sądowej przez samorządowy zakład budżetowy

Nasz zakład gospodarki komunalnej (samorządowy zakład budżetowy) skierował roszczenie (ujęte na koncie 201) na drogę postępowania sądowego. Otrzymaliśmy prawomocny wyrok zasądzający na naszą rzecz należność główną wraz z odsetkami oraz zwrot kosztów procesowych. Udało się odzyskać dochodzoną należność w całości. Jak zaksięgować powyższe operacje?

W momencie uprawomocnienia się wyroku zasądzającego na rzecz wierzyciela zapłatę przez dłużnika należnego świadczenia, przeksięgowuje się należności dochodzone na drodze sądowej z powrotem na odpowiednie konto, np. służące do ewidencji należności z tytułu dostaw i usług. Z kolei sposób ewidencji zasądzonych na rzecz wierzyciela odsetek oraz kosztów procesowych zależy od tego, czy wcześniej utworzono odpis aktualizujący wartość należności dochodzonej na drodze sądowej, czy też nie utworzono takiego odpisu.

Ewidencję księgową roszczeń spornych (należności skierowanych na drogę postępowania sądowego) w samorządowych zakładach budżetowych prowadzi się na koncie analitycznym wyodrębnionym w ramach konta 240 „Pozostałe rozrachunki". Po stronie Wn tego konta księgowane są kwoty roszczeń w wysokości określonej w pozwach sądowych. Natomiast po stronie Ma ujmuje się roszczenia prawomocnie zasądzone oraz roszczenia oddalone przez sąd. Pod datą skierowania roszczenia na drogę postępowania sądowego, kwotę tego roszczenia wskazane jest więc przenieść z konta rozrachunkowego dłużnika (np. z konta 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami") na konto 240.

Z pytania wynika, że jednostka otrzymała prawomocny wyrok zasądzający na jej rzecz należność główną wraz z odsetkami oraz zwrot kosztów procesowych. W momencie uprawomocnienia się wyroku, należności ujęte do tej pory na koncie 240 przestają być sporne i wskazane jest przeksięgować je z powrotem na odpowiednie konto należności.

Natomiast sposób ewidencji zasądzonych na rzecz jednostki odsetek oraz kosztów procesowych zależy od tego, czy jednostka wcześniej utworzyła odpis aktualizujący wartość należności dochodzonej na drodze sądowej, czy też nie. W przypadku gdy jednostka utworzyła taki odpis, o zasądzone na jej rzecz odsetki i koszty procesowe powinna podwyższyć tę należność oraz odpis aktualizujący (por. art. 35b ust. 1 pkt 4 ustawy o rachunkowości). W sytuacji natomiast, gdyby jednostka nie utworzyła odpisu aktualizującego wartość należności, zasądzone na jej korzyść odsetki i koszty procesowe powinna zaliczyć odpowiednio do przychodów finansowych i pozostałych przychodów operacyjnych.

Przypominamy, że – w myśl § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2026 r. poz. 909) – wartość należności aktualizuje się zgodnie z ustawą o rachunkowości (z pewnymi zastrzeżeniami, które nie mają zastosowania w sytuacji przedstawionej w pytaniu). Jak wskazano zaś w art. 35b ust. 2 ustawy o rachunkowości, odpisy aktualizujące wartość należności zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych, zależnie od rodzaju należności, której dotyczy odpis. Z kolei w przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego wartość należności, równowartość całości lub odpowiedniej części uprzednio dokonanego odpisu aktualizującego zwiększa wartość należności i podlega zaliczeniu odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych lub przychodów finansowych (por. art. 35c ustawy o rachunkowości).

Ewidencja księgowa zdarzeń związanych z odzyskaniem należności dochodzonej na drodze sądowej

A. W jednostce utworzono odpis aktualizujący wartość należności dochodzonej na drodze sądowej

1. PK – otrzymanie prawomocnego wyroku na korzyść jednostki – przeksięgowanie należności dochodzonej na drodze sądowej na odpowiednie konto należności:
   - **Wn konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”,
   - **Ma konto 240** „Pozostałe rozrachunki” (w analityce: Należności dochodzone na drodze sądowej).
2. PK – podwyższenie wartości odpisu aktualizującego o kwotę odsetek i kosztów procesowych:
   - **Wn konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”,
   - **Ma konto 290** „Odpisy aktualizujące należności”.
3. WB – wpływ należności od dłużnika na rachunek bieżący zakładu:
   - **Wn konto 131** „Rachunek bieżący samorządowych zakładów budżetowych”,
   - **Ma konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”.
4. PK – rozwiązanie odpisu aktualizującego:
   a) w części dotyczącej należności głównej i kosztów procesowych:
      - **Wn konto 290** „Odpisy aktualizujące należności”,
      - **Ma konto 760** „Pozostałe przychody operacyjne”,
   b) w części dotyczącej odsetek:
      - **Wn konto 290** „Odpisy aktualizujące należności”,
      - **Ma konto 750** „Przychody finansowe”.

B. W jednostce nie utworzono odpisu aktualizującego wartość należności dochodzonej na drodze sądowej

1. PK – otrzymanie prawomocnego wyroku na korzyść jednostki – przeksięgowanie należności dochodzonej na drodze sądowej na odpowiednie konto należności:
   - **Wn konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”,
   - **Ma konto 240** „Pozostałe rozrachunki” (w analityce: Należności dochodzone na drodze sądowej).
2. PK – zaliczenie zasądzonej kwoty odsetek i kosztów procesowych odpowiednio do przychodów finansowych i pozostałych przychodów operacyjnych:
   a) zasądzone odsetki:
      - **Wn konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”,
      - **Ma konto 750** „Przychody finansowe”,

b) zasądzony zwrot kosztów procesowych:
   – **Wn konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”,
   – **Ma konto 760** „Pozostałe przychody operacyjne”.
3. WB – wpływ należności od dłużnika na rachunek bieżący zakładu:
   – **Wn konto 131** „Rachunek bieżący samorządowych zakładów budżetowych”,
   – **Ma konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”.

3. Bezgotówkowe rozliczenie naprawy pojazdu w księgach zakładu gospodarki komunalnej

Jesteśmy samorządowym zakładem budżetowym (zakładem gospodarki komunalnej). Jeden z naszych pojazdów będący środkiem trwałym uległ wypadkowi. Ubezpieczyciel pokrył szkodę, przelewając przyznane odszkodowanie bezpośrednio na rachunek warsztatu. Jak rozliczyć w księgach rachunkowych bezgotówkową naprawę pojazdu (w ramach posiadanego ubezpieczenia)?

Jeśli przyznane jednostce odszkodowanie ubezpieczyciel przekazał bezpośrednio na rachunek warsztatu, to w księgach rachunkowych jednostka powinna dokonać rozliczenia na kontach rozrachunkowych, zmniejszając z jednej strony należność od firmy ubezpieczeniowej, a z drugiej zobowiązanie wobec warsztatu samochodowego.

Wydatki ponoszone w związku z powypadkowym uszkodzeniem pojazdu lub innym zdarzeniem losowym, a także uzyskane odszkodowania, wiążą się z działalnością operacyjną jednostki w sposób pośredni. Z przepisów art. 3 ust. 1 pkt 32 lit. g) ustawy o rachunkowości wynika zaś, że koszty i przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, zalicza się w księgach rachunkowych do pozostałych kosztów i przychodów operacyjnych.

Zasadne jest zatem ujęcie kosztów naprawy pojazdu – na podstawie otrzymanej z warsztatu faktury – na koncie pozostałych kosztów operacyjnych. Jednocześnie przyznane (należne) jednostce odszkodowanie powinno zostać zaliczone – na podstawie decyzji firmy ubezpieczeniowej – do pozostałych przychodów operacyjnych.

Z informacji zawartych w pytaniu wynika przy tym, że naprawa pojazdu odbyła się w ramach posiadanego ubezpieczenia. Oznacza to, że przyznane przez firmę ubezpieczeniową środki pieniężne (odszkodowanie) przekazane zostały bezpośrednio na rachunek bankowy warsztatu, który naprawiał uszkodzony pojazd. W tym przypadku jednostka powinna dokonać w swoich księgach rachunkowych rozliczenia na kontach rozrachunkowych, zmniejszając z jednej strony należność od firmy ubezpieczeniowej z tytułu przyznanego odszkodowania, a z drugiej zobowiązanie wobec warsztatu za wykonaną usługę naprawy.

Co istotne, w przypadku gdyby samorządowy zakład budżetowy zobowiązany był do uregulowania we własnym zakresie kwoty VAT z faktury za naprawę, księgowanie tej operacji nastąpiłoby według ogólnych zasad.

Ewidencja księgowa rozliczenia bezgotówkowej naprawy pojazdu

1. FZ – faktura za naprawę powypadkową pojazdu:
   a) wartość brutto zobowiązania wobec warsztatu:
      – **Wn konto 300** „Rozliczenie zakupu”,
      – **Ma konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami” (w analityce: Konto warsztatu),
   b) VAT naliczony podlegający odliczeniu
      – **Wn konto 225** „Rozrachunki z budżetami”,
      – **Ma konto 300** „Rozliczenie zakupu”,

c) wartość usługi netto:
   – **Wn konto 761** „Pozostałe koszty operacyjne”,
   – **Ma konto 300** „Rozliczenie zakupu”.
2. PK – przyznane jednostce odszkodowanie – na podstawie decyzji firmy ubezpieczeniowej:
   – **Wn konto 240** „Pozostałe rozrachunki” (w analityce: Rozrachunki z ubezpieczycielem),
   – **Ma konto 760** „Pozostałe przychody operacyjne”.
3. PK – kwota odszkodowania przekazana przez ubezpieczyciela na rachunek warsztatu:
   – **Wn konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami” (w analityce: Konto warsztatu),
   – **Ma konto 240** „Pozostałe rozrachunki” (w analityce: Rozrachunki z ubezpieczycielem).
4. WB – przelew kwoty VAT na rachunek bankowy warsztatu:
   – **Wn konto 201** „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami” (w analityce: Konto warsztatu),
   – **Ma konto 131** „Rachunek bieżący samorządowych zakładów budżetowych”.

H. STANDARDY RACHUNKOWOŚCI KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE

VII. KWALIFIKACJA NAKŁADÓW ZWIĄZANYCH Z INSTALACJĄ NOWEJ MASZYNY WEDŁUG KSR NR 11

Spółka nabyła maszynę produkcyjną, która ma zostać zainstalowana w pomieszczeniu znajdującym się w budynku stanowiącym środek trwały spółki. Przed montażem maszyny konieczne było wykonanie w pomieszczeniu prac, obejmujących m.in. remont, wzmocnienie i dostosowanie posadzki do parametrów technicznych maszyny oraz przebudowę instalacji elektrycznej umożliwiającej jej eksploatację. Czy wszystkie wydatki zwiększą wartość początkową maszyny, która będzie stanowiła środek trwały spółki?

W przedstawionej przez spółkę sytuacji zasadnicze znaczenie ma właściwe przyporządkowanie poszczególnych nakładów. Prace wykonywane w pomieszczeniu mogą bowiem dotyczyć zarówno nowej maszyny, jak i istniejącego budynku. W pierwszej kolejności trzeba odpowiedzieć na pytanie, czy wykonane prace były niezbędne do tego, aby maszyna mogła zostać zamontowana, uruchomiona i użytkowana zgodnie z jej przeznaczeniem. Jeżeli tak, to należy rozważyć zaliczenie nakładów do wartości początkowej maszyny. Dopiero jeśli wydatków nie można bezpośrednio powiązać z doprowadzeniem maszyny do stanu zdatnego do użytkowania, należy analizować je jako nakłady dotyczące budynku (które mogą zostać uznane za remont lub ulepszenie).

1. Przygotowanie nowej maszyny do użytkowania

Środki trwałe ujmuje się w księgach rachunkowych w wartości początkowej. W przypadku składników majątku nabytych odpłatnie jest nią cena nabycia ustalona według zasad określonych w art. 28 ust. 2 i 8 ustawy o rachunkowości. W świetle tych przepisów cena nabycia to cena zakupu składnika aktywów, obejmująca kwotę należną sprzedającemu, bez podle-

gających odliczeniu podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego, a w przypadku importu powiększona o obciążenia o charakterze publicznoprawnym oraz powiększona o koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika aktywów do stanu zdatnego do używania lub wprowadzenia do obrotu, łącznie z kosztami transportu, jak też załadunku, wyładunku, składowania lub wprowadzenia do obrotu, a obniżona o rabaty, opusty, inne podobne zmniejszenia i odzyski. Ponadto cena nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych obejmują ogół kosztów poniesionych przez jednostkę za okres budowy, montażu, przystosowania i ulepszenia, do dnia bilansowego lub przyjęcia do używania.

Wartość początkową środka trwałego zwiększają zatem wyłącznie wydatki pozostające w bezpośrednim związku przyczynowo-skutkowym z jego pozyskaniem i przygotowaniem do użytkowania.

Kwestię ustalania wartości początkowej środka trwałego szerzej omawia Krajowy Standard Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe" (KSR nr 11). Z pkt 4.15 tego standardu wynika, że środek trwały uznaje się za zdatny do użytkowania, jeżeli jest kompletny i jednocześnie spełnia:

1) wymogi prawne przewidziane w przepisach regulujących szczególne warunki jakie muszą spełniać określone kategorie środków trwałych, aby zostały dopuszczone do użytkowania,
2) wymogi wewnętrzne polegające na jego dostosowaniu do miejsca i warunków funkcjonowania, zgodnie z wymaganiami jednostki (np. agregat produkcyjny został posadowiony na fundamencie i podłączony do systemu wentylacji funkcjonującego w przedsiębiorstwie).

Zdatność do użytkowania środka trwałego powinna być potwierdzona odpowiednim dokumentem odbioru, ewentualnie po przeprowadzeniu stosownych prób. Ponadto w myśl pkt 6.20 KSR nr 11, koszty dostosowania do użytkowania środka trwałego pozyskanego drogą zakupu realizowanego siłami własnymi (np. wybudowano własnymi siłami fundament pod maszynę, przeprowadzono rozruch technologiczny), zwiększają wartość początkową środka trwałego w wysokości poniesionych kosztów wytworzenia.

Powyższe oznacza, że kosztów wykonanych prac nie można przypisać do budynku wyłącznie z tego powodu, że zostały wykonane w jego obrębie. Jeśli przykładowo wzmocnienie określonego fragmentu posadzki jest konieczne do posadowienia konkretnej maszyny i warunkuje możliwość jej uruchomienia, to wydatek na wzmocnienie posadzki może stanowić koszt dostosowania maszyny do użytkowania, zwiększający jej wartość początkową.

Podobnej oceny wymaga przebudowa instalacji elektrycznej. W przypadku gdy prace polegają na wykonaniu przyłącza, zasilania lub innych elementów instalacji niezbędnych wyłącznie do uruchomienia i użytkowania konkretnej maszyny, to przemawia to za powiązaniem poniesionych nakładów z przygotowaniem jej do użytkowania. Odmienna kwalifikacja może być właściwa w przypadku kompleksowej przebudowy instalacji budynku, powodującej trwałe zwiększenie jej parametrów użytkowych niezależnie od eksploatacji konkretnej maszyny.

Należy także zwrócić uwagę na moment poniesienia wydatków. Jak wynika z pkt 7.16 KSR nr 11, nakłady na zwiększenie wartości użytkowej środka trwałego poniesione przed jego oddaniem do użytkowania zwiększają wartość początkową, w której obiekt inwentarzowy będzie ujęty w ewidencji środków trwałych. Do wartości początkowej maszyny mogą zatem zostać zaliczone koszty, które pozostają w bezpośrednim związku z doprowadzeniem środka trwałego do stanu zdatnego do użytkowania i zostały poniesione przed jego przyjęciem do używania. Mogą to być np. koszty transportu maszyny, montażu, rozruchu, kalibracji czy wymaganej legalizacji.

Przy czym nie każdy koszt poniesiony w okresie poprzedzającym uruchomienie nowego środka trwałego zwiększy jego wartość początkową. W świetle pkt 6.9 KSR nr 11, nie zalicza się do wartości początkowej kosztów, które nie pozostają w związku przyczynowo-skutkowym z pozyskaniem środka trwałego. Dotyczy to m.in. kosztów ogólnego zarządu, kosztów szkolenia pracowników z obsługi nowego środka trwałego – z wyjątkiem szczególnej sytuacji wskazanej w standardzie – oraz kosztów przemieszczenia środków trwałych w związku ze zmianą ich lokalizacji w ramach jednostki lub reorganizacją działalności, a także kosztów działań marketingowych.

Przykład

Spółka nabyła nową maszynę produkcyjną. Przed przyjęciem jej do używania poniosła wydatki na transport, montaż, kalibrację oraz obowiązkową legalizację. Wszystkie te czynności były niezbędne do doprowadzenia maszyny do stanu zdatnego do użytkowania, dlatego poniesione koszty zwiększą jej wartość początkową.

Spółka poniosła również koszty szkolenia pracowników z zakresu obsługi maszyny oraz wydatki na działania promujące nową linię produkcyjną. Koszty te nie zwiększą wartości początkowej maszyny i zostaną ujęte w kosztach okresu, którego dotyczą.

W ramach przygotowania maszyny do użytkowania konieczne było również wzmocnienie fragmentu posadzki w hali produkcyjnej (stanowiącej środek trwały spółki), na którym miała zostać ona ustawiona, oraz wykonanie przyłącza elektrycznego. Prace te były związane wyłącznie z przygotowaniem tej konkretnej maszyny do użytkowania i warunkowały możliwość jej uruchomienia. Ich koszt również zwiększy wartość początkową maszyny, a nie wartość hali, mimo że prace zostały wykonane w jej obrębie.

Ewidencja księgowa nakładów na przystosowanie środka trwałego do użytkowania poniesionych po jego nabyciu, a przed przyjęciem do użytkowania

1. Nakłady uznane za zwiększające wartość początkową środka trwałego:
   - **Wn konto 08** „Środki trwałe w budowie”,
   - **Ma konto 24-9** „Pozostałe rozrachunki – inne” lub 30 „Rozliczenie zakupu”.
2. Przeksięgowanie nakładów w momencie przyjęcia środka trwałego do używania:
   - **Wn konto 01** „Środki trwałe”,
   - **Ma konto 08** „Środki trwałe w budowie”.

2. Nakłady dotyczące istniejącego budynku uznawane za remont środka trwałego

Przepisy ustawy o rachunkowości nie definiują pojęcia remontu ani nie regulują bezpośrednio zasad ujmowania w księgach rachunkowych kosztów jego przeprowadzenia. Zagadnienie to szerzej objaśnia KSR nr 11. Z pkt 7.5 tego standardu wynika, że nakłady ponoszone w celu utrzymania pierwotnie założonego okresu użytkowania środka trwałego oraz jego wartości użytkowej, mierzonej np. poziomem zdolności wytwórczych, jakością wytworzonych za jego pomocą produktów czy kosztami eksploatacji, stanowią koszty bieżącego użytkowania. Obciążają one koszty okresu, w którym je poniesiono. Do nakładów takich zalicza się przede wszystkim nakłady na konserwacje, przeglądy i remonty środków trwałych, w tym wymianę części.

Według pkt 7.20 KSR nr 11, remont to wykonywanie robót polegających na przywróceniu stanu pierwotnego istniejącego środka trwałego, w jakim został on wprowadzony do ewidencji środków trwałych, które nie stanowią bieżącej konserwacji. Zastosowanie do remontu materiałów, również lepszych, niż te zawarte w środku trwałym, w momencie jego przyjęcia do użytkowania, nie powoduje uznania remontu za ulepszenie, o ile nie prowadzi do istotnej zmiany wartości użytkowej środka trwałego.

Niekiedy może być zasadne rozliczanie remontu w czasie poprzez konto 64-0 „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów". Z pkt 7.22 KSR nr 11 wynika, że koszty remontów okresowych, a więc takich, które są powtarzane regularnie mogą być rozliczane przez cały okres międzyremontowy (jako czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów), w zależności od przyjętych zasad (polityki) rachunkowości. Rozwiązanie to może mieć zastosowanie również w przypadku remontów istotnych z punktu widzenia jednostki.

Ewidencja księgowa nakładów poniesionych na remont środka trwałego w jednostce stosującej konta zespołu 4 i 5

1. Nakłady na remont środka trwałego ujęte w kosztach okresu:
   - **Wn konto 40** „Koszty według rodzajów",
   - **Ma konto 21** „Rozrachunki z dostawcami", 24-9 „Pozostałe rozrachunki – inne" lub 30 „Rozliczenie zakupu"

   oraz równolegle:
   - **Wn konto zespołu 5**,
   - **Ma konto 49** „Rozliczenie kosztów".
2. Nakłady na remont środka trwałego rozliczane w czasie:
   a) ujęcie kosztu z dowodu księgowego i przeniesienie do rozliczenia w czasie:
      - **Wn konto 40** „Koszty według rodzajów",
      - **Ma konto 21** „Rozrachunki z dostawcami", 24-9 „Pozostałe rozrachunki – inne" lub 30 „Rozliczenie zakupu"

      oraz równolegle
      - **Wn konto 64-0** „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów",
      - **Ma konto 49** „Rozliczenie kosztów",

   b) zarachowanie kosztu do okresu, którego dotyczy:
      - **Wn konto zespołu 5**,
      - **Ma konto 64-0** „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów".

W analizowanym przypadku za remont można zatem uznać przykładowo odmalowanie ścian, naprawę tynków czy odtworzenie uszkodzonej posadzki, o ile wykonane prace służą jedynie przywróceniu dotychczasowego stanu technicznego budynku i nie powodują zwiększenia jego wartości użytkowej.

Przykład

Spółka nabyła nową maszynę produkcyjną, którą postanowiła zainstalować w budynku stanowiącym jej środek trwały. W związku z tym poniosła wydatki na odmalowanie ścian, naprawę tynków oraz odtworzenie uszkodzonej posadzki w pomieszczeniu, w którym będzie zainstalowana maszyna. Wykonane prace miały na celu wyłącznie przywrócenie pomieszczenia do jego pierwotnego stanu technicznego i nie spowodowały zwiększenia jego wartości użytkowej. W konsekwencji poniesione nakłady stanowią koszty remontu pomieszczenia i podlegają ujęciu w kosztach działalności operacyjnej w okresie ich poniesienia.

3. Nakłady powodujące wzrost wartości użytkowej istniejącego budynku, spełniające kryteria ulepszenia

Do ulepszenia środka trwałego dochodzi wtedy, gdy w wyniku przebudowy, rozbudowy, modernizacji lub rekonstrukcji wartość użytkowa środka trwałego po zakończeniu ulepszenia przewyższa posiadaną przy przyjęciu do używania wartość użytkową, mierzoną okresem używania, zdolnością wytwórczą, jakością produktów uzyskiwanych przy pomocy ulepszonego środka trwałego, kosztami eksploatacji lub innymi miarami (por. art. 31 ust. 1 ustawy o rachunkowości). Podobnie zagadnienie ulepszenia reguluje KSR nr 11. W myśl pkt 7.1 standardu, w okresie użytkowania środka trwałego ponoszone są nakłady skutkujące ulepszeniem lub warunkujące jego użytkowanie, które jednostka ujmuje:

1) jako zwiększenie wartości początkowej środka trwałego – ulepszenie,
2) jako koszty okresu bieżącego użytkowania (eksploatacji) – remonty, konserwacje, przeglądy.

W myśl pkt 7.3 KSR nr 11, nakłady poniesione na środek trwały uznaje się za ulepszenie zwiększające jego wartość początkową, jeżeli spełnione są jednocześnie dwa warunki:

1) przeprowadzane prace lub czynności mają charakter: przebudowy, rozbudowy, modernizacji lub rekonstrukcji obiektu środka trwałego,
2) w wyniku tych prac oczekuje się wzrostu wartości użytkowej ulepszonego środka trwałego w stosunku do posiadanej uprzednio wartości użytkowej.

Wzrost wartości użytkowej środka trwałego wymaga odpowiedniego udokumentowania, wskazującego cechy wartości użytkowej, które ulegną zwiększeniu.

W przypadku opisanym w pytaniu ulepszeniem budynku może być przykładowo przebudowa instalacji elektrycznej, która powoduje trwałe zwiększenie jej parametrów i umożliwia wykorzystanie zwiększonej mocy również na potrzeby innych maszyn lub urządzeń. Podobnie można ocenić zmianę parametrów posadzki, gdy wykonane prace zwiększają jej nośność i funkcjonalność w sposób wykraczający poza potrzeby związane z posadowieniem konkretnej maszyny. Nie należy natomiast automatycznie kwalifikować jako ulepszenia budynku każdego wzmocnienia posadzki lub każdej ingerencji w instalację elektryczną. Jeśli wykonane prace były niezbędne do zainstalowania i rozpoczęcia użytkowania konkretnej nowej maszyny, to w pierwszej kolejności należy rozważyć zaliczenie kosztów tych prac do wartości początkowej tej maszyny.

Przykład

Spółka posiadająca budynek (stanowiący jej środek trwały), w którym znajduje się hala produkcyjna, nabyła nową maszynę. Spółka przygotowując halę do instalacji nowej maszyny, zwiększyła moc całej instalacji elektrycznej obsługującej to pomieszczenie. Po zakończeniu prac instalacja umożliwia podłączenie nie tylko nabytej maszyny, lecz także kolejnych urządzeń o wyższym zapotrzebowaniu na energię. Jeżeli wykonane prace spełniają kryteria ulepszenia, określone w art. 31 ust. 1 ustawy o rachunkowości, to poniesione nakłady zwiększą wartość początkową budynku.

Ewidencja księgowa nakładów poniesionych na ulepszenie środka trwałego

1. Nakłady uznane za ulepszenie środka trwałego:
   - **Wn konto 08** „Środki trwałe w budowie”,
   - **Ma konto 24-9** „Pozostałe rozrachunki – inne” lub 30 „Rozliczenie zakupu”.
2. Przeksięgowanie nakładów po zakończeniu ulepszenia:
   - **Wn konto 01** „Środki trwałe”,
   - **Ma konto 08** „Środki trwałe w budowie”.

Ustalona na koncie 01 nowa wartość początkowa środka trwałego stanowi podstawę dokonywania dalszych odpisów amortyzacyjnych. W przypadku gdy środek trwały jest całkowicie umorzony – po dokonaniu ulepszenia i przyjęciu go do używania – wznawia się dokonywanie odpisów amortyzacyjnych. Odpisów amortyzacyjnych dokonuje się według zasad określonych w art. 32 ust. 1 ustawy o rachunkowości. Co istotne, dla celów bilansowych po dokonaniu ulepszenia środka trwałego jednostka powinna dokonać analizy czy dotychczas stosowana stawka amortyzacyjna jest odpowiednia, czy też powinna ulec zmniejszeniu bądź zwiększeniu. W myśl pkt 8.43 KSR nr 11, ulepszenie środka trwałego stanowi przesłankę do weryfikacji, oprócz stawki także okresu amortyzacji.

4. Próg istotności przy ulepszeniu środka trwałego

Przy kwalifikacji nakładów stanowiących ulepszenie trzeba ponadto uwzględnić przyjęty przez jednostkę próg istotności. Z pkt 7.9 KSR nr 11 wynika, że jednostka, decydując o zaliczeniu nakładów do ulepszenia, uwzględnia kryterium istotnej wartości początkowej środka trwałego, ustalone w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości. Jeżeli nakłady poniesione na ulepszenie danego obiektu są w skali roku niższe od istotnej wartości początkowej środka trwałego, to wówczas uznaje się je za koszty bieżącej działalności (por. pkt 4.28–4.32 oraz 8.29–8.32 KSR nr 11). Kwestię tę szerzej reguluje Krajowy Standard Rachunkowości nr 16 „Uproszczenia dopuszczone ustawą o rachunkowości" (KSR nr 16). W myśl pkt 8.5 tego standardu, zastosowanie uproszczenia odnosi się do ulepszeń następujących po przyjęciu środka trwałego do użytkowania. Jednostka określa próg istotności przy początkowym ujęciu, poniżej którego koszty ulepszenia ujmuje się w kosztach bieżącej działalności. Próg ten może zostać ustalony kwotowo lub procentowo, w zależności od grupy rodzajowej środków trwałych. KSR nr 16 wskazuje przykładowo możliwość przyjęcia w zasadach (polityce) rachunkowości rozwiązania, zgodnie z którym koszty ulepszenia budynku lub budowli nieprzekraczające w ciągu roku 1% ich wartości początkowej, a w przypadku pozostałych środków trwałych 10.000 zł, ujmuje się w kosztach bieżącej działalności, pod warunkiem, że 1% wartości początkowej nie stanowi kwoty przekraczającej próg istotności na potrzeby sprawozdania finansowego (por. pkt 8.5–8.6 KSR nr 16).

Ponadto standard wskazuje, że istotność kosztów ulepszenia środka trwałego należy ostatecznie oceniać w momencie zakończenia całości prac wchodzących w zakres tego ulepszenia i ponownego włączenia obiektu do użytkowania. Jeżeli ten sam środek trwały stanowi przedmiot dwóch lub więcej ulepszeń w ciągu roku, to jego wartość początkową zwiększa się po włączeniu obiektu do użytkowania następującym po zakończeniu każdego ulepszenia. Do czasu zakończenia ulepszenia zaleca się aktywować jego koszty jako „Środki trwałe w budowie", jeżeli planowane koszty ulepszenia przekraczają ustalony próg istotności (por. pkt 8.7 KSR nr 16).

Reasumując, w przypadku opisanym w pytaniu poszczególne wydatki powinny zostać ocenione indywidualnie, z uwzględnieniem celu i efektu wykonanych prac. Koszty prac, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem nowej maszyny do stanu kompletnego i zdatnego do użytkowania w miejscu jej eksploatacji, zwiększą wartość początkową maszyny. Dotyczyć to może także prac wykonanych w obrębie pomieszczenia, np. specjalnego wzmocnienia posadzki czy wykonania instalacji niezbędnej wyłącznie do uruchomienia maszyny. Nakłady dotyczące istniejącego budynku, które jedynie przywracają jego dotychczasowy stan techniczny i nie zwiększają jego wartości użytkowej, mają charakter remontowy i obciążają koszty działalności operacyjnej. Natomiast nakłady powodujące wzrost wartości użytkowej istniejącego budynku, spełniające kryteria ulepszenia, zwiększają jego wartość początkową, z uwzględnieniem przyjętego przez jednostkę progu istotności. Kluczowe jest

więc nie to, gdzie fizycznie wykonano prace, lecz którego środka trwałego dotyczą poniesione nakłady i jaki jest ich ekonomiczny oraz techniczny skutek. Dopiero po takim ustaleniu można prawidłowo zakwalifikować wydatek jako koszt przystosowania nowej maszyny do użytkowania, koszt remontu budynku albo nakład na jego ulepszenie.

I. ODPOWIADAMY NA PYTANIA

VIII. RELACJA Z DYŻURU TELEFONICZNEGO

1. Pod jaką datą wprowadzić samochód osobowy do ewidencji środków trwałych?

☏ ***Przedsiębiorca (osoba fizyczna) prowadzący księgi rachunkowe kupił od osoby prywatnej używany samochód osobowy. Z jaką datą należy wprowadzić ten samochód do ewidencji środków trwałych? Czy będzie to data z umowy kupna, czy data przerejestrowania, które nastąpiło kilka dni po zakupie?***

Jeżeli w momencie zakupu samochód był zarejestrowany i dopuszczony do ruchu, to należy przyjąć go do użytkowania i wprowadzić do ewidencji środków trwałych pod datą zakupu wynikającą z umowy.

Stosownie do art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości środki transportu zalicza się do środków trwałych, jeżeli przewidywany okres ich ekonomicznej użyteczności jest dłuższy niż rok, są kompletne, zdatne do użytku oraz przeznaczone na potrzeby jednostki.

Dla ustalenia momentu przyjęcia samochodu do środków trwałych istotne znaczenie ma zatem ocena, kiedy można uznać go za kompletny i zdatny do użytku. Kwestię tę szerzej wyjaśnia Krajowy Standard Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe" (KSR nr 11). Jak wynika z zawartych w nim wyjaśnień, środek trwały uznaje się za zdatny do użytkowania, jeżeli jest kompletny i jednocześnie spełnia wymogi prawne przewidziane dla danej kategorii środków trwałych oraz wymogi wewnętrzne związane z dostosowaniem go do miejsca i warunków funkcjonowania w jednostce. W świetle zaś pkt 3.9 tego standardu, za dzień przyjęcia środka trwałego do użytkowania przyjmuje się dzień, w którym jednostka, po zakończeniu wszystkich czynności faktycznych i prawnych warunkujących jego użytkowanie, przyjęła go do użytkowania, co potwierdza właściwy dokument.

W odniesieniu do samochodów sama sprawność techniczna nie jest wystarczająca do uznania ich za zdatne do użytkowania. Konieczne jest również dopuszczenie pojazdu do ruchu. W świetle art. 71 ust. 1–2 ustawy Prawo o ruchu drogowym, dokumentem stwierdzającym dopuszczenie pojazdu samochodowego do ruchu jest dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe. Pojazd jest dopuszczony do ruchu, jeżeli odpowiada wymaganiom technicznym, jest zarejestrowany i zaopatrzony w zalegalizowane tablice rejestracyjne. W razie przeniesienia własności pojazdu zarejestrowanego, dotychczasowy właściciel przekazuje nowemu właścicielowi dowód rejestracyjny oraz, jeżeli jest to wymagane, zaświadczenie o przeprowadzonym badaniu technicznym pojazdu (por. art. 78 ust. 1 ww. ustawy).

Obowiązek przerejestrowania pojazdu przez nabywcę nie wpływa więc na sam fakt dopuszczenia pojazdu do ruchu, o ile pojazd pozostaje zarejestrowany i spełnia ww. ustawowe wymagania. Przerejestrowanie stanowi odrębny obowiązek administracyjny związany

ze zmianą właściciela. Dlatego używany samochód, który w momencie zakupu był zarejestrowany i dopuszczony do ruchu, można przyjąć do użytkowania i wprowadzić do ewidencji środków trwałych pod datą zakupu wynikającą z umowy.

2. Jak wycenić i ująć w księgach operację przesunięcia waluty obcej pomiędzy rachunkami bankowymi?

☏ ***Nasza jednostka posiada kilka rachunków walutowych. Jak ująć w księgach rachunkowych przesunięcia waluty z jednego rachunku walutowego na drugi rachunek walutowy? Czy z tego tytułu powstają różnice kursowe?***

Do wyceny operacji przesunięcia waluty pomiędzy walutowymi rachunkami bankowymi ma zastosowanie kurs historyczny. Oznacza to, że taka operacja wyceniana jest po tym samym kursie, po jakim wcześniej nastąpił wpływ waluty na pierwotny rachunek walutowy. W konsekwencji wartość waluty posiadanej przez jednostkę nie ulega zmianie i nie powstają różnice kursowe.

W trakcie roku obrotowego różnice kursowe powstają przy zapłacie należności i zobowiązań w walutach obcych, jak również przy sprzedaży walut. Tak wynika z art. 30 ust. 4 ustawy o rachunkowości. Przekazanie waluty obcej pomiędzy własnymi rachunkami walutowymi jednostki nie stanowi żadnej z tych operacji, dlatego nie powoduje powstania różnic kursowych.

Przy wycenie rozchodu waluty z rachunku walutowego według kursu historycznego zastosowanie ma art. 35 ust. 8 ustawy o rachunkowości. W myśl tego przepisu, jeżeli ceny nabycia jednakowych albo uznanych za jednakowe, ze względu na podobieństwo rodzaju i przeznaczenie, składników inwestycji są różne, to ich rozchód wycenia się według metody wybranej przez jednostkę spośród metod, o których mowa w art. 34 ust. 4 pkt 1–3 ustawy o rachunkowości. Jednostka może zatem stosować metodę FIFO (pierwsze przyszło, pierwsze wyszło), metodę LIFO (ostatnie przyszło pierwsze wyszło) lub wyceniać rozchód waluty według kursów przeciętnych, czyli ustalonych w wysokości średniej ważonej.

Wybraną metodę wyceny rozchodu waluty należy opisać w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości. Za ich ustalenie i aktualizację odpowiada kierownik jednostki.

3. Czy koszt badań archeologicznych można doliczyć do wartości początkowej gruntu?

☏ ***Jednostka posiada w ewidencji środków trwałych grunt, który zamierza sprzedać. Potencjalny nabywca zwrócił się z prośbą o przeprowadzenie badań archeologicznych tej nieruchomości. Czy poniesione w związku z tym koszty zwiększają wartość początkową gruntu?***

Koszty badań archeologicznych gruntu, poniesione na prośbę potencjalnego nabywcy w związku z planowaną sprzedażą nieruchomości, nie zwiększają wartości początkowej gruntu. Stanowią one koszty okresu, w którym zostały poniesione.

Do środków trwałych zalicza się grunty spełniające warunki określone w art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości. Grunt ujmuje się w ewidencji środków trwałych z chwilą jego nabycia, ponieważ jest on kompletny i zdatny do użytku już w momencie wejścia jednostki w jego posiadanie. Wartością początkową gruntu jest jego cena nabycia, o której

mowa w art. 28 ust. 2 i 8 ustawy o rachunkowości. Obejmuje ona cenę zakupu powiększoną o koszty bezpośrednio związane z nabyciem, takie jak m.in. opłaty notarialne, PCC czy opłatę za wpis do księgi wieczystej. Jak wskazano w pkt 6.6 Krajowego Standardu Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe", cena nabycia obejmuje ogół kosztów pozostających w związku przyczynowo-skutkowym z pozyskaniem środka trwałego, poniesionych od dnia podjęcia udokumentowanej decyzji o jego pozyskaniu do dnia udokumentowanego przyjęcia go do użytkowania.

Po przyjęciu środka trwałego do używania jego wartość początkowa może zostać zwiększona o koszty jego ulepszenia polegającego na przebudowie, rozbudowie, modernizacji lub rekonstrukcji środka trwałego i powodującego wzrost jego wartości użytkowej. (por. art. 31 ust. 1 ustawy o rachunkowości).

Koszty badań archeologicznych zostały poniesione już po przyjęciu gruntu do użytkowania i nie pozostają w związku przyczynowo-skutkowym z jego nabyciem. Nie stanowią także kosztów ulepszenia gruntu. Ich poniesienie wynika wyłącznie z planowanej sprzedaży nieruchomości i zostało podyktowane oczekiwaniami potencjalnego nabywcy. W konsekwencji wydatki te nie mogą zwiększyć wartości początkowej gruntu. Jednostka powinna ująć je w pozostałych kosztach operacyjnych okresu, w którym zostały poniesione, jako koszty związane z przygotowaniem środka trwałego do sprzedaży (por. art. 3 ust. 1 pkt 32 lit. b ustawy o rachunkowości).

IX. Z LISTÓW CZYTELNIKÓW

1. Numer KSeF wpisywany w pliku JPK_KR_PD przy ujmowaniu wyciągu bankowego

✉ ***Prowadzimy prace dostosowujące nasz system finansowo-księgowy do wymogów sporządzania pliku JPK_KR_PD. Przy dekretowaniu faktur system każdorazowo zamieszcza numer KSeF. Czy na potrzeby sporządzania pliku JPK przy dekretowaniu z wyciągów bankowych wpłat za faktury sprzedaży i zapłat za faktury zakupu konieczne jest wprowadzenie w dekretacji numeru KSeF opłacanej faktury?***

Nie ma obowiązku wpisywania numeru KSeF w przypadku księgowania z wyciągu bankowego dokonanych płatności (wpłaty lub zapłaty). Przy czym, jeżeli wynika to z techniki dokumentowania zapisów księgowych, jednostka może wpisać numer KSeF w polu Z_2, oznaczonym jako „Opis dla linii zapisu".

Jednostki objęte obowiązkiem przekazywania ksiąg rachunkowych w postaci elektronicznej, muszą dostosować prowadzone księgi oraz zakładowe plany kont do wymogów struktury JPK_KR_PD. Zakres dodatkowych danych, o które należy uzupełnić prowadzone księgi rachunkowe, określają właściwe rozporządzenia. Do tych dodatkowych danych zalicza się m.in. numer identyfikujący fakturę w Krajowym Systemie e-Faktur (KSeF), jeżeli jest to faktura wystawiona przy użyciu KSeF – w przypadku faktury wystawionej przez podmiot prowadzący te księgi.

Przepisy rozporządzeń uszczegóławiają struktury logiczne pliku JPK_KR_PD. Plik ten składa się z siedmiu węzłów, w tym z węzła *Dziennik*, w skład którego wchodzą:

– pola od D_1 do D_12, przeznaczone do rejestrowania zdarzeń gospodarczych w porządku chronologicznym oraz

– węzeł *KontoZapis*, zawierający pola od Z_1 do Z_9, dotyczące zapisów na kontach księgi głównej i ksiąg pomocniczych.

W polu D_12 należy wpisywać numer identyfikujący fakturę lub fakturę korygującą w KSeF. Obowiązek ten dotyczy operacji gospodarczych udokumentowanych fakturami lub fakturami korygującymi wystawionymi przy użyciu KSeF przez podmioty składające JPK. W strukturze pliku pole D_12 ma charakter opcjonalny. Jednak jak wynika z treści odpowiedzi Ministerstwa Finansów na pytanie 138, zamieszczone na stronie *www.podatki.gov.pl* w zakładkach *Podatki dla Przedsiębiorców/JPK/JPK_PD/Pytania i odpowiedzi JPK_PD /Pytania i odpowiedzi merytoryczne*:

*„(…) jeżeli dane pole w strukturze JPK_KR_PD ma charakter opcjonalny, oznacza to, że może nie wystąpić, **ale musi zostać wypełnione**, w przypadku zaistnienia konieczności przypisania do niego wartości (…)".*

Jeśli więc operacja gospodarcza udokumentowana jest fakturą lub fakturą korygującą wystawioną przy użyciu KSeF, to w polu D_12 należy uzupełnić numer KSeF. Z kolei w węźle *KontoZapis* zawarte jest pole Z_2 opisane w strukturze jako „Opis dla linii zapisu". Jest to pole obligatoryjne (obowiązkowe), w którym można zamieścić maksymalnie 512 znaków. Pole to obejmuje opis dla linii zapisu, zawierający zrozumiały tekst. Zasadne jest więc, aby treść tego pola jasno wskazywała, czego dotyczy dany zapis, np. numer faktury, nazwę usługi lub towaru, rodzaj opłaty, oznaczenie lity płac itp., nie zaś tylko ogólną formułę, np. PK czy faktura.

Odnosząc się do kwestii poruszonej w pytaniu, wyciąg bankowy nie dokumentuje transakcji zawartej z kontrahentem, a jest jedynie dowodem potwierdzającym zapłatę za nią. W związku z tym brak jest obowiązku wykazywania w polu D_12 danych dotyczących numeru KSeF. Jednostka może jednak przy ujmowaniu w księgach rachunkowych z wyciągów bankowych wpłat za faktury sprzedaży (lub zapłat za faktury zakupu) uzupełnić numer KSeF w polu Z_2, jeśli wynika to z jej techniki dokumentowania zapisów księgowych.

2. Inwentaryzacja paliwa w zbiornikach samochodów firmowych

✉ ***Na potrzeby prowadzonej działalności tankujemy firmowe samochody. Zgodnie z polityką rachunkowości, ewidencję materiałów prowadzimy w oparciu o art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości. Czy w związku z tym paliwo zatankowane do zbiorników samochodów należy obejmować inwentaryzacją?***

Paliwo rozliczane na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości podlega inwentaryzacji na dzień bilansowy. Jeżeli jednak jednostka, w ramach uproszczenia z art. 4 ust. 4 tej ustawy, uznaje paliwo zatankowane do samochodów za zużyte pod datą zakupu, to nie obejmuje go inwentaryzacją.

Na podstawie art. 4 ust. 4 ustawy o rachunkowości, jednostka może w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości stosować uproszczenia, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie jej sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego. Na tej podstawie jednostka może przyjąć, że materiały o nieistotnej wartości, przekazane do zużycia bezpośrednio po zakupie, zostały zużyte pod datą zakupu. Takie rozwiązanie może dotyczyć m.in. paliwa zatankowanego bezpośrednio do zbiorników samochodów firmowych. Jeżeli jednostka stosuje takie uproszczenie, to wartość paliwa uj-

muje bezpośrednio w kosztach podstawowej działalności operacyjnej, zapisem po stronie Wn konta 40-1 „Zużycie materiałów i energii" lub odpowiedniego konta w zespole 5, w korespondencji ze stroną Ma konta 30 „Rozliczenie zakupu". Paliwo uznane w ten sposób za zużyte nie jest ujmowane jako składnik aktywów. W konsekwencji nie obejmuje się go inwentaryzacją. Przyjęte rozwiązanie powinno być opisane w zasadach (polityce) rachunkowości, a jego zastosowanie wymaga każdorazowo oceny z punktu widzenia istotności.

Co istotne, taki sposób rozliczenia nie jest tożsamy z metodą określoną w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości. W świetle tego przepisu, kierownik jednostki może podjąć decyzję o odpisywaniu w koszty wartości m.in. materiałów pod datą ich zakupu. Konsekwencją stosowania tej metody jest jednak obowiązek okresowego ustalania stanu tych składników aktywów, ich wyceny oraz korekty kosztów o wartość tego stanu. Dokonuje się tego niepóźniej niż na dzień bilansowy.

Do tej właśnie metody odnosi się pkt 11.10 Krajowego Standardu Rachunkowości nr 16 „Uproszczenia dopuszczone ustawą o rachunkowości" (KSR nr 16). Wskazano w nim, że ujmowanie materiałów bezpośrednio w kosztach pod datą ich zakupu na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości jest uzasadnione w przypadku materiałów, które nie są lub nie mogą być przyjmowane na stan magazynowy z uwagi na brak możliwości technicznych (np. zatankowane paliwo do samochodów) lub niecelowość ich przyjmowania na stan (np. zakupione materiały biurowe, jeżeli ich wartość nie jest istotna). Nie oznacza to jednak rezygnacji z kontroli tych materiałów, gdyż przykładowo zużycie paliwa można kontrolować na podstawie kart drogowych. Podstawowym kryterium uzasadniającym stosowanie tego uproszczenia jest znaczenie materiałów objętych uproszczeniem dla działalności jednostki oraz eliminacja pracochłonności związanej z ich ewidencją. Nie zaleca się stosowania tego rozwiązania np. w odniesieniu do podstawowych materiałów produkcyjnych (surowców) w przedsiębiorstwach produkcyjnych. Uproszczenie to nie pozwala na uzyskanie bieżącej informacji o stanie (wartości) istniejącego fizycznie zapasu materiałów lub towarów, jeżeli nie przeprowadzi się spisu z natury tych składników oraz ich wyceny. Takie rozwiązanie przyjęte przez jednostkę powinno być połączone z ustalaniem stanu tych składników aktywów i jego wyceny oraz korekty kosztów o wartość tego stanu, niepóźniej niż na dzień bilansowy.

W związku z argumentami zawartymi w KSR nr 16 powstała wątpliwość, czy nadal dopuszczalne jest ujmowanie jako koszty nieistotnych kwotowo materiałów i paliwa zatankowanego do samochodów, uznanych za zużyte, a w konsekwencji niedokonywanie ich spisu z natury oraz wyceny na koniec roku. Z prośbą o wyjaśnienie tej kwestii zwróciliśmy się do Ministerstwa Finansów.

W piśmie z 29 lipca 2026 r., będącym odpowiedzią na pytanie naszego Wydawnictwa, Ministerstwo Finansów wyjaśniło:

„(…) przywołany w pytaniu pkt 11.10 KSR Nr 16 „Uproszczenia dopuszczone ustawą o rachunkowości" (KSR 16), odnosi się wyłącznie do art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości (dalej uor).

Regulacje art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy uor pozwalają jednostce na ewidencję materiałów – przez ich ujęcie w koszty na dzień zakupu, a następnie – niepóźniej niż na dzień bilansowy – dokonanie obowiązkowej korekty kosztów wynikającej z ustalenia stanu tych składników aktywów i jego wyceny. Jest to jedna z metod ewidencji (prowadzenia kont ksiąg pomocniczych) zapasów wymieniona w ustawie o rachunkowości, którą podobnie jak inne prawa wyboru jednostka opisuje w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości.

Jeżeli jednostka zdecyduje się na sposób ewidencji zapasów opisany w art. 17 ust. 2 pkt 4 uor, to obowiązek ustalania stanu tych składników aktywów i jego wyceny oraz korekty kosztów o wartość tego stanu, niepóźniej niż na dzień bilansowy będzie również dotyczył materiałów biurowych czy środków czystości wydawanych pracownikom.

Jednocześnie, jednostka – zgodnie z art. 4 ust. 4 tej uor – może w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości stosować uproszczenia, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na realizację obowiązku przedstawienia rzetelnie i jasno jej sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego (art. 4 ust. 1). A zatem jednostka ewidencjonująca zapasy zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 uor, uwzględniając istotność, może w kosztach bieżącej działalności ująć zużycie materiałów o nieistotnej wartości w momencie zakupu (na przykład materiały biurowe, środki czystości wydane pracownikom bezpośrednio po zakupie lub paliwo zatankowane do samochodów). Przy zastosowaniu tego uproszczenia odpisane w koszty ww. składniki nie będą wymagać obowiązkowego ustalenia stanu tych zapasów w sposób, o którym mowa w ww. 17 ust. 2 pkt 4 uor.

Zgodnie z punktem 4.5 KSR 16 przed podjęciem decyzji o zastosowaniu ww. uproszczenia jednostka analizuje związane z tym koszty i korzyści, uwzględniając takie czynniki jak:

a) potrzeby informacyjne jednostki i innych użytkowników sprawozdania finansowego,

b) wartość pozycji sprawozdania finansowego (np. aktywów, pasywów, przychodów, kosztów, wpływów, wydatków) lub ich znaczenie dla działalności jednostki,

c) potrzeby kontroli i ochrony składników aktywów,

d) specyfika działalności, obejmująca m.in. długość cyklu produkcyjnego, zmienność stanu zapasów, w tym na skutek ich sezonowości,

e) pracochłonność rozwiązania uproszczonego.

Decyzja co do wyboru stosowanych w jednostce zasad przy ewidencji ww. składników o nieistotnej wartości należy do kierownika jednostki, który na podstawie art. 4 ust. 5 uor ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych tą ustawą. Zatem to kierownik jednostki podejmuje decyzję w określonym stanie prawnym i faktycznym. Pełna dokumentacja, wiedza oraz informacje w tym zakresie są w posiadaniu jednostki. Na ich podstawie kierownik jednostki przyjmuje odpowiednie rozwiązanie ewidencyjne zapisane w dokumentacji przyjętych zasad (polityce) rachunkowości (art. 10 ust. 1 i 2 uor)".

Z wyjaśnień Ministerstwa Finansów wynika, że pkt 11.10 KSR nr 16 dotyczy wyłącznie metody określonej w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości. Nie wyłącza natomiast możliwości zastosowania odrębnego uproszczenia na podstawie art. 4 ust. 4 tej ustawy.

Jeśli zatem jednostka uzna, że paliwo zatankowane bezpośrednio do samochodów ma nieistotną wartość, a zastosowanie uproszczenia nie wywrze istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie jej sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego, to może przyjąć, że paliwo to zostało zużyte pod datą zakupu. W takim przypadku nie ujmuje go jako zapasu i nie obejmuje inwentaryzacją.

Jeżeli natomiast jednostka nie stosuje takiego dodatkowego uproszczenia, to paliwo, którego wartość odpisuje w koszty na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości, podlega inwentaryzacji na dzień bilansowy.

Odmiennie należy traktować paliwo znajdujące się w zbiornikach firmowej stacji paliw. Paliwo to nie zostało jeszcze wydane do zużycia i pozostaje zapasem jednostki. Jeżeli jego wartość jest odpisywana w koszty zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rachunkowości, to na dzień bilansowy jednostka powinna ustalić jego stan, dokonać wyceny oraz skorygować koszty o wartość ustalonego zapasu.

3. Możliwość niesporządzania sprawozdania finansowego przy zawieszeniu działalności przez cały rok

✉ ***Nasza spółka z o.o. była zawieszona przez cały 2025 r. i w tym czasie nie wystąpiły żadne zdarzenia gospodarcze. Czy mogliśmy w związku z tym nie zamykać ksiąg i nie sporządzać sprawozdania finansowego, a w konsekwencji nie składać sprawozdania do KRS? Czy o tym fakcie należy powiadomić KRS?***

Pytająca spółka w okresie zawieszenia działalności gospodarczej może być pod pewnymi warunkami zwolniona z obowiązków związanych z rachunkowością.

Przepisy ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480 ze zm.) dopuszczają w dowolnym momencie możliwość czasowego zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej. Przy czym, stosownie do art. 25 ust. 1 ww. ustawy, w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca nie może wykonywać działalności gospodarczej i osiągać bieżących przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej oraz wznowienie wykonywania działalności gospodarczej następują na wniosek przedsiębiorcy, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej. W przypadku przedsiębiorcy wpisanego do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej rozpoczyna się od dnia wskazanego we wniosku o wpis informacji o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej, nie wcześniej niż w dniu złożenia wniosku, i trwa do dnia wskazanego we wniosku o wpis informacji o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej, który nie może być wcześniejszy niż dzień złożenia wniosku (por. art. 24 ust. 1 i 3 ww. ustawy). Jednak prowadzenie działalności gospodarczej wiąże się z pewnymi zobowiązaniami, które mogą mieć swoje konsekwencje i wymagać działania przedsiębiorcy również w trakcie zawieszenia wykonywania tej działalności. Na mocy art. 25 ust. 2 Prawa przedsiębiorców, w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca:

- może wykonywać wszelkie czynności niezbędne do zachowania lub zabezpieczenia źródła przychodów, w tym rozwiązywanie zawartych wcześniej umów,
- może przyjmować należności i jest obowiązany regulować zobowiązania powstałe przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- może zbywać własne środki trwałe i wyposażenie,
- ma prawo albo obowiązek uczestniczyć w postępowaniach sądowych, postępowaniach podatkowych i administracyjnych związanych z działalnością gospodarczą wykonywaną przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- wykonuje wszelkie obowiązki nakazane przepisami prawa,
- może osiągać przychody finansowe, także z działalności prowadzonej przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- może zostać poddany kontroli na zasadach przewidzianych dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą,
- może powołać albo odwołać zarządcę sukcesyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz. U. z 2021 r. poz. 170).

Powyższy katalog praw przedsiębiorcy, który zawiesił wykonywanie działalności gospodarczej, zawiera zdarzenia wywołujące skutki o charakterze majątkowym lub finansowym.

Z kolei przepisy art. 12 ust. 3b ustawy o rachunkowości dopuszczają możliwość niezamykania ksiąg rachunkowych za rok obrotowy, w którym działalność jednostki przez cały

czas pozostawała zawieszona, chyba że jednostka dokonuje odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych lub występują inne zdarzenia wywołujące skutki o charakterze majątkowym lub finansowym. Przy czym przepisy te nie mają zastosowania do emitentów papierów wartościowych zamierzających ubiegać się o dopuszczenie lub ubiegających się o dopuszczenie do obrotu na rynku regulowanym w państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na tym rynku (por. art. 12 ust. 3c ustawy o rachunkowości).

Powyższe oznacza, że w trakcie zawieszenia działalności gospodarczej spółka, o której mowa w pytaniu, może nie zamykać ksiąg rachunkowych, a co za tym idzie nie sporządzać i nie składać rocznego sprawozdania finansowego w sądzie rejestrowym. Przy czym wskazane uproszczenie ma zastosowanie tylko wtedy, gdy okres zawieszenia działalności obejmuje pełny rok obrotowy, spółka nie dokonywała odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych i w roku tym nie wystąpią w niej żadne operacje gospodarcze. Co ważne, warunki te muszą być spełnione łącznie.

Co istotne, z przepisów ustawy o rachunkowości oraz ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2025 r. poz. 869 ze zm.) nie wynika obowiązek powiadomienia KRS o możliwości niesporządzania rocznego sprawozdania finansowego. W tym miejscu należy podkreślić, że sam fakt zawieszenia działalności gospodarczej przez np. spółkę z o.o. nie jest dla KRS informacją, że nie jest ona zobowiązania do złożenia za ten okres sprawozdań finansowych. Nie wszystkie bowiem podmioty, które zawiesiły działalność, spełniają warunki do odstąpienia od zamknięcia ksiąg rachunkowych i niesporządzenia w związku z tym rocznego sprawozdania finansowego.

Dlatego też sąd może wezwać spółkę do złożenia zaległych sprawozdań finansowych. Jednym z rozwiązań w tej sytuacji jest, aby w terminie wyznaczonym na przekazanie zaległych sprawozdań finansowych złożyć w KRS pismo informujące, że spółka w tym okresie przez cały rok obrotowy miała zawieszoną działalność gospodarczą. Dodatkowo należy wskazać, że skorzystała z uproszczenia przewidzianego w ustawie o rachunkowości i za ten okres nie zamknęła ksiąg rachunkowych po zakończonym roku obrotowym. W związku z tym nie była zobowiązana do sporządzenia oraz złożenia do KRS rocznego sprawozdania finansowego i innych wymaganych dokumentów.

Warto nadmienić, iż w Sejmie RP trwają prace nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3004). Głównym celem projektowanej ustawy jest zmiana przepisów dotyczących postępowania przymuszającego do złożenia dokumentów finansowych oraz postępowania o rozwiązanie podmiotu wpisanego do KRS bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego. Wdrożenie nowych rozwiązań wymaga dokonania zmian w kilku ustawach, w tym w ustawie o rachunkowości. Projekt przewiduje m.in. zmianę art. 70a ustawy o rachunkowości, polegającą na zobowiązaniu kierownika jednostki wpisanej do rejestru przedsiębiorców KRS, która nie zamknęła ksiąg rachunkowych za rok obrotowy, w którym działalność jednostki przez cały czas pozostawała zawieszona, do złożenia we właściwym rejestrze sądowym oświadczenia o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego w terminie 6 miesięcy od dnia kończącego rok obrotowy. Złożenie takiego oświadczenia oznaczało będzie dla sądu rejestrowego, że wobec takiego przedsiębiorcy nie należy wszczynać postępowania przymuszającego do złożenia sprawozdania finansowego, natomiast na podstawie takiego oświadczenia zostanie zamieszczona w KRS wzmianka o braku obowiązku sporządzenia i złożenia sprawozdania finansowego. Z projektu wynika, że ustawa ma wejść w życie z dniem 1 października 2027 r., z pewnymi wyjątkami.

4. Odstąpienie od tworzenia rezerwy na świadczenia pracownicze z uwagi na próg istotności

✉ ***Jesteśmy spółką z o.o. posiadającą status jednostki małej. Czy możemy skorzystać z uproszczenia i nie tworzyć rezerw na przyszłe świadczenia pracownicze? Jeżeli ze względu na formę prawną spółki nie możemy zastosować tego uproszczenia, to czy możemy odstąpić od utworzenia rezerwy, gdy jej wartość nie przekracza przyjętego przez spółkę progu istotności?***

Spółka z o.o., ze względu na swoją formę prawną, nie może skorzystać z uproszczenia przewidzianego w art. 39 ust. 6 ustawy o rachunkowości, mimo że jest jednostką małą. Jeżeli jednak wartość rezerwy nie przekracza określonego w zasadach (polityce) rachunkowości progu istotności przy początkowym ujęciu, a zastosowanie uproszczenia nie wywiera istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki, to spółka może odstąpić od utworzenia rezerwy.

Na mocy art. 39 ust. 6 i 7 ustawy o rachunkowości, jednostka mikro i jednostka mała mogą nie tworzyć biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów dotyczących przyszłych świadczeń na rzecz pracowników, w tym świadczeń emerytalnych. Przy czym uproszczenie to nie dotyczy:

1) jednostek sektora finansów publicznych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
2) spółek kapitałowych (sp. z o.o., S.A., P.S.A.),
3) spółek komandytowo-akcyjnych,
4) spółek jawnych i spółek komandytowych, których wszystkimi wspólnikami ponoszącymi nieograniczoną odpowiedzialność są spółki kapitałowe, spółki komandytowo-akcyjne lub spółki z innych państw o podobnej do tych spółek formie prawnej.

Podobne wnioski wynikają ze wskazówek zawartych w Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 16 „Uproszczenia dopuszczone ustawą o rachunkowości” (KSR nr 16). W przykładzie 12.3 standard przedstawia sytuację spółki z o.o., wskazując, kiedy możliwe jest odstąpienie od tworzenia rezerw na świadczenia pracownicze, a kiedy nie jest to dopuszczalne. Treść tego przykładu prezentujemy poniżej.

Przykład 12.3. Uproszczenie w zakresie rozliczania w czasie kosztów odpraw emerytalnych

W 20x1 roku spółka z o.o., będąca jednostką małą, znacząco zwiększyła liczbę pracowników i zobowiązała się układem zbiorowym do wypłaty 3-krotnego miesięcznego wynagrodzenia na odprawy emerytalne. Na dzień 31 grudnia 20x1 r. w spółce było 53 zatrudnionych. Kierownik jednostki zdecydował, że na podstawie art. 39 ust. 6 ustawy o rachunkowości jednostka zastosuje uproszczenie i odstąpi od tworzenia rezerw na przyszłe świadczenia pracownicze. Czy opisaną sytuację należy uznać za prawidłową?

Opisane rozwiązanie należy uznać za nieprawidłowe. Spółka z o.o., mimo iż jest jednostką małą, ze względu na formę prawną nie może skorzystać z uproszczenia, o którym mowa w art. 39 ust. 6 ww. ustawy.

Spółka mogłaby nie tworzyć rezerwy na odprawy emerytalne, gdyby wartość rezerwy nie przekroczyła przyjętego przez jednostkę progu istotności (por. pkt 12.13 KSR nr 16).

Z pkt 12.13 KSR nr 16 wskazanego w przykładzie wynika, że można zrezygnować z tworzenia rezerw na zobowiązania i ustalania biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów, jeżeli uproszczenia te nie wywierają istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki (analogiczne rozwiązanie przewidziano w pkt 3.21 KSR nr 6 „Rezerwy, bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe"). Wymaga to jednak określenia w zasadach (polityce) rachunkowości progu istotności przy początkowym ujęciu, poniżej którego rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów nie są tworzone. Dodatkowym kryterium, ułatwiającym ocenę istotności wpływu uproszczenia na rzetelność i jasność sprawozdania finansowego, jest powtarzalność zdarzenia.

Dodajmy, że próg istotności przy początkowym ujęciu to wyrażona procentowo lub kwotowo wielkość, która jest kryterium wyboru sposobu uznawania zdarzeń gospodarczych, ich wyceny i ujmowania w księgach rachunkowych (por. pkt 3.5 KSR nr 16).

Zatem spółka z o.o. nie może skorzystać z uproszczenia przewidzianego w art. 39 ust. 6 ustawy o rachunkowości wyłącznie z tego względu, że spełnia kryteria jednostki mikro lub małej. Jeżeli jednak wartość rezerwy nie przekracza określonego w zasadach (polityce) rachunkowości progu istotności przy początkowym ujęciu, a zastosowanie uproszczenia nie wywiera istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki, to spółka może odstąpić od utworzenia rezerwy.

5. Nieoprocentowana pożyczka udzielona prezesowi zarządu, będącemu wspólnikiem spółki z o.o.

✉ ***Spółka z o.o., opodatkowana klasycznym CIT, planuje udzielić nieoprocentowanej pożyczki prezesowi zarządu, który jest jednocześnie wspólnikiem posiadającym 80% udziałów. Czy pożyczka może być nieoprocentowana? W której pozycji bilansu należy ją wykazać? Jakie skutki podatkowe dla spółki i pożyczkobiorcy spowoduje ewentualne umorzenie pożyczki?***

Spółka z o.o. może udzielić prezesowi zarządu, będącemu jednocześnie jej wspólnikiem, nieoprocentowanej pożyczki, pod warunkiem zachowania wymogów wynikających z Kodeksu spółek handlowych. Dla celów bilansowych pożyczkę udzieloną wspólnikowi, będącemu osobą fizyczną, wykazuje się w aktywach finansowych dotyczących pozostałych jednostek. Ewentualne umorzenie pożyczki wywołuje skutki podatkowe zarówno dla spółki, jak i dla pożyczkobiorcy.

5.1. Dopuszczalność udzielenia nieoprocentowanej pożyczki i wymogi formalne

Regulacje dotyczące pożyczek zawiera m.in. art. 720 § 1 K.c. Zgodnie z tym przepisem, przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Kodeksowa definicja pożyczki nie nakłada obowiązku pobierania odsetek, jednak pożyczkodawca ma prawo zastrzec w umowie wynagrodzenie za udostępnienie swojego kapitału. Pożyczka może zatem zostać udzielona zarówno odpłatnie (za wynagrodzeniem w formie odsetek), jak i nieodpłatnie. W analizowanym przypadku należy jednak mieć na uwadze,

że spółka i wspólnik posiadający 80% udziałów są podmiotami powiązanymi dla celów podatkowych. Z tego względu warunki pożyczki, w tym brak oprocentowania, powinny być ocenione z punktu widzenia przepisów o cenach transferowych i zasady ceny rynkowej.

Przepisy Kodeksu spółek handlowych nie zawierają odrębnych regulacji zakazujących udzielania pożyczek wspólnikom. Należy jednak pamiętać o kilku wymogach formalnych. W myśl art. 17 ust. 1 K.s.h., jeżeli do dokonania czynności prawnej przez spółkę ustawa wymaga uchwały wspólników lub rady nadzorczej, czynność prawna dokonana bez wymaganej uchwały jest nieważna. Zgodnie z art. 230 K.s.h., jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej, to rozporządzenie prawem lub zaciągnięcie zobowiązania do świadczenia o wartości dwukrotnie przewyższającej wysokość kapitału zakładowego wymaga uchwały wspólników. Brak takiej uchwały nie powoduje jednak nieważności czynności prawnej, ponieważ w tym przypadku art. 17 § 1 K.s.h. nie ma zastosowania. Sytuacja zmienia się, gdy wspólnik jest jednocześnie członkiem zarządu. W świetle bowiem art. 15 § 1 K.s.h., zawarcie umowy pożyczki m.in. z członkiem zarządu wymaga zgody zgromadzenia wspólników. Czynność dokonana bez wymaganej zgody jest nieważna. Zgoda może jednak zostać wyrażona przed złożeniem oświadczenia przez spółkę albo po jego złożeniu, niepóźniej jednak niż w terminie dwóch miesięcy od dnia złożenia oświadczenia przez spółkę. Potwierdzenie wyrażone po dokonaniu czynności ma moc wsteczną. Uchwała wymaga bezwzględnej większości głosów, chyba że umowa spółki stanowi inaczej (por. art. 245 K.s.h.). Niezbędne jest również zachowanie właściwej reprezentacji (por. art. 210 K.s.h.). Umowę pożyczki między spółką z o.o. a członkiem jej zarządu musi podpisać w imieniu spółki rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników.

5.2. Ujęcie pożyczki w sprawozdaniu finansowym

W świetle art. 3 ust. 1 pkt 43 ustawy o rachunkowości, jednostki powiązane to dwie lub więcej jednostek wchodzących w skład danej grupy kapitałowej. Grupę tę tworzy jednostka dominująca wraz z jednostkami zależnymi (por. art. 3 ust. 1 pkt 44 tej ustawy). Jednostką dominującą jest jednostka będąca spółką handlową lub przedsiębiorstwem państwowym, sprawująca kontrolę nad jednostką zależną. Kontrola ta polega na kierowaniu polityką finansową i operacyjną jednostki zależnej w celu osiągania korzyści ekonomicznych przez jednostkę dominującą. Sama kontrola może odbywać się przez jednostkę dominującą lub przez wyznaczone do tego celu osoby. Przebiega ona w sposób określony w art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy o rachunkowości, co obejmuje m.in. posiadanie większości liczby głosów w organie stanowiącym jednostki zależnej, uprawnienie do powoływania lub odwoływania większości członków organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących jednostki zależnej, czy też działanie na podstawie umowy zawartej z tą jednostką zależną albo statutu lub umowy tej jednostki zależnej. Z kolei przez jednostkę zależną rozumie się jednostkę będącą spółką handlową lub podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z przepisami obcego prawa handlowego, kontrolowaną przez jednostkę dominującą (por. art. 3 ust. 1 pkt 39 ww. ustawy). Oznacza to, że dla celów bilansowych jednostkami powiązanymi będzie jednostka dominująca oraz jej jednostki zależne (tj. układ pionowy grupy), jak również jednostki zależne pomiędzy sobą (układ poziomy grupy). Powiązania zachodzące pomiędzy jednostką dominującą i podporządkowanymi jednostkami zależnymi mogą mieć także charakter kilkuszczeblowy. Warunkiem powiązania jest występowanie prawa własności (sprawowania kontroli) przez spółkę prawa handlowego, a nie przez jej właściciela (osobę fizyczną lub prawną, np. stowarzyszenie czy spółdzielnię).

Wspólnik spółki z o.o., będący osobą fizyczną, nie jest więc jednostką powiązaną dla celów bilansowych. Sam fakt posiadania przez niego 80% udziałów w spółce nie powoduje

zatem, że udzieloną mu pożyczkę należy wykazać w bilansie jako aktywa finansowe w jednostkach powiązanych.

W przypadku sporządzania sprawozdania finansowego według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości pożyczkę udzieloną prezesowi zarządu, będącemu jednocześnie wspólnikiem, należy wykazać w aktywach bilansu w pozycjach dotyczących pozostałych jednostek, tj. w pozycji:

- A.IV.3 lit. c) „Długoterminowe aktywa finansowe w pozostałych jednostkach – udzielone pożyczki" – jeżeli pożyczka ma charakter długoterminowy,
- B.III.1 lit. b) „Krótkoterminowe aktywa finansowe w pozostałych jednostkach – udzielone pożyczki" – jeżeli pożyczka ma charakter krótkoterminowy.

Przypominamy, iż na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 18 ustawy o rachunkowości do aktywów obrotowych zalicza się m.in. aktywa finansowe, które są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia.

Należy również pamiętać o odpowiednim ujawnieniu pożyczki w informacji dodatkowej. W dodatkowych informacjach i objaśnieniach do sprawozdania finansowego sporządzanego według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości w ustępie 5 pkt 5 podaje się informacje o kwotach zaliczek, kredytów, pożyczek i świadczeń o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających, nadzorujących i administrujących jednostki, ze wskazaniem m.in. ich głównych warunków, wysokości oprocentowania oraz kwot spłaconych, odpisanych lub umorzonych.

5.3. Skutki podatkowe umorzenia pożyczki po stronie spółki i prezesa zarządu, będącego wspólnikiem

Jeżeli spółka zdecyduje się w przyszłości na zwolnienie z długu (umorzenie pożyczki), to wywoła to skutki podatkowe dla obu stron.

Po stronie spółki z o.o. (pożyczkodawcy)

Na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 44 updop, umorzone wierzytelności nie stanowią kosztów uzyskania przychodów, chyba że wcześniej zostały zarachowane jako przychód należny – do wysokości zarachowanej jako przychód należny. Ponieważ wypłata i zwrot kwoty głównej pożyczki są dla spółki zasadniczo obojętne podatkowo, to umorzenie wierzytelności z tytułu kapitału pożyczki nie będzie stanowiło kosztu uzyskania przychodów.

Po stronie prezesa zarządu będącego wspólnikiem (pożyczkobiorcy)

Zwolnienie z długu stanowi przysporzenie majątkowe, dlatego umorzona kwota pożyczki będzie dla wspólnika będącego pożyczkobiorcą przychodem podlegającym opodatkowaniu. Jeśli pożyczka nie została udzielona w związku z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, a jej umorzenie nie stanowi wynagrodzenia za pełnienie funkcji w zarządzie – lecz wynika z odrębnej umowy pożyczki – przychód ten kwalifikuje się do przychodów z innych źródeł, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9 w zw. z art. 20 ust. 1 updof.

W takim przypadku na spółce nie ciążą obowiązki płatnika. Jest ona jednak zobowiązana do spełnienia obowiązku informacyjnego na podstawie art. 42a updof, czyli do sporządzenia informacji o wysokości przychodów (PIT-11) i przesłania jej wspólnikowi oraz właściwemu urzędowi skarbowemu. Wspólnik natomiast będzie zobligowany do samodzielnego rozliczenia się z podatku. Potwierdza to m.in. Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej w interpretacji indywidualnej z 30 kwietnia 2026 r., nr 0112-KDIL2-1.4011.345.2026.2.KF, w której czytamy:

KIS

„(…) umorzenie przez Państwo pożyczki zarówno w kwocie kapitału pozostającego do spłaty, jak i naliczonych, lecz niezapłaconych odsetek, będzie stanowiło przychód u Wspólników (osób, którym udzielono pożyczki) z tzw. innych źródeł, o którym mowa w art. 20 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Nie będą na Państwu ciążyć obowiązki płatnika z tego tytułu, ale będą Państwo zobowiązani do wypełnienia obowiązków informacyjnych (…)".

6. Udział w zysku spółki komandytowej otrzymany przez komplementariusza, będącego spółką z o.o.

✉ ***Spółka z o.o. jest komplementariuszem w spółce komandytowej. W sierpniu 2026 r. spółka komandytowa wypłaciła spółce z o.o. zysk po potrąceniu zryczałtowanego podatku. Jak ująć w księgach rachunkowych spółki z o.o. udział w zysku spółki komandytowej oraz potrącony przez spółkę komandytową podatek?***

Udział w zysku spółki komandytowej ujmuje się w księgach spółki z o.o. jako przychód finansowy. Natomiast zryczałtowany podatek potrącony przez spółkę komandytową księguje się na koncie 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych".

Uchwała wspólników spółki komandytowej dotycząca podziału zysku może przewidywać jego wypłatę na rzecz wspólników. W takim przypadku komplementariusz ujmuje przypadający mu udział w zysku spółki komandytowej w swoich księgach rachunkowych jako przychód finansowy. Stosownie bowiem do art. 42 ust. 3 ustawy o rachunkowości, do przychodów finansowych zalicza się w szczególności przychody z tytułu dywidend (udziałów w zyskach). Zapisu w księgach rachunkowych dokonuje się pod datą podjęcia uchwały wspólników spółki komandytowej o podziale zysku, chyba że w uchwale określono inny dzień prawa do udziału w zysku.

Przypadający do wypłaty komplementariuszowi (tutaj: spółce z o.o.) udział w zysku spółki komandytowej ujmuje się w księgach rachunkowych, zapisem po stronie Wn konta 24-9 „Pozostałe rozrachunki – inne" (w analityce: Rozrachunki ze spółką komandytową z tytułu udziału w zysku), w korespondencji ze stroną Ma konta 75-0 „Przychody finansowe". Z kolei, otrzymanie środków pieniężnych przez spółkę z o.o. z tytułu przypadającego na nią udziału w zysku spółki komandytowej nastąpi zapisem po stronie Wn konta 13-0 „Rachunek bieżący", w korespondencji ze stroną Ma konta 24-9.

Co do zasady, przychody uzyskiwane z udziału w zyskach spółki komandytowej przez spółkę z o.o. podlegają opodatkowaniu. Wiąże się to z obowiązkiem poboru przez spółkę komandytową i odprowadzeniem do urzędu skarbowego zryczałtowanego 19% podatku dochodowego od dokonywanych wypłat (por. art. 26 ust. 1 i art. 22 ust. 1 updop). Należy jednak podkreślić, iż rzeczywiste obciążenia podatkowe wspólników mogą być niższe, a w niektórych przypadkach podatek może nie wystąpić. Do komplementariusza spółki komandytowej, tj. spółki z o.o., ma bowiem zastosowanie art. 22 ust. 1a-1e updop. Z przepisu tego wynika, iż zryczałtowany podatek od przychodów uzyskiwanych przez komplementariusza z tytułu udziału w zyskach spółki pomniejsza się o kwotę odpowiadającą iloczynowi procentowego udziału komplementariusza w zysku tej spółki i podatku należnego od dochodu tej spółki, przy czym kwota odliczenia nie może przekroczyć kwoty obliczonego po-

datku. W przypadku komplementariusza uzyskującego przychody z tytułu prawa do udziału w zysku w więcej niż jednej spółce komandytowej, pomniejszenie przysługuje w odniesieniu do podatku od przychodów uzyskiwanych odrębnie z każdej z tych spółek.

Jeśli więc wystąpił zryczałtowany podatek, to wypłata zysku spółce z o.o. została pomniejszona o ten podatek. Zryczałtowany podatek pobrany przez spółkę komandytową można ująć w księgach komplementariusza, będącego podatnikiem CIT (tutaj: spółka z o.o.), na koncie 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych" i rozliczyć w sposób przedstawiony na poniższym przykładzie liczbowym.

Przykład

I. Założenia:

1. *Spółka z o.o. jest komplementariuszem spółki komandytowej. Jej udział w zysku spółki komandytowej wynosi 40%. Zgodnie z uchwałą o podziale zysku za 2025 r., cały zysk spółki komandytowej został podzielony między wspólników. W 2025 r. spółka komandytowa osiągnęła zysk brutto w wysokości: 300.000 zł i zapłaciła z tego tytułu podatek dochodowy w kwocie: 43.000 zł. W związku z tym wynik finansowy netto spółki komandytowej wyniósł: 257.000 zł.*
2. *Spółka z o.o. nie posiada statusu małego podatnika, w związku z tym stawka podatku wynosi dla niej 19%.*
3. *Zryczałtowany podatek od przychodów uzyskiwanych przez spółkę z o.o. (komplementariusza) z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowej, ustalono w sposób następujący:*
   a) *udział w zysku za 2025 r. przypadający na spółkę z o.o.: 257.000 zł × 40% = 102.800 zł,*
   b) *kwota podatku dochodowego przed odliczeniem podatku należnego od dochodu spółki: 102.800 zł × 19% = 19.532 zł,*
   c) *kwota podatku należnego od dochodu spółki komandytowej, którą spółka z o.o. może odliczyć: 43.000 zł × 40% = 17.200 zł,*
   d) *kwota podatku do zapłaty: 19.532 zł – 17.200 zł = 2.332 zł.*
4. *W sierpniu 2026 r. na rachunek bankowy spółki z o.o. wpłynęła należna kwota z tytułu udziału w zysku spółki komandytowej w wysokości: 102.800 zł – 2.332 zł = 100.468 zł.*

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – przychód z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowej – wartość brutto wynikająca z uchwały o podziale zysku za 2025 r.	102.800 zł	**24-9**	**75-0**
2. WB – wpływ należnej kwoty z tytułu udziału w zysku spółki komandytowej	100.468 zł	**13-0**	**24-9**
3. PK – potrącony zryczałtowany podatek dochodowy	2.332 zł	**22-3**	**24-9**
4. PK – przeksięgowanie zryczałtowanego podatku pobranego odprowadzonego przez spółkę komandytową	2.332 zł	**87**	**22-3**

III. Księgowania:

Konto 13-0 „Rachunek bieżący”

(2)	100.468		

Konto 22-3 „Pozostałe rozrachunki publicznoprawne”

(3)	2.332	2.332	(4)

Konto 24-9 „Pozostałe rozrachunki – inne” (w analityce: Rozrachunki ze spółką komandytową z tytułu udziału w zysku)

(1)	102.800	100.468	(2)
		2.332	(3)

Konto 75-0 „Przychody finansowe” (w analityce: Dywidendy i udziały w zyskach)

	102.800	(1)

Konto 87 „Podatek dochodowy od osób prawnych” (w analityce: Potrącony zryczałtowany podatek dochodowy od udziału w zysku)

(4)	2.332	

7. Zasady rozliczania kosztów na poszczególne lokale w spółdzielni mieszkaniowej

✉ ***W spółdzielni mieszkaniowej występują koszty bezpośrednio związane z nieruchomościami, koszty pośrednie oraz koszty zarządu i administracji. Jak spółdzielnia mieszkaniowa powinna rozliczać te koszty na poszczególne lokale?***

Koszty dotyczące poszczególnych nieruchomości powinny być rozliczane odrębnie, zgodnie z zasadami przyjętymi przez spółdzielnię. W przypadku kosztów, których nie można przypisać bezpośrednio do danej nieruchomości lub lokalu, można stosować odpowiednie klucze podziałowe, np. oparte na powierzchni użytkowej.

Podstawowym aktem prawnym regulującym działalność spółdzielni mieszkaniowych jest ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2026 r. poz. 889). W sprawach nieuregulowanych tą ustawą zastosowanie ma ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2026 r. poz. 521). Z ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych wynika, że członkowie spółdzielni, którym przysługują spółdzielcze prawa do lokali, osoby niebędące członkami spółdzielni, którym przysługują spółdzielcze własnościowe prawa do lokali, a także członkowie spółdzielni będący właścicielami lokali oraz właściciele lokali niebędący członkami spółdzielni, uczestniczą w pokrywaniu kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości w częściach przypadających na ich lokale a także z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni, przez uiszczanie opłat zgodnie z postanowieniami statutu. Zarząd spółdzielni prowadzi odrębnie dla każdej nieruchomości:

1) ewidencję i rozliczenie przychodów i kosztów związanych z jej eksploatacją i utrzymaniem,
2) ewidencję i rozliczenie wpływów i wydatków funduszu remontowego.

Jak wynika z powyższego, w spółdzielni mieszkaniowej występują:

1) koszty związane bezpośrednio z eksploatacją i utrzymaniem danej nieruchomości,
2) koszty dotyczące eksploatacji i utrzymania nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni,
3) koszty zarządu i administracji.

Działalność spółdzielni mieszkaniowych, poza ustawą o spółdzielniach mieszkaniowych, regulują także ich statuty oraz wewnętrzne regulaminy, w których powinny zostać określone zasady rozliczania ww. kosztów na poszczególne lokale. Należy mieć na uwadze, że ani ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych, ani ustawa o rachunkowości nie zawierają szczegółowych zasad rozliczania tych kosztów.

Bezpośrednie koszty utrzymania i eksploatacji danej nieruchomości, przypadające na znajdujące się w niej lokale, rozlicza się pomiędzy poszczególne lokale zgodnie z zasadami przyjętymi przez spółdzielnię. Do kosztów tych zalicza się m.in. koszty konserwacji i bieżących napraw budynku oraz jego instalacji, zużycia wody i energii elektrycznej w częściach wspólnych, utrzymania czystości oraz zieleni przylegającej bezpośrednio do budynku, a także podatku od nieruchomości. W praktyce przyjęło się, że podział tych kosztów powinien następować w proporcji do powierzchni użytkowej lokalu w ogólnej powierzchni użytkowej tej nieruchomości, z uwzględnieniem powierzchni pomieszczeń do niego przynależnych.

Natomiast do kosztów zarządu i administracji w spółdzielni mieszkaniowej zalicza się w szczególności wynagrodzenia zarządu, rady nadzorczej, pracowników administracji, koszty obsługi biurowej i utrzymania biura, a także koszty usług prawnych oraz doradztwa podatkowego. Koszty te mogą być rozliczane na poszczególne lokale za pomocą klucza podziałowego opartego na powierzchni użytkowej lokalu, tj. według udziału powierzchni użytkowej danego lokalu w łącznej powierzchni użytkowej lokali w spółdzielni.

Takie rozliczenie jest możliwe, jeżeli spółdzielnia nie prowadzi innej działalności poza gospodarką zasobami mieszkaniowymi. Jeżeli spółdzielnia mieszkaniowa prowadzi także inną działalność gospodarczą, to koszty zarządu i administracji powinny zostać podzielone pomiędzy poszczególne rodzaje działalności. Do podziału kosztów wspólnych można zastosować np. klucz przychodowy. Po ustaleniu kwoty kosztów zarządu i administracji przypadającej na gospodarkę zasobami mieszkaniowymi obciążenie poszczególnych lokali może następować za pomocą ww. klucza opartego na powierzchni użytkowej danego lokalu.

Z kolei do kosztów eksploatacji i utrzymania nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni można zaliczyć koszty dotyczące mienia przeznaczonego do wspólnego korzystania. Są to przykładowo koszty oświetlenia ulic, alejek i chodników, prac remontowych oraz utrzymania obiektów i urządzeń małej architektury należących do ogólnego mienia spółdzielni, a także terenów rekreacyjnych, placów zabaw i boisk. Koszty te mogą być rozliczane na poszczególne lokale analogicznie jak ww. koszty zarządu i administracji.

Podstawą dokonywania rozliczeń kosztów z użytkownikami lokali oraz ustalania wysokości opłat za używanie lokali jest roczny plan gospodarczo-finansowy spółdzielni, uchwalany przez radę nadzorczą.

Przyjęte przez spółdzielnię klucze podziałowe kosztów powinny być odpowiednio opisane w zasadach (polityce) rachunkowości spółdzielni i stosowane w sposób ciągły.

8. Wydatki na pozyskanie dotacji oraz obsługę administracyjno-prawną projektu inwestycyjnego

✉ ***Spółka wodno-kanalizacyjna realizuje projekt finansowany ze środków KPO w formie 100% dofinansowania. W ramach projektu nabywane są środki trwałe z obszaru IT, m.in. serwery, macierze i dyski. Grant obejmuje również szkolenia i audyty. Przygotowaniem merytorycznym projektu oraz jego rozliczeniem zajmuje się firma zewnętrzna. Jej wynagrodzenie jest objęte grantem. Czy koszty tych usług zwiększają wartość początkową środków trwałych nabywanych w ramach projektu? Jak ująć koszty szkoleń i audytów oraz odpowiadającą im część dofinansowania?***

Koszty pozyskania finansowania dotacyjnego, obsługi administracyjno-prawnej projektu, audytów i szkoleń nie zwiększają wartości początkowej środków trwałych. Dofinansowanie kosztów bieżących ujmuje się w pozostałych przychodach operacyjnych, a część dotyczącą środków trwałych rozlicza się równolegle do amortyzacji.

W pierwszej kolejności należy ustalić, które z ponoszonych wydatków zwiększają wartość początkową nabywanych środków trwałych. W myśl art. 28 ust. 8 ustawy o rachunkowości, cena nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych i środków trwałych w budowie obejmuje ogół ich kosztów poniesionych przez jednostkę za okres budowy, montażu, przystosowania i ulepszenia, do dnia bilansowego lub przyjęcia do używania, w tym również:

– niepodlegający odliczeniu podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy,
– koszt obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu ich sfinansowania i związane z nimi różnice kursowe, pomniejszony o przychody z tego tytułu.

Powyższy przepis jest sformułowany ogólnie. Nie wynika jednak z niego, aby elementem ceny nabycia środków trwałych były koszty usług związanych z pozyskaniem finansowania dotacyjnego czy późniejszymi audytami i administracyjną obsługą rozliczenia przyznanej dotacji. Są to – podobnie jak koszty szkoleń – koszty okresu, którego dotyczą (np. usługi obce, a w układzie funkcjonalnym – koszty ogólnego zarządu). Jeżeli natomiast w ramach usług świadczonych przez firmę zewnętrzną wykonywane są również czynności bezpośrednio związane z przygotowaniem nabywanych środków trwałych do używania, np. projektowanie systemu bezpieczeństwa, to odpowiednią część wynagrodzenia należy uwzględnić w wartości początkowej tych aktywów. Jeżeli koszt ten dotyczy kilku środków trwałych i nie można go przypisać bezpośrednio do poszczególnych składników, to można go rozliczyć przy zastosowaniu odpowiedniego, uzasadnionego klucza podziałowego, np. proporcjonalnie do wartości poszczególnych nabywanych i instalowanych elementów.

Z uwagi na fakt, iż wpływ dofinansowania zaksięgowano na koncie rozliczeń międzyokresowych przychodów, część otrzymanego dofinansowania odnoszącą się do wydatków, które nie powiększają wartości początkowej środków trwałych, należy przeksięgować z tego konta na dobro pozostałych przychodów operacyjnych w okresie, w którym ujmowane są finansowane z dotacji koszty. Same koszty szkoleń, audytów czy administracyjnej obsługi projektu ujmuje się natomiast na właściwych kontach kosztów zgodnie z ich charakterem, a nie jako pozostałe koszty operacyjne tylko z tego względu, że są finansowane dotacją. Natomiast część rozliczeń międzyokresowych przychodów odnosząca się do nabytych środków trwałych podlega rozliczaniu w czasie w sposób określony w art. 41 ust. 1 pkt 2 ustawy o rachunkowości.

Jeśli środki pieniężne z dotacji wpłynęły po poniesieniu i zaksięgowaniu kosztów niekwalifikowanych do ujęcia jako składowa ceny nabycia środków trwałych, to nie ma potrzeby ich ujmowania na koncie rozliczeń międzyokresowych przychodów – można od razu uznać konto pozostałych przychodów operacyjnych. Inaczej jest, jeśli dotacja wpływa wcześniej – wówczas konto rozliczeń międzyokresowych służy do „zbuforowania" na nim otrzymanej dotacji do czasu poniesienia finansowanych nią kosztów.

9. Stawka amortyzacji podatkowej w pliku JPK_ST_KR

✉ ***W pliku JPK_ST_KR w polu E_10A dla środków trwałych należy podać stawkę amortyzacyjną podatkową podstawową (procentową), wynikającą z Wykazu rocznych stawek amortyzacyjnych (załącznik nr 1 do updop). Czy oznacza to, że np. dla agregatu prądotwórczego przenośnego klasyfikowanego do rodzaju 343 należy podać stawkę 14%, czy może powinna to być stawka ogólna dla całej grupy 3, tj. 7%?***

Jeśli pytająca jednostka zakwalifikowała agregat do kategorii „Zespoły elektroenergetyczne przenośne z silnikami spalinowymi na paliwo lekkie" wyszczególnionej w rodzaju 343 Klasyfikacji Środków Trwałych, to w polu E_10A podaje stawkę amortyzacyjną 14%. W innym przypadku w polu E_10A powinna zastosować stawkę 7%.

Struktury logiczne pliku JPK_ST_KR obejmują dane dotyczące nabytych lub wytworzonych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Należy w nim uwzględnić dane zarówno w ujęciu podatkowym, jak i rachunkowym. Do prezentacji zastosowanych stawek amortyzacji podatkowej środków trwałych w pliku JPK dedykowane są trzy pola, tj. pole E_10A, E_ 10B oraz pole E_11.

Nazwa pola	Opis pola	Rodzaj pola
E_10A	Stawka amortyzacyjna podatkowa podstawowa (procentowa) wynikająca z wykazu stawek amortyzacyjnych	procentowe (obowiązkowe)
E_10B	Stawka amortyzacyjna podatkowa podstawowa (kwotowa), w tym wartość amortyzacji jednorazowej	kwotowe (obowiązkowe)
E_11	Stawka amortyzacyjna podatkowa po korekcie (procentowa)	procentowe (opcjonalne)

Pola E_10A i E _10B są to pola, w których podatnik wskazuje stawkę (i odpowiednio kwotę) amortyzacji podatkowej. W przypadku gdy stawka amortyzacyjna jest wyrażona w procentach, w polu E_10A podaje się stawkę procentową podstawową wynikającą z Wykazu rocznych stawek amortyzacyjnych. W przypadku gdy stawka amortyzacyjna jest stawką kwotową (nie procentową), to w polu E_10B podawana jest kwota tej amortyzacji. Natomiast pole E_11 uzupełniane jest w przypadku ustalenia innej stawki amortyzacyjnej niż stawka wynikająca z Wykazu stawek amortyzacyjnych. Powyższe potwierdza Ministerstwo Finansów w odpowiedzi na pytania 20, 34, 36 zamieszczone na stronie *www.podatki.gov.pl* w zakładkach *Podatki dla przedsiębiorców/JPK_PD/Pytania i odpowiedzi JPK_PD/Pytania i odpowiedzi merytoryczne*.

Klasyfikacji środków trwałych do odpowiedniej grupy czy rodzaju dokonuje się na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) – Dz. U. poz. 1864. W ramach grupy 3 „Kotły i maszyny energetyczne" podgrupy 34 „Turbozespoły i zespoły prądotwórcze oraz reaktory jądrowe" wyróżnia się rodzaj 343 „Zespoły prądotwórcze z silnikami spalinowymi na paliwo lekkie". Rodzaj ten obejmuje agregaty lub zespoły prądotwórcze prądu stałego. Dla tego rodzaju roczna stawka amortyzacyjna wynosi 7%, przy czym w rodzaju 343 wyszczególniono „Zespoły elektroenergetyczne przenośne z silnikami spalinowymi na paliwo lekkie", dla których roczna stawka amortyzacyjna z Wykazu wynosi 14%. Zatem rodzaj 343 obejmuje dwa zespoły elektroenergetyczne, dla których w Wykazie są dwie różne stawki rocznej amortyzacji. Przy czym zespoły te różni to, że w pierwszym przypadku mamy do czynienia z zespołem stacjonarnym, natomiast w drugim – z zespołem przenośnym.

Odnosząc się do kwestii poruszonej w pytaniu, jeżeli posiadany agregat został przez jednostkę zakwalifikowany do rodzaju 343 KŚT i jednocześnie mieści się w wyszczególnionej w tym rodzaju kategorii „Zespoły elektroenergetyczne przenośne z silnikami spalinowymi na paliwo lekkie", dla której roczna stawka amortyzacyjna wynosi 14%, to w polu E_10A pliku JPK_ST_KR należy wykazać tę stawkę. Jeżeli natomiast agregat ten został zakwalifikowany do rodzaju 343, ale nie mieści się w ww. wyszczególnieniu, w polu E_10A należy wykazać stawkę 7%.

ZMIANA § PRAWA

Zwracamy uwagę, że na stronie Rządowego Centrum Legislacji opublikowano projekty rozporządzeń Ministra Finansów i Gospodarki, ujęte w wykazie prac legislacyjnych pod nr 112/2026 i 114/2026, które przewidują czasowe zwolnienie z obowiązku przesyłania pliku JPK_ST_KR. Zwolnienie ma objąć lata 2026–2028.

WZORCOWY WYKAZ KONT

Zespół 0 – Aktywa trwałe

01	Środki trwałe
02	Wartości niematerialne i prawne
03	Długoterminowe aktywa finansowe
04	Inwestycje w nieruchomości i prawa
07	Odpisy umorzeniowe oraz z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji w nieruchomości i prawa
08	Środki trwałe w budowie
09	Konta pozabilansowe w zespole 0

Zespół 1 – Środki pieniężne, rachunki bankowe oraz inne krótkoterminowe aktywa finansowe

10	Kasa
13	Rachunki i kredyty bankowe
14	Krótkoterminowe aktywa finansowe

Zespół 2 – Rozrachunki i roszczenia

20	Rozrachunki z odbiorcami
21	Rozrachunki z dostawcami
22	Rozrachunki publicznoprawne
23	Rozrachunki z tytułu wynagrodzeń i innych świadczeń na rzecz pracowników
24	Pozostałe rozrachunki
28	Odpisy aktualizujące wartość należności
29	Konta pozabilansowe w zespole 2

Zespół 3 – Materiały i towary

30	Rozliczenie zakupu
31	Materiały i opakowania
33	Towary
34	Odchylenia od cen ewidencyjnych
39	Konta pozabilansowe w zespole 3

Zespół 4 – Koszty według rodzajów i ich rozliczenie

40	Koszty według rodzajów
49	Rozliczenie kosztów

Zespół 5 – Koszty według typów działalności i ich rozliczenie

50	Koszty działalności podstawowej – produkcyjnej
51	Koszty działalności podstawowej – handlowej
52	Koszty wydziałowe i koszty sprzedaży
53	Koszty działalności pomocniczej
55	Koszty zarządu
58	Rozliczenie kosztów działalności

Zespół 6 – Produkty i rozliczenia międzyokresowe

60	Produkty gotowe i półprodukty
62	Odchylenia od cen ewidencyjnych produktów i półproduktów
64	Rozliczenia międzyokresowe kosztów
65	Pozostałe rozliczenia międzyokresowe
67	Inwentarz żywy oraz odchylenia od cen ewidencyjnych

Zespół 7 – Przychody i koszty związane z ich osiągnięciem

70	Przychody i koszty związane ze sprzedażą produktów
73	Przychody i koszty związane ze sprzedażą towarów
75	Przychody i koszty finansowe
76	Pozostałe przychody i koszty operacyjne
79	Obroty wewnętrzne i koszty obrotów wewnętrznych

Zespół 8 – Kapitały (fundusze) własne, fundusze specjalne i wynik finansowy

80	Kapitał (fundusz) podstawowy
81	Pozostałe kapitały (fundusze) własne
82	Rozliczenie wyniku finansowego
83	Rezerwy
84	Rozliczenia międzyokresowe przychodów
85	Fundusze specjalne
86	Wynik finansowy
87	Podatek dochodowy od osób prawnych

Wn Ma
Serwis INDEKS KSIĘGOWAŃ FIRMA
Księgowania od A do Z – baza przykładów ewidencji księgowej zdarzeń gospodarczych
www.**indeksksiegowan**.gofin.pl/**firma**

Dostępny jest również **Serwis INDEKS KSIĘGOWAŃ BUDŻET** na www.**indeksksiegowan**.gofin.pl/**budzet**

ZESZYTY METODYCZNE RACHUNKOWOŚCI

NAKŁAD **9 000**

Redakcja: **Redaktor Naczelna:** Wiesława Śliwińska-Sokół
adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
e-mail: zeszyty@gofin.pl
czasopismaksiegowych.pl/zmr

Wydawca: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN sp. z o.o.
adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
tel.: 95 720 85 40, **e-mail:** sklep@gofin.pl

PRENUMERATA 2027 szczegóły na sklep.gofin.pl

1

Numer kompletu	Komplety promocyjne w PRENUMERACIE 2027	Cena podstawowa	RABAT	Cena promocyjna
KOMPLET nr **1**	**Komplet czasopism** (tab. 2 poz. 6) **+ Gazeta Podatkowa**	~~3206 zł~~	**34%**	**2088 zł**
KOMPLET nr **2**	**Komplet czasopism** (tab. 2 poz. 6)	~~2338 zł~~	**20%**	**1868 zł**
KOMPLET nr **3**	**Biuletyn Informacyjny** (tab. 2 poz. 1) **+ Gazeta Podatkowa**	~~1466 zł~~	**12%**	**1268 zł**

2

Lp.	Nazwa produktu	Cykl wydawniczy	PRENUMERATA 2027 cały rok	PRENUMERATA 2027 I półrocze	PRENUMERATA 2026 IV kwartał
1.	**Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych** z comiesięcznym dodatkiem Serwis Podatkowy	co 10 dni	598,00 zł	299,00 zł	149,50 zł
2.	**Ubezpieczenia i Prawo Pracy**	dwutygodnik	444,00 zł	222,00 zł	109,50 zł
3.	**Poradnik VAT**	dwutygodnik	438,00 zł	219,00 zł	106,50 zł
4.	**Zeszyty Metodyczne Rachunkowości**	dwutygodnik	432,00 zł	216,00 zł	105,00 zł
5.	**Przegląd Podatku Dochodowego**	dwutygodnik	426,00 zł	213,00 zł	103,50 zł
6.	**KOMPLET CZASOPISM** (poz. 1-5) **z dostępem online**	patrz poz. 1-5	**1868,00 zł**	1169,00 zł	574,00 zł
7.	**Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych** bez dodatku Serwis Podatkowy	co 10 dni	548,00 zł	274,00 zł	137,00 zł
8.	**Serwis Głównego Księgowego** (zawiera 5 podserwisów) – komplet czasopism online		**1548,00 zł**	774,00 zł	387,00 zł
9.	**Komplet GOFIN online** (Serwis Głównego Księgowego + Gazeta Podatkowa online)		2246,00 zł	1123,00 zł	——

Ceny zawierają podatek VAT. **Koszty wysyłki pokrywa Wydawnictwo.**

Warunkiem prenumeraty jest złożenie zamówienia (np. na sklep.gofin.pl) **oraz jednoczesne dokonanie wpłaty** na konto: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN, BH w Warszawie S.A. nr: 14 1030 1133 0000 0000 3533 0000.

Informacje o innych produktach: Czasopisma Księgowych online, Gazeta Podatkowa, DRUKI Gofin, Serwis Budżetowy, segregatory i boksy, dostępne są na stronie internetowej:

sklep.gofin.pl

Informacji udziela także **Biuro Obsługi Klienta** – tel. **95 720 85 40**, infolinia **800 162 732**

Publikacje zamieszczone w czasopismach nie stanowią opinii prawnych, urzędowej interpretacji przepisów ani innego oficjalnego stanowiska organów państwowych. Wszelkie prawa zastrzeżone: kopiowanie, przedruk i rozpowszechnianie zabronione.